Hdiior: Virginia Carianopoi

Coperta: Dan Stunciu

ARGUMENT

Cartea aceasta constituie o antologie de studii/eseuri/pamflete de tinerețe ale lui Petre Țuțea extrase din presa timpului (1929-1933), cu caracter doctrinar, scrise la un deceniu distanță de la constituirea statului național unitar român (1918). Sunt luări de poziție pertinente, documentate și la obiect privind statutarea principiilor românești reunite sub același sceptru — al regelui Ferdinand I — și ale modernizării statului după primul război mondial, considerat de români Război de Reîntregire Națională. Dacă după întâia Unire a românilor dintre cele două principate/ regiuni istorice/ voievodate, Valahia și Moldova într-un stat de sine stătător, sub Alexandru Ion Cuza (1859-1866), a trecut ceva timp pentru omogenizarea legilor, instituțiilor și spiritelor naționale, necesare Tn vederea cuceririi prin luptă armată a independenței naționale (1877-1878), după Marea Unire a tuturor regiunilor istorice românești (Basarabia, Bucovina, Maramureșul, Transilvania și Banatul) la patria-mamă, momentele de coagulare au fost la fel de acerbe.

Intervențiile specializate de atunci ale lui Petre Țuțea, licențiat și doctor în drept al Universității clujene (1928) au fost ignorate de exegeții lui până în prezent.

Desfoliate din publicațiile din urmă cu aproape trei sferturi de secol, ete sunt la fel de actuale, întrucât nu 9'"au pierdut rațiunea pentru care au fost scrise și difuzate:

— *atunci,* după un vacuum de disperare și dominații imperiale străine, de secole, statul român își

fundamenta legislația și își organiza instituțiile în conformitate cu criterii monarhice constituționale europocentriste;

— *acum,* după un hiatus de cincizeci de ani de dominații totalitariste contraproductive politic și de drept, se procedează la un proces similar de fundamentare a legislației și de organizare a instituțiilor statului, însă în raport cu criterii democratice moderne eurounioniste.

Dar, mai întâi, să vedem cadrele istoriei politice și de drept ale noului stat România pe harta Europei primei jumătăți a secolului al XX-lea.

în Transilvania, în următoarea decadă de după Marea Unire (1 Decembrie 1918), dar cu deosebire la Cluj, s-au succedat evenimente politico-economice-sociale de mare intensitate națională, fie române, fie alogene. Același lucru s-a petrecut în toate regiunile istorice românești care s-au reîntregit la patria-mamă. în toate domeniile de activitate umană, principiul conștiinței naționale unite — *Țara înainte de toate* — constituia o normă supremă.

La Cluj, forțele socio-politice preponderente se strânseseră sub steagul partidului dominant — Național Român, condus de iuliu Maniu, care, dintr-o anume exacerbare a sentimentului politic acaparator, nu permitea nici o abatere de la linia partinică, nemaivorbind de abrogarea ei! E logic. Astfel, când trei dintre membrii-fondatori marcanți — Vasile Goldiș (1862-1934), Ioan Lupaș (1880-1967) și Ioan I. Lapedatu (1876-1946) — au părăsit barca Partidului Național Român în favoarea navigării cu alte vehicule politice (cu toții devenind miniștri, respectiv, de culte, de

finanțe și) de sănătate-ocrotiri sociale, în guvernul **avtrescan,** 30 martie 1926 — 4 iunie 1927), au fost iți, fiecare în parte, *persona non grata* de foștii

-• Ou acel prilej, a fost declanșată o mișcare politică de **masA** în rândurile tineretului transilvănean și de pretutindeni pentru aderarea/simpatie la acțiunile Partidului Național Român.

A fost și un manifest-program intitulat *Chemarea TinerimiiRomâne:*

„Fraților,

De-a lungul veacurilor de robie, neamul nostru, cu vOința tenace a obijduitului, a urmărit o stea căzătoare: Unirea tuturor românilor. Conștiința de neam și mândria de român ne-a înarmat mintea și brațul. Din viețile măcinate în lupte seculare, din sângele românilor scurs Tn țărâna patriei-mame, idealul nostru a luat ființă. Suntem astăzi stăpânii destinelor noastre! /.../ Realizările întârzie să vie. Scăpați de tirania domnirilor străine, n-am scăpat de tirania conștiinței adulterate. Viața noastră din zi în zi se îmbracă în zdrențele rușinoase ale sărăciei. /.../ Țărănimea, funcționărimea, armata... sunt în decădere. /.../

Fraților,

Noi vrem refacerea morală și politică a țării. Noi vrem desăvârșirea unui naționalism integral. /.../Veniți cu toții, tineri de bine, la luptă în rândurile noastre. Prin unirea forțelor, să dăm ajutor Partidului Național ca adevărații lui conducători care niciodată n-au părăsit Steagul să ducă la izbândă mărețele idei salvatoare pentru neam și țară.

Cluj, 5 aprilie 1925"

Au semnat manifestul-program zeci de tineri intelectuali și nu numai, printre care s-au numărat: Pavel Pavel, dr. Emil Pop, dr. V. V. Tilea, Vaier I.

Moldovan, Liviu Rusu, Gh. Tite, Remus Cioflec, dar nu și Petre Țuțea.

Manifestul-program a fost difuzat prin intermediul unei foi volante, titrată la fel, apărută în două ediții, ultima la 21 aprilie 1926, având pe o mansetă textul: „Sub acest titlu va apărea la Cluj — când poliția va binevoi să permită — un ziar bisăptămânal al tinerimii grupate sub steagul Partidului Național".

Intr-adevăr, publicația „Chemarea Tinerimii Române" a văzut lumina tiparului, numărul prim fiind considerat cel al foii volante, nr. 2/30 aprilie 1926, sub redacția lui Pavel Pavel, între 21 aprilie 1926 — 29 aprilie 1928, cu fluctuații în apariții, apoi, a lui A. T. Mureșan, de la 3 martie 1929 ș.a.m.d.

(în articolul *Ce sunt organizațiile de voinici,* din „Chemarea...", IV, 10, 5 mai 1929, p. 1, Bazil Gruia, unul dintre publiciștii fervenți ai mișcării generationiste iuliumaniste, scrie: *„Chemarea* s-a născut în 1926, ca o reacțiune împotriva trădării d-lor Goldiș, Lupaș, Lapedatu." Era un răspuns la campaniile de presă duse de cotidienele „Ordinea", „Universul", „Îndreptarea" și „Viitorul" contra acelor organizații de nuanță fascistă, din cadrul mișcării fundamentaliste național-țăraniste, așa cum le-au etichetat înșiși Nae Ionescu sau Nicolae Iorga.)

Aceasta este publicația ia care Petre Țuțea va scrie câțiva ani buni sub numele său de stare civilă, întreg ori cu inițiale, dar și cu pseudonimul *Observator,* peste o sută de studii/eseuri/pamflete, făcând jurnalistică de idei, de-a lungul unei perioade cuprinsă între 17 martie 1929 — 30 martie 1932, cât a locuit în Transilvania, la Cluj, la Pui — Hunedoara etc.

După stabilirea în București, în primăvara anului 1932, Petre Țuțea încetează colaborarea la publicația național-țărănistă clujeană, trecând cu arme și bagaje la periodicul „Stânga" (13 noiembrie 1932 — 19 martie 1933), de coloratură socialistă din arealul .Adevărului",

în care va relua unele materiale apărute anterior, schimbându-le masca politică. Era coleg de pagini cu Traian Herseni, Petre Pandrea, Mihail Ralea ș. a. Va semna cu pseudonimul Petre Boteanu. (în baza acestor articole, peste ani, în 1965, după ieșirea din pușcăriile comuniste, va primi o pensie de subzistență de la Fondul Literar, datorită intervențiilor lui Al. Andrițoiu și Zaharia Stancu.)

La 1 martie 1933, a ocupat, prin concurs, postul de șef de secție la Ministerul Industriei și Comerțului, ca specialist în chestiuni economice, în cadrul Agenției Economice a României din Berlin, de unde va fi rechemat în țară, pentru alte însărcinări, în decembrie 1934. (Va trece din acest minister, în închisoare, în aprilie 1948.)

în acest răstimp, au urmat la putere guverne național-țăraniste: Iuliu Maniu (10 noiembrie 1928 — 7 iunie 1930), G. G. Mironescu (7 iunie —13 iunie 1930, cu „misiunea limitată de a îndeplini procedura constituțională de proclamarea prințului Carol ca rege" *veziC.* C. Giurescu, 1971), Iuliu Maniu (13 iunie — 10 octombrie 1930), G. G. Mironescu (10 octombrie 1930 — 18 aprilie 1931), serie întreruptă de guvernul de tehnicieni condus de Nicolae Iorga (18 aprilie 1931 — 6 iunie 1932), după care, pentru o perioadă scurtă, au revenit național-țărăniștii prin Al. Vaida-Voievod (6 iunie — 30 octombrie 1932), Iuliu Maniu (30 octombrie 1932 — 14 ianuarie 1933) și Al. Vaida-Voievod (14 ianuarie 1933 — 14 noiembrie 1933). De abia, între 1996 — 2000, național-țărăniștii vor mai veni la guvernare, capotând din nou.

Așadar, Petre Țuțea debutează în presă, la 17 martie 1929, cu un pamflet epatant intitulat *NOI și El.* Era un corolar la articolul *El și NOI* de Ghiță Bob

(„Chemarea Tinerimii Române", Cluj, 1, 2, 30 aprilie 1926), care făcea disjuncția dintre cele două generații de membri ale Partidului Național Român. „Noi, cei tineri, am intrat, în Partidul Național, pe ușa din față. /.../ Ei, trădătorii, au ieșit prin ușa din dos." /.../, scria Ghiță Bob, în 1926, referindu-se la „trădătorii" Goldiș, Lapedatu, Lupeș, care trecuseră de la iuliumaniști (Partidul Național Român, devenit Național-Țărănist) la averescani (Partidul Poporului) și „ascultau" de Vintilă Brătianu (Partidul Național Liberal). Dar, la trei ani de la „trădarea" bătrânilor din Partidul Național Român, Petre Țuțea a constatat că cele două tabere angajate în lupta politică fără scrupule sunt tot atâtea mentalități fundamental deosebite, adică *NOI* — tineretul național-țărănist, reprezentând „idealul de reînnoire socială a statului român reîntregit', și *El* — liberalii, „oamenii învechiți în rele". Concluzia lui Petre Țuțea este dură: „El, grupați în jurul unui interes meschin, terorizați de profitul imediat, ciocoii noi, au fost lipsiți întotdeauna de perspectiva ansamblului problemelor de stat. /.../ Ca niște cârtițe au lucrat din umbră, și-ar mai fi lucrat încă, dacă NOI nu-i demascam din vreme, pentru a salva întreg eșafodajul moral al statului român întregit."

Următoarele luări de poziții civice sunt referitoare la legile pentru organizarea ministerelor și a administrației locale („Chemarea...", I, 8, 21 aprilie 1929, p. 3), legi ce vor fi votate de Parlament câteva luni mai târziu (2-3 august 1929), apoi, pamfletul acid în care îi denunță pe „micii satrapi", reprezentanții birocrației oficiale locale/comunale/județene. Petre Țuțea este tranșant. Numește ca vinovați de nestârpirea acestora pe cei care au provocat „criza de autoritate", care nu pot fi aflați în guvernările liberale: „Desigur că, nu poate fi vorba de maimuțoiul nervos și ridicol care se cheamă Gută Tătărăscu, nici pornografica și inconștienta creatură ciocoiască ce poartă numele pompos și sonor

de Argetoianu, care confundă, în stare de ebrietate, sergenții de stradă cu stâlpii de telegraf, pentru a-și face cu dispreț nevoile de câine jigărit." („Chemarea..." I, 9, 28 aprilie 1929, p. 1)

Celelalte colaborări încriminează Lașitatea Politică *versus* Politica Lașității sau subliniază adevăratele probleme ale statului (economice, sociale, politice, juridice etc), declarând sentențios: „Patria devine pentru om un vehicul necesar culturii și civilizației! /.../ Iluziile sterpe ale dușmanilor din afară și dinlăuntru se vor izbi, de aici înainte, de zidul de fier al realității noastre." *(Simbolul păcii și al iubirii,* în „Chemarea ...", I, 12, 19 mai 1929, p. 4). Eseul a fost scris după ce Petre Țuțea a luat cunoștință de textul conferinței lui N. Tftulescu *Dinamica păcii,* rostită, în Reichstag, la Berlin, în ziua de 6 mai 1929.

în marea lor majoritate, studiile/eseurile/pamfletele lui Petre Țuțea sunt echilibrate, scrise cu competență juridică/filosofică, dovedind lecturi bogate, practică socială și un discernământ civic matur. Chiar când se referă la reprezentanții totalitarismului comunist (Marx, Sorel ș.a.) ori la fascismul mussolinian, aserțiunile sale sunt judicios alese și prezentate fără partizana! politic cum se caracterizează, de obicei, neofiții fanatici.

Același mod distins și distant de a trata subiecte sensibile și litigioase se poate constata chiar din eseul-manifest care deschide prezenta carte și îi dă titlul: *Anarhie și disciplina forței* („Chemarea ...", VI, 9, 1 martie 1931, p. 1-2).

în succintul, dar concentratul său expozeu, Petre Țuțea prezintă *Anarhismul* în contrapartidă cu *Disciplina forței/constrângerea,* ca teorie politică/filosofică, pornind de la ideea/princtpiul

(.iDertăf/Vlibertăților cetățenești și culminând cu îndemnul la *Democrație.*

Este interesant că, de-a lungul întregii construcții logice a expunerii legităților democrației în acest discurs stenic, ca răspuns la o întrebare retorică anterioară referitoare la „care sunt roadele produse de libertățile democratice nețărmurite?", Petre Țuțea introduce o dată într-o frază cuvântul *anarhie:* „O criză nesfârșită materială și morală a societății democratice, o agitație fără sens sau mai precis în toate sensurile posibile, o mișcare incoerentă a ideilor, o anarhie a faptelor și, ceea ce pare mai ciudat, o luptă stearpă între drepturi". A doua oară, introduce cuvântul fatidic în finalul expunerii. Dar, de fiecare dată, fără să insiste pe definiția ori pe nuanțele lui. Cât privește sintagma *disciplina forței* din titlu, aceasta este înlocuită în cursul discursului respectiv cu o alta: *principiul forței suverane,* văzut „ca emanație a organismului social", iar, și în acest caz, a doua oară, este numită „corectivul forței integrale disciplinate".

Felul cum Petre Țuțea dezvoltă subiectul, vedeta discursului său devine modul ambiguu în care cetățeanul receptează conceptul de libertate în impactul cu spațiul/dimensiunea legislației democratice. Aceasta dovedește o stăpânire peremptorie a unei bibliografii a literaturii în domeniu. A-ți propune să scrii doct despre anarhie și disciplina forței și să nu le menționezi în cursul expozeului, pe prima, decât în două rânduri în direct, iar pe secunda, prin analogie cu alte două sau, anulându-le printr-un final neașteptat, reprezintă virtuozitatea unui talent combativ înnăscut. Este o retorică lipsită de drept de apel. In același timp, nu a menționat nici un nume consacrat de teoreticieni/filosofi anarhiști.- englezul utilitarist William Qodwin (1756-1836), germanul neohegelian Max Stimer *(alias* Kaspar Schmidt, 1806-

1866), sociologul francez Pierre-Joseph Proudhon (1809-1865), militantul rus Mihail Bakunin (1814-1876), geograful rus Piotr Kropotkin (1824-1921). De asemenea, nu a citat nici un slogan de-al acestora: toate formele de guvernare și toate aparatele legale de constrângere corup și pervertesc natura umană *(M. Godwin);* statul este anarhic, proprietatea este furt, Dumnezeu este râul *(P.-J. Proudhon):* statul — instrument de asuprire al oamenilor, religia — nebunie colectivă *(M. Bakunin):* ființele umane — creații sociale care prosperă în asociații mici, voluntare; statul centralizat și aparatul coercitiv sunt un pas înapoi *(P. Kropotkin).*

(Totuși, P.-J. Proudhon se va bucura de o anume atenție, fiind citat, însă, într-un alt expozeu, cel în care Petre Țuțea analizează *Legea pentru controlul averilor funcționarilor și înalplor demnitari ai statului:* „Printr-o bizară asociație, îmi vin în minte două lapidare judecăți celebre formulate de doi stâlpi ai spiritualității umane: Proudhon și Zola. Primul a emis formula: „proprietatea este un furt"; al doilea, cinica și ascuțita observație: „Al dracului bandit mai este și omul cumsecade.", „Chemarea...", VII, 12, 30 martie 1932, p 4. Cât privește pe M. Bakunin și P. Kropotkin, doar în trecere și, deasemenea, în alt eseu.)

încheierea eseului referitor la *anarhie si disciplina torței* este indubitabilă: „Democrației libertare i se poate impune corectivul forței integrale disciplinate sau planul de ansamblu care poate încorpora toate manifestațiile vieții colective, toate acestea din nevoile de echilibru și de economia energiilor creatoare. Numai în acest sens, democrația are sorți de viață și de izbândă."

[1] Sistemul de gândire al lui Petre Țuțea are la bază caracterul eternei reîntoarceri al categoriilor experienței

umane, în care știința și rațiunea, iar nu mitul *ubermenschjsupraomu\,* sunt instrumentele puterii sociale. Studiile/eseurile/pamfletele lui din această carte reprezintă o cartografiere a atitudinilor/puterii voinței manifestate de societatea românească față de mulțime, în cel de-al doilea sfert al secolului al XX-lea, fără a fi adeptul lui Fr. Nietzsche.

Astfel, legenda „Socratelui român", a „Oratorului fără operă", cum a fost gratulat Petre Țuțea de unii-alții, rămâne încă o dată lipsită de obiect. Sau, și acesta credem că este adevărul, Petre Țuțea a fost, deopotrivă, de incisiv, selectiv și doct, atât în discursul oral, cât și în cel scris, ultimul având redusă audiență/penetrație publică, dar păstrată ca originară/originală.

Lăsăm pe cititorul obișnuit/specializatfparlamentar să discearnă cât de actuală este luarea de poziție de acum trei sferturi de veac a marelui tribun.

MirceaColoșenco
17martie2002

ANARHIE ȘI DISCIPLINA FORȚEI
(Inlocdeprefață)

Omul vremurilor noastre tânjește, hărțuit fiind de ciudate contradicții, pradă atâtor mituri inexplicabile, agățându-se de ultimele cuceriri ale științelor sociale și morale și revenind în permanență la aceeași nesiguranță și neliniște inițială. Uneori, crede că i s-a știrbit prea mult libertatea, de aci un conflict acut între aceste două forțe inegale: *socialul* și *individualul.* în momentul când libertățile umplu complet dezideratele sociale ale omului, o sete liniștitoare de reintegrare a forței în perogativele sale esențiale îl copleșește.

Regimul democrat este cunoscut ca un regim libertar. Principiul forței suverane ca emanație a organismului social se pulverizează într-o infinitate de drepturi subiective sau, mai exact, individuale, fie de natură publică, fie de natură privată.

Cetățeanul devine un mic suveran și întreaga sa ființă este mișcată de resortul unei iluzii: iluzia participării la puterea orânduitoare și guvernantă.

Totuși, el persistă în această deșartă credință, în credința unei libertăți nețărmurite, singurul suport real, în mintea lui, pentru creațiunea valorilor. Dar vulgarele întâmplări cotidiene îl duc la constatarea tristă că mișcarea absolut liberă este o iluzie, că numai libertatea este un fapt de conștiință și că, între planurile interioare și exterioare ale vieții umane, sunt nepotriviri tulburătoare. Mintea omului țese din aceste nepotriviri un șir nesfârșit de disarmonii și neplăceri, contruiește toată gama sufletului său în luptă cu lumea ce îl înconjoară, urcând până la absurda negațiune a vieții,

ajungând la imaginea completei evadări din realitate.

Care este rezultatul obiectiv al acestor frământări, în majoritatea lor sterile, sau care sunt roadele produse de libertățile democratice nețărmurite? O criză nesfârșită materială și morală a societății democratice, o agitație fără sens sau mai precis în toate sensurile posibile, o mișcare incoerentă a ideilor, o anarhie a faptelor și, ceea ce pare mai ciudat, o luptă stearpă între drepturi.

Dreptul este sortit să dea expresie exterioară vieții, voinței de a trăi, forței. El este creația forței sociale dominante, care impune cetățeanului o conduită determinată în modul său de trai. O falsă concepție a drepturilor subiective ne-a obișnuit a crede că aceste drepturi sunt facilități sau prerogative de care putem uza după liberul plac. în fond, toate drepturile nu sunt altceva decât imperative sociale, create cu scopul de a garanta viața grupului social întreg.

Individul-concept, în afară de grupul social din care face parte, este o absurditate.

Libertatea, care nu este concepută ca o conștiință clară a raporturilor sociale necesare, este o periculoasă idee.

Ne surprinde faptul, că întreaga noastră presă nu oferă democrației decât corective de natură spirituală, cerând cu insistență reglementarea educației și instrucției publice în legi de fier, decretând nevinovata și aleasa presă o acută criză spirituală.

Șomaj intelectual, proletariat intelectual, supraproducție intelectuală, o sumedenie de expresii caracterizează situația penibilă și încordată în care ne-a adus politica noastră culturală. în câmpul producției materiale, nimeni nu se amestecă! Poate domni o anarhie completă, statul n-are dreptul să se

amestece, deoarece acest amestec este incompatibil cu principiul democratic al libertății producției.

Simplista formulă a inițiativei particulare, desfășurată în cadrul unei anarhice sau libere concurențe, ne-a dus la un adevărat babilon economic, în care statul nu poate interveni decât cu soluții empirice și de cârpeală.

Nimeni, în presa noastră, nu spune răspicat și în domeniul organizației economice, al producției valorilor materiale același principiu al forței de interveniente și regulatoare, pentru a pune capăt anarhiei și crizei generale existente.

Democrației libertare i se poate impune corectivul forței integrale disciplinate sau pianul de ansamblu care poate încorpora toate manifestațiile vieții colective, toate acestea din nevoia de echilibru și de economia energiilor crescătoare.

Numai în acest sens, democrația are sorți de viață și de izbândă.

PARTEA ÎNTÂI

STATUTUL POLITICII

SIMBOLUL PĂCII ȘI IUBIRII

Oamenii sunt obișnuiți să încrusteze pe răboj întâmplările mah și mici din viața lor, dar, mai ales, pe cele mari; cu sărbătorească bucurie, le înșiră pe firul mare al timpului sintetizând în mintea lor limitată simbolice popasuri istorice. Așa și creează ei istoria: din mici frânturi de eternitate, smulgând vieții treptat sensul ascuns cu flecare rost mare și omul bănuiește a-l fi desprins din ființa sa trecătoare, un nou început de undă marchează ritmul vieții sale mereu în devenire.

In lupta aceasta dintre universal și parcelar, se poate observa tot procesul secular al istoriei, în tendința veșnică a omului de a împăca idealul cu realitatea, această mizeră vietate rămâne veșnic cu mâna întinsă către acel mare necunoscut, care cuprinde tot într-o armonie perfectă, care există pretutindeni și nicăieri. Așa se explică de ce istoria, această evanghelie în care ni se povestește de întâmplări din viața omenirii, ce-au însemnat etape de progres material și spiritual, rămâne ca o uriașă creație a mulțimilor. în ea, se prezintă într-o secțiune gigantică fresca sufletească a popoarelor, care își aduc cu generozitate darurile sufletului lor în patrimoniul umanității, mișcându-se veșnic spre universalitate.

Numai mulțimile anonime, aceste formidabile rezervoare de energie, în marea lor hărnicie și în frământările lor adânci, sunt în stare să ducă lupta pentru cucerirea tainelor naturii, pentru ridicarea prestigiului omului, sunt în stare a face din oameni mici — mari, creând și distrugând în permanență idoli, simbolurile năzuințelor lor spre perfecțiune.

Dar pentru a se ridica la universalitate omul are nevoie de o treaptă în dezvoltarea sa, are nevoie de

a-și desăvârși spiritul de solidaritate cu grupul social din care în mod fatal face parte, integrându-și conștiința sa în conștiința ansamblului etnic.

Patria devine pentru om vehicul necesar al culturii și civilizației!

I-a fost dat acestui neam să aibă granițe firești: Tisa, Nistru, Dunărea și Marea, ce împrejmuiesc o minunată bucată de pământ frământată cu sângele strămoșilor noștri. Frânți până ieri în bucăți de vicisitudinile istoriei, am renăscut prin eforturile noastre ce-au rupt zăgazul pus de dușmani în calea progresului nostru, iar astăzi ca un organism unitar, puternic și mare, ne putem afirma liber în concertul celorlalte popoare. Din frământările de veacuri ale poporului românesc, se desprinde simbolul Albei Iulii, clipa înfrățirii de odinioară, devenită astăzi veșnicie.

La Alba Iulia, sărbătorim triumful dreptului nostru la viață, al permanentei noastre ascensiuni, acolo, sufletul nostru, al celor vii, va curge în cascade nesfârșite, iar sufletul celor morți va pluti ca un parfum misterios printre rândurile noastre.

Acolo, va fi sărbătorirea înfrățirii noastre veșnice și a păcii, desupra creștetelor noastre se vor împărți cununi de lumină, iar cerurile se vor deschide larg spre a primi ofranda bucuriilor unui popor plin de recunoștință, care își trăiește sărbătoarea Renașterii sale.

In ascensiunea noastră neîntreruptă de la embrionarele formații sociale, până la marea creațiune actuală, în salba nesfârșită a timpului, am atârnat perlele sufletului nostru.

Alba-Iulia va rămâne simbolul înfrățirii, al păcii și al iubirii. Este un sfânt prilej de reculegere, atât pentru sufletele bune, cât și pentru cele rătăcite.

Iluziile sterpe ale dușmanilor din afară și dinlăuntru se vor izbi, de aici înainte, de zidul de fier al realității noastre.

LUMINA CARE PURCEDE DIN HAOS

într-una din acele zile memorabile a căror amintire te înfioară și te umpte de sufletul ei primitiv și moral, scăpărător de indignare și entuziasm, când strigătul de revoltă se împletea cu chiote, cântece și râsete robuste, am priceput prin intuirea directă a fenomenului de atunci, semnificația mișcărilor de masă. Mi-a fost de ajuns să mă apropii de sufletul lor incert zbuciumat de țeluri imprecise, să stabilesc un acord între sufletul meu și al lor, ca să-mi regăsesc curajul înfăptuitor și să-mi descătușez mintea, cuprinse de gânduri într-aripate.

Mulțimea înfige jaloane în istorie, iar conducătorii ei, firești, rup zăgazurile inerției care împiedică revărsările generoase, croind albia regulată pentru acest mare fluviu nestatornic.

Pasiuni înăbușite, preocupări meschine și diverse fierb ca într-un cazan, dând mișcării acel ritm monumental de ansamblu, în care picătura măruntă a insului egoist și feroce se pierde ca într-o mare nesfârșită.

S-ar crede, aruncând o superficială privire, că suprastructura organizației birocratic-statale oferă cea mai perfectă siguranță a vieții, că este o sursă inepuizabilă de creație, oferind belșugul unor orientări juste și precise. Factor regulator și factor propulsiv, lată, cei doi termeni care exprimă simbolul veșnicei mișcări, care dau viață echilibrului instabil al societății omenești. Omul politic sau, întrebuințând o formulă mai adecvată, conducătorul de mase, se încheagă uneori încet, alteori brusc din dorințele lor, din nevoile lor, din mișcările lor colțuroase și aspre, își adapă sufletul cu nădejdi neîmplinite, se ridică violent în contra

asupritorilor și în convingerea pe care i-o dă forța înnoitoare, împrospătează mereu voința autorității diriguitoare, creând acel sănătos unison între puterea organizată și ambianță.

Viața de pe o zi pe alta, cu ritmul ei banal, plină de fapte diverse, obosește mintea cu înregistrări întortocheate, cu frânturi sterpe și destramă sufletul în preocupări egoiste, macină avântul și te transformă încet, într-un obișnuit om de treabă. Linia frântă descrisă de mișcarea cotidiană a insului, copleșit de propria lui persoană, ne oferă tabloul unui labirint de mărunțișuri, de fapte indiferente uneori, al căror bilanț îți îmbujorează obrajii!

Nu poți da, în schimb, decât ceea ce ai primit sau, arareori, mai mult decât atât, căci mulțimea frământată de demonul idealurilor ei mereu neîmplinite, nu renunță și nu respectă inerția. Ea îndreaptă oiștea ^carului. Și nu se mulțumește cu jumătăți de oameni. înțelegel Dar asta este altă socoteală. Și, apoi, de la o vreme te saturi de prea multă înțelegere.

Areopagul înțelepților este orbit de concepția și lumina, înjghebată din perfecte linii arhitectonice, se roade de vreme și simte nevoia unor noi modelări, înțelepții își spală din când în când pletele soioase în **marea** sufletului popular, înviorându-și mintea și, îmbătați de noi înțelesuri, încep a migăli tipicul după **oara** cei mulți vor trebui să joace o bună bucată de **vreme.** Valorile își au rădăcinile în adâncuri. Nu le **ajyncă** vreun creator meșter peste creștetele noastre. **Matinale** noastre se torc pe ogoarele mănoase, pline **•h' Mira,** prin păduri sălbatice, pe vârfurile munților **lMuvi sărutați** de fulgere și trăsnete, în văile **dWUltnra al** liniștite care adăpostesc ciobani vânjoși, **tfl lumei Incertă** si pestriță a orașelor care alcătuiesc **tudoarea celor** mulți, în uzinele care înalță în fiecare **dimineață** Imnuri de slavă muncii, oriunde se află un strop de viață omenească care se zbate în ghearele

naturii vitrege. Am o groază de acei oameni, dacă îi putem numi astfel, a căror viață se deapănă monoton, din reflexe mecanice. Aceștia niciodată nu vor înțelege rosturile zbuciumului colectiv și mistica creatoare a maselor. Mereu de veghe, fabricând curse iluminaților, care se apropie de sufletul neastâmpărat al maselor, profesează, la răspântii, grav și solemn anateme și aruncă suliți de neputincioasă ură în zvăpăiatul insurgent. De aceea, totdeauna, în concertul anonimilor se condensează rosturile vieții, care răbufnesc în fâșii mari de lumină dogoritoare.

Și așa, mereu, la nesfârșit, lumina purcede din haosul mulțimilor, fără glas și numai acei ce le înțeleg și pătrund devin mani înfăptuitori ai visurilor lor.

NOI și El

Două mentalități fundamental deosebite. Ai impresia, privind cele două tabere angajate în luptă, că-s două generații distincte ca vârstă politică. De o parte, național-țărăniștii, tineri, proaspeți, reprezentând idealul de reînnoire socială în statul român întregit, iar, pe de altă parte, liberalii, reprezentanți ai unei mentalități apuse: oameni învechiți în rele.

în noua casă, mare și încăpătoare, un aer înviorător și dătător de viață stimulează energiile creatoare, trezește din toropeală idealurile amorțite, iar gândul bun și cinstit își ia zborul liber, nestingherit de nimeni, necenzurat de mâna de besmetici, ce au exploatat peste două pătrare de veac mica și obidita Românie...

Noi și EL.

Expresiuni menite sa delimiteze perfect linia de democrație între două concepții pragmatice de guvernare.

Ei, grupați în jurul unui interes meschin, terorizați de profitul imediat, ciocoii noi, au fost lipsiți întotdeauna de perspectiva ansamblului problemelor de stat. Peste o jumătate de veac, un pumn de nume dubioase, care n-au îngropat în pământul patriei decât un moș sau doi, ce-au înfipt cornul în cine știe ce stațiune minunată și bogată în plăceri din occident, au creat fel de fel de legi, întortocheate, după chipul și asemănarea lor, pe care ei înșiși le-au călcat în picioare. Furtul, ridicat la valoare de dogmă, minciuna și calomnia, mijloace de luptă, obișnuiți să latre asurzitor, pentru a-și acoperi josniciile, acest clan de dobitoace umane, ce a trăit mai mult

după pofta irezistibilă a instinctelor, a fugit întotdeauna de lumină.

Ca niște cârtițe, au lucrat din umbră, și-ar mai fi lucrat încă, dacă *noi* nu-i demascam din vreme, pentru a salva întreg eșafodajul moral al statului român întregit. O tristă fatalitate i-a așternut în calea poporului român, făcându-i părtași nevrednici la marile lui înfăptuiri. Au transformat cu neobrăzare, în bani mărunți, toate marile reforme, impuse de spiritul veacului și de tendințele robuste de progres ale acestui popor minunat, așezat în minunata țară închisă ca pentru veșnică sărbătoare de brâul fermecat al Carpaților.

De la 1848 până astăzi, liberalismul autohton a trăit ca o creațiune hibridă, împiedicat în libera sa dezvoltare de pâlcul de trântori ce-și rumegau mucurile de idei tolăniți în umbra cluburilor.

Toate reformele lor n-au fost decât mijloace de procopseală. Pentru ei, legea n-a avut niciodată un conținut moral. Ea era făcută pentru a închide ochii gloatei de naivi și gură cască.

Și în această atmosferă de minciună, la suprafață o constituție liberală, jos raporturi social-economice feudale, se procrea încet, dar sigur, peste capul lor, o Românie modernă, democratică.

Noi ne distingem de *ei* printr-o simplă caracteristică: luăm în serios, ceea ce ei au luat în glumă. Reformele democratice nu sunt simple formule, goale de înțeles, ci căutăm să le introducem în viața de toate zilele, în conștiința cetățenească. *Noi,* spre deosebire de *ei,* nu ne tânguim de marile reforme democratice înfăptuite, ci ne bucurăm luptând pentru apărarea lor, considerându-le ca niște bunuri neprețuite, câștigate pentru totdeauna în patrimoniul civilizației noastre.

Strânși ca într-un clește de fier în legalismul aspru și moral al d-lui Maniu, nu le mai rămân decât

tradiționalele lor mijloace de luptă: intriga, calomnia și minciuna și numai, arareori, se mai aude câte un zgomot de ansamblu, surd, în clanul speriat.

Biete paiațe, scoase de păr la lumina zilei, nu mai pot impresiona nici mâna de gură cască, ce le mai dă câte un pic de ajutor, din când în când.

MICII SATRAPI

Se vorbește insistent de o criză a autorității de la venirea la putere a Partidului Național-Țărănesc.

Lipsește mâna tare în asuprit și măsluit de ieri. Lipsesc mâinile pângărite ce știau să sugrume adversarul onest și neonest deopotrivă. Dar nu sensul acesta balcanic înțelegem noi criza de autoritate.

Oricât am căutat noi un exemplar excepțional, care ar încarna principiul autorității sacrosancte, defunctele, guvernări, nu-l aflăm. Desigur că, nu poate fi vorbă de maimuțoiul nervos și ridicol care se cheamă Gută Tătărescu, nici de pornografica și inconștienta creatură ciocoiască ce poartă numele pompos și sonor de Argetoianu, care confundă, în stare de ebrietate, sergenții de stradă cu stâlpii de telegraf, pentru a-și face cu dispreț nevoile de câine jigărit.

Există o criză a autorității în sensul unei pripite occidentalizări a vieții noastre publice, datorită, în parte, unor obsesii ideologice menite a fi întrebuințate de adversar ca arme de luptă împotriva noastră. Excesul de legalitate formală, adică respectul față de orânduirea samavolnică de ieri ne paralizează bunele noastre intenții.

Ne-am prins în propria noastră plasă, în timp ce adversarul jubilează și râde mefistofelic, desemnând fizionomia noastră sufletească de proaspeți guvernanți cu epitetul deprimant de: nevoinici. Unde e măturoiul cel mare, unde este aerisirea serviciilor publice de care se vorbea cu atâta însuflețire?

în locul satrapilor mari, au rămas cei mici care sabotează și duc cu o perseverență diabolică mai departe opera de măcinare a prestigiului autorității, încât cetățeanul onest cu drept de cuvânt își vede cu tristețe iluziile sfărâmate. Satele, singura justificare a existenței noastre politice, au micii lor satrapi în primarii și consilierii regimului trecut. Au burta doldora de limbricii regimului de uzurpațiune.

Mi-aduc aminte de un primar, ce reprezenta într-adevăr simbolul vremurilor de bejenie. Scurt, îndesat și borțos mirosind a usturoi, rachiu și a prostie, însoțea fiecare articulație cu un râgâit de porc sătul, înjura regimul nou și aștepta cu nerăbdare reîntoarcerea vremurilor vechi, ca să le arate el țărăniștilor ce „e aia liberal".

Pentru care binecuvântat motiv, ce rațiune de stat sau înțelepciune determină actualii guvernanți a cruța aceste lipitori ale satelor noastre? O ușoară analiză a psihologiei colective le-ar arăta ce semnificație profundă capătă în sufletul mulțimii aceste întârziate resturi de infecție morală. Nici un pardon!

Ultragierea sistematică a moralei, sfidarea legii și-a bunului simț, sunt suficiente argumente pentru a extirpa răul de la rădăcini. Dreptatea manifestată, așa cum se proiectează din conștiința de drept a unei societăți în plină prefacere refuză categoric discuțiile dialectice și pur formale ale dreptului. Măturoiul cel mare și parul, dacă se poate, pentru acești mici tâlhari oficiali, care trebuie să plece pe urma conducătorilor lor politici. Demult, s-au scos ei înșiși de sub protecțiunea legii, rămânându-le formula arbitrarului care, singura, ar fi în stare să dea satisfacție conștiinței sociale lezate.

Nimeni nu-și imaginează un judecător modern discutând cu un infractor, evident naiv, natura intrinsecă a crimei. Aplicarea formulei legale e un simplu ritual, ce servește mai mult controlului activității sale, decât dreptății materiale.

Să se spulbere odată din conștiința cetățenilor bănuiala unei forțe oculte ce domină încă întărită prin aranjamente nemărturisite.

începând de jos în sus, să se curețe administrațiile publice de micii satrapi, pentru a începe era nouă, era autorității cu prestigiu adevărat.

în locul satrapilor mari, au rămas cei mici care sabotează și duc cu o perseverență diabolică mai departe opera de măcinare a prestigiului autorității, încât cetățeanul onest cu drept de cuvânt își vede cu tristețe iluziile sfărâmate. Satele, singura justificare a existenței noastre politice, au micii lor satrapi în primarii și consilierii regimului trecut. Au burta doldora de limbricii regimului de uzurpațiune,

Mi-aduc aminte de un primar, ce reprezenta într-adevăr simbolul vremurilor de bejenie. Scurt, îndesat și borțos mirosind a usturoi, rachiu și a prostie, însoțea fiecare articulație cu un râgâit de porc sătul, înjura regimul nou și aștepta cu nerăbdare reîntoarcerea vremurilor vechi, ca să le arate el țărăniștilor ce „e aia liberal".

Pentru care binecuvântat motiv, ce rațiune de stat sau înțelepciune determină actualii guvernanți a cruța aceste lipitori ale satelor noastre? O ușoară analiză a psihologiei colective le-ar arăta ce semnificație profundă capătă în sufletul mulțimii aceste întârziate resturi de infecție morală. Nici un pardon!

Ultragierea sistematică a moralei, sfidarea legii și-a bunului simț, sunt suficiente argumente pentru a extirpa răul de ia rădăcini. Dreptatea manifestată, așa cum se proiectează din conștiința de drept a unei societăți în plină prefacere refuză categoric discuțiile dialectice și pur formale ale dreptului. Măturoiul cel mare și parul, dacă se poate, pentru acești mici tâlhari oficiali, care trebuie să plece pe urma conducătorilor lor politici. Demult, s-au scos ei înșiși de sub protecțiunea legii, rămânându-le formula arbitrarului care, singura, ar fi în stare să dea satisfacție conștiinței sociale lezate.

Nimeni nu-și imaginează un judecător modern discutând cu un infractor, evident naiv, natura intrinsecă a crimei. Aplicarea formulei legale e un simplu ritual, ce servește mai mult controlului activității sale, decât dreptății materiale.

Să se spulbere odată din conștiința cetățeniloi bănuiala unei forțe oculte ce domină încă întărită prir aranjamente nemărturisite.

începând de jos în sus, să se curețe administrațiile publice de micii satrapi, pentru a începe era nouă, era autorității cu prestigiu adevărat.

FORȚELE ACTIVE ALE PARTIDULUI NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC

O să-nconjurăm orice sfadă,
dacă se va face dreptate.
Un țăran din Ardeal

Citim, în „Neamul românesc" (din 25 iunie 1929), un articol mic semnat de D-l Cârlogea, foarte deprimant intitulat: *Dezamăgirea „Chemăriștilor".* Este o caracterizare sumară a ce s-a dat, pe baza unor observații de suprafață, manifestărilor de indignare profundă ale tineretului intelectual din Ardeal față de tembelismul oriental al Parlamentarilor. Dar de la această indignare până la dezamăgire, este o considerabilă distanță.

Cine suntem și ce vrem noi, tineretul „chemărist" din Ardeal?

Noi suntem expresia vie și apropiată a dezideratelor țărănești și muncitorești din Ardeal, noi căutăm înfăptuirea ideii de dreptate socială care stă la baza acestor deziderate. Scutul utilitarismului, a oportunismului brutal al boșorogilor se sfarmă la atingerea cu această puternică forță morală. Ideea de dreptate și progres constituie chintesența pragmatică a doctrinei național-țărăniste în ceea ce privește ideologia partidului care se află acutalmente la cârmă; în ceea ce privește programul realizărilor sale imediate, acest partid trebuie neapărat să acorde în mod preponderent sprijinul său clasei țărănești.

De bunăstarea acestei clase, va depinde înflorirea întregii economii naționale, cât și prosperitatea în toate celelalte ramuri de activitate socială.

Iată câteva principii care constituie coloana vertebrală a acțiunilor noastre, principii menite a activa forțele creatoare ale grupului social pe care noi îl reprezentăm și a căror durată nu poate fi condiționată de felul cum actualul Parlament își exercită mandatul, deoarece acest Parlament nu-i decât expresia trecătoare a voinței colective; un lucru rămâne constant: ideea țărănească, care se desprinde din ritmul vremii, clasa țărănească prin forța socială și politică, prin conștiința puterii sale, având de îndeplinit un rol determinant în veacul care curge.

După falimentarea bugheziei autohtone, la care liberalii s-au scremut aproape 70 de ani, care, și astăzi, se prezintă firavă datorită „înțelepciunii guvernanților" de ieri, iese în arenă această clasă socială robustă, mult mai susceptibilă de protejat în ascensiunea ei, purtătoare a specificității noastre etnice, proaspătă în elanurile sale creatoare, plină de avânturi generoase în stare de a naște o puternică civilizație și cultură românească. Cum am putea noi, „chemăriștii" din Ardeal, să fim dezamăgiți, pentru faptul că parlamentarii nu-și fac datoria?!

Noi ne integrăm cu sinceritate în cadrul forțelor vii naționale, fundamentul gândirii noastre politice îl constituie elementul permanent al grupului din care facem parte. Ideea de Stat, adică de ordine permanentă, și ideea Națională, sunt postulatele tuturor acțiunilor noastre.

Noi, „chemâriștii" din Ardeal, cu generozitatea ce caracterizează vârsta, am străbătut și străbatem toate satele Ardealului, arătând țăranilor că numai munca, disciplina, demnitatea cetățenească sunt respectul de bază al unei societăți organizate și civilizate. Arătându-le perspectivele unei vieți mai bune, mai ideale, nu facem altceva decât stimulăm în ei energiile creatoare, până ieri latente din cauza vitregii sorți.

Pentru toate acestea, noi nu permitem să se creeze în jurul nostru o atmosferă pestilențială sprijinită de boșorogi osificați, noi nu cunoaștem mentalitatea de sclavi.

Partidul Național-Țărănesc, ca toate partidele tinere, este în proces de fierbere, de zbuciumată acțiune, spre deosebire de îmbătrânitul partid istoric: Partidul Liberal.

Dar această mișcare, fiind însăși ritmul vieții celei noi, în loc să dezamăgească, entuziasmează și încântă, ea fiind nota caracteristică organismelor tinere, în plin avânt creator.

Faptul că bătrânii nu vor ști să danseze în ritmul vremii și vor fi aruncați peste bord de împrejurări, nu-i de natură a ne îngrijora ci, cel mult a ne pregăti armura pentru a ieși din arenă.

Acesta este sensul revoltei noastre. Așa trebuia interpretată indignarea noastră din partea „Neamul românesc".

ILUZIILE MĂSCĂRICILOR

Măscăricii inconștienți, iresponsabili și ridicoli fac tumbe în piața publică, alimentând din belșug motivele de voioșie ale înțelepților și stârnind nedumerire în rândurile nătărăilor sunt gata oricând de a pune mâna pe baghetă pentru a dirija simfonia mizeriei croită de dânșii pe seama celor mutți și slabi.

în postura îndărătnicii drăcești, scormonesc fără scrupule orice reformă, orice înfăptuire ce însemnează progres, tăgăduiesc orice lege morală și ne arată cu dinții rânjiți, cu ochii holbați, sinistra formulă: este un animal rău, incapabil de a deveni în vreun fel sau altul, veșnic rob burții sale nesățioase.

Ce a avut de pierdut această mână de bezmetici, de saltimbanci, decât niște rotunde patrimonii agonisite pe spinarea cetățeanului onest și a statului prost gospodar sau, mai exact, prost gospodărit de ei!

S-a observat, vreodată, cât de puțin în toate legiuirile lor vreo umbră de idealism în care să se topească interesul personal în fața grupului permanent ale cărui interese depășesc mințile lor betege?

Au lucrat totdeauna contra propriei lor conștiințe, legile lor întortocheate au oferit omului luminat și cinstit aspectul unui labirint din care nu poți desprinde decât biete compromisuri făcute de ologii vieții.

Dar viața, în veșnica ei mișcare, a trecut peste dânșii și în ritmul ei vioi larma lor asurzitoare năpăstuia urechea cu acorduri stridente.

Cu pumnii încleștați, amenință viața ce ia forme nepricepute de dânșii! Obligați să se miște pe linia interioară a progresului și-au frânt gâtul neobișnuiți

sărmanii cu noua acrobație. Sunt pur și simplu inadaptabili. Factorul lor califica într-o conferință bâlbâită, cu aer de preot răspopit și tuns căpreşte, reforma noastră adminsitrativă de feudală. Ce înțelege el din toate problemele ce se frământă în jurul noilor orânduiri. Reforma administrativă, care schimbă întreg aspectul statului român, ciupită de vărsatul minții lor în punctuația ei inițială, rămâne nestrămutată în mintea și voința guvernanților autentici ai țării.

Este un pas sigur spre dizolvarea comunismului de stat, spre destrămarea socotelilor ce-i aranjau frățește în jurul prăzilor bugetare. Clica aceasta, cu aspect de clase, trăia într-o frățietate comunistă, plutind ca o pâclă deasă și asfixiantă deasupra tendințelor de descătușare și de emancipare a energiilor libere mișcate de elanuri creatoare. Toată galeria vie a personajelor lui Caragiale va fi conservată ca o tristă moștenire pe seama posterității.

Voința noastră dârză și luminată este timbrată de parola: *înainte!* Nimic nu ne împiedică a da zarafii la o parte și, aerisind templul, să oficiem serviciul de pontifi ai dreptății neînvinse de „ferestrele larg deschise"!

Măscăricii vor face mai departe tumbe în piața publică, vor anunța criza de guvern, vor exploata orice mizerie trecătoare; și în goana lor după putere își vor croi iluzii trandafirii, singura lor hrană de azi și de mâine. Un lac împuțit ce împrăștie miasme.

COMUNICATUL PARTIDULUI D-LUI NICOLAE IORGA

Laconic și precis. Scânteietor de spirit și de ideal, d-Nicolae Iorga este veșnic proaspăt. înțelegător profunc al ritmului vremii, având ca scop permanent apăraree sinceră a patrimoniului național, căutând neobosit să stabilească o coeziune perfectă între idee și faptă. D-l Iorga dă un puternic suflu moral activității sale politice.

In țara aceasta bogată în oameni de ispravă, harnici, care-și fac neprecupețit datoria, o mână de besmetici încearcă să solidarizeze cu acțiunile lor nefaste întreaga opoziție, indiferent de nuanța politică a fiecărui partid opozant, cu scopul meschin de a face dificultăți guvernului în opera de consolidare a țării jefuite în mod nerușinat de ei. Ideea liberală, la origine, a avut un caracter moral și de progres dând liber curs energiilor creatoare, având în centrul preocupărilor sale omul, ca origine și scop, civilizației și culturii.

Liberalismul autohton, care timp de trei pătrare de veacuri a constituit patrimoniul exclusiv ai unei tagme de târgoveți, a fost lipsit de orice urmă de idealism. Transformând statul într-o adevărată colonie, liberalii noștri, care n-au nimic cu doctrina liberalismului autentic, au sleit treptat resursele de bogății obștești în interesul exclusiv al lor.

De aceea, d-l Nicolae Iorga declară că nu are nimic comun cu coteria exploatatoare de ieri, că atât bătrânii liberali, cât și tinerii, sunt niște bieți ambițioși și ologi ai minții care nu urmăresc altceva decât satisfacerea dorințelor lor mărunte.

Lipsa unui ideal moral în viața publică, ce caracterizează partidul răsuciților fugari, dezorientarea ce domnește în tabăra țiganilor de pe malurile Dâmboviței, criza de direcție și de directive a partidului mort pentru totdeauna, t-a determinat, credem noi, pe d-l Nicolae iorga, să înfiereze cu toată vigoarea personalității sale acțiunea cărăușilor mizeriei noastre.

ASPECTE

Diferitele gloabe feudale atârnate ca niște cercei de simpatica și pestriț-democratica noastră *Constituție,* încep a fi eliminate treptat din viața noastră publică în urletul asurzitor al ciocoilor noștri. Dreptul nostru public începe a se ajusta realităților și spre marea noastră bucurie, în iocul parodiei politice de ieri, încep a se profila rosturile unei serioase vieți de stat. Nimeni nu și-ar fi închipuit în țara asta, că va veni o zi când absolut toate puterile vor emana de la națiune, așa cum scrie la carte, că partidele politice își vor limita pretențiile, raportându-și forțele lor la substratul social și economic real, care le îndreptățește a aspira la conducerea destinelor neamului. Este, totuși adevărat că persistă cu îndărătnicie în forțe ocazionale și în ziare de mare tiraj, visuri tulburi de resurecție a zilelor de ieri, când boierii născuți aici sau veniți ca geambașii de aiurea trăiau din belșug pe spinarea obștei, ca viermii în grăsime. Noutatea nu și-a produs efectele de distrugere ale deprinderilor înrădăcinate.

De aceea, asistăm la un adevărat balamuc stârnit în jurul nostru, la un dans macabru de forțe morale și intelectuale neasemănătoare, ba, chiar, contradictorii, prostia alături de inteligență, buna credință alături de înșelăciune, șiretenia vulgară, primitivă, alături de cavalerismul sincerității etc. Și toată această hărmălaie urmărește aceleași țeluri: denaturarea lucrurilor și ponegrirea oamenilor zilei.

Profitori și excroci independenți sub masca unei străvezii și firave obiectivități și adversari crânceni sacrifică, deopotrivă, fiecare în interesul cauzei sale

adevărul închipuirii, construind formule de circumstanță care au scopuri precise de a stârni nedumerire, nesiguranță, de a crea ape tulburi neputincioșilor politici de toate nuanțele, pentru a se putea împărtăși într-o bună zi din fructul puterii. O simfonie ciudată în care atacurile stridente ale micii opoziții armonizează cu protestele surde și critice ale presei independente. Un acord perfect al minciunii și al ipocriziei ne încercuiește, pregătindu-ne la fiecare pas capcane. Rămâi uluit, astăzi, când observi reeditarea vechilor metode de luptă, cum vasta și diabolica țesătură de intrigi se pune în mișcare.

Creatorii întâmplărilor funeste aruncă din umbră calificative menite a păta nevinovăția noastră tolerantă! Lupenii: un măcel fără precedent spun ei, în timp ce realii vinovați vor rămâne necunoscuți! Timișoara: o înscenare ai cărei autori, deasemenea, și astăzi au rămas necunoscuți. Orice încercare de reorganizare socială, pornită din nevoia de a se pune ordine în anarhia creată de satrapii demodați de ieri, este bagatelizată și terfelită printr-un vast aparat de propagandă.

De pildă, organizarea voinicilor (a „voinicilor ucigași", cum îi numește o foiță scabroasă scrisă cu salivă) este considerată și prezentată ca o îngrijorătoare manifestare antidemocratică (ah, democrații puri și senini!), fiindcă Partidul Național-Țărănesc ar trebui să-și răstingnească conducătorii într-o platonică atitudine pe crucea unei autorități ideale, închizându-se și întorcând dosul realității sociale. Administrația, justiția, școala, biserica, toate instituțiile cardinale ale vieții noastre de stat, sunt fals apărate de atacuri imaginare, o întreagă și lubrică donchișotadă s-a pornit asupra inexpugnabilelor noastre fortărețe. Din toate părțile suntem provocați. Se proiectează sporirea de cercuri intestine, cu scopul unic al slăbirii noastre. Toată clica suprafeții noastre sociale

a tăbărât asupra noastră, încât nu rămâne o soluție național-țărănistă în picioare și demnă de admirat. Ai impresia că ne aflăm în cea mai babilonică epocă a istoriei noastre politice, că o catastrofală răsturnare a tablei valorilor întunecă rosturile noastre de azi și de mâine: și în această atmosferă, falsificându-se doctrina național-țărănismului. Lubrica ceată o transformă într-un fel de panaceu al tuturor suferințelor și dezamăgirilor încercate de naufragiații vieții.

Se dă o luptă dezmățată de a se acredita în conștiința obștească, această tânără și robustă formație politică, ca mijlocul cel mai expeditiv de satisfacere a intereselor personale sau de clică. Toate rosturile noastre inițiale se intervertesc sistematic, iar doctrina noastră, în loc de a o lămuri și închega treptat în realitățile societății noastre, o transformă voit într-o masă amorfă și nebuloasă de tendințe vagi, sentimentale, identificându-se cu tabere adverse.

Acel puritanism doctrinar, care stabilea o perfectă linie de democrație între noi și toată gașca suprafeții noastre sociale exploatatoare, fără puncte de trecere este terfelit, atât de adversari, cât și de independenți în dulci compromisuri. Suntem singurul partid progresist în România postbelică. Cred oare partidele de extremă dreaptă că vor cuceri masele sălbatec asuprite de ele mai ieri? Noi credem că nu. Totuși, inconștienta metodă a clicii de potlogari de toate nuanțele ne va duce la o singură și firească concluzie: schimbarea metodei de luptă și revenirea la rosturile noastre inițiale.

Cu o oră mai devreme, pentru salvarea noastră și a țării, să închidem robinetul renunțărilor și menajamentelor, atunci când noi suntem arbitrii situației.

Ieri, ni s-a impus, prin uzurpare, un întreg sistem de legiuiri tâlhărești, brăzdate de contradicții și obscurități voite! Astăzi, ar fi ridicol, ca stăpâni ai puterii legale, să capitulăm din generozitate!

Viața își schimbă veșnic tiparele, sfărâmă deprinderi înrădăcinate, apropiindu-se încet de formele superioare, în virtutea unui impuls inițial fatal ca și legile gravitației.

Simțind în noi porniri spre culmi, nu ne mai punem întrebarea dacă sensul mișcării noastre convine adversarului, ci, în bucuria reînvierii, exprimând ritmul vremii, trecem nepăsători peste târgoveții întâmplărilor. Niciodată, taraba socotelilor mărunte n-a inspirat idealuri creatoare.

Peste această învălmășeală de bâlci, se gravează cu litere de foc pe frontispiciul programului nostru: peste ei, înainte!

DEMOCRAȚIE ȘI BIROCRAȚIE

Noțiuni arhibanale. Discuția lor nu ar prezenta nici un interes, dacă ne-am așeza comod pe planul aprecierilor cunoscute de toată lumea și dacă am considera aceste două realități într-un permanent și ireductibil conflict. Noi, însă, ne-am obișnuit de mult să apreciem la justa lor valoare revolte mari și mici, platonice sau turnate în manifestări concrete, pentru ca să ne putem permite luxul de a trage anumite concluzii din realitatea înconjurătoare.

Ținem să precizăm de la început, că nu ne facem iluzii, dar totodată afirmăm că nu ne vom putea mulțumi a rămâne la formula răstignirii spiritului, mai ales astăzi când viața se zbate în căutarea unor forme noi, când societatea sfâșie cu o deosebită plăcere hainele învechite ale zilelor de ieri și când individul, acest încurcă-lume, știe tot sau mănâncă tot, a început să se mulțumească a da expresie sufletului (!?) său cu ajutorul formelor inferioare de limbă: chicotește, mârâie, murmură, dă din coadă și sare în două picioare, lăsând pe celelalte două să-i atârne de-a lungul corpului.

Revolta noastră are o mulțime de avantaje: e tinerească, proaspătă, sinceră și de lungă durată. Problemele, pe care le discutăm în coloanele foii noastre tinerești, se adâncesc în conștiința noastră, se plămădesc în gânduri tiranice și îndrăznețe, oțelind resorturile morale ale ființei noastre, până în ziua când se vor desprinde ca niște fructe coapte și pârguite pentru gurile flămânde.

Aceste constatări fugare ne înviorează mintea și ne îndeamnă să aruncăm ancora spiritului dincolo de contingențele trecătoare, cu un cuvânt, ne îndeamnă să ne războim cu folos, cel puțin pentru viitor, cu vitregia împrejurărilor și să ne folosim când va fi nevoie de măturoi, pentru a curați cărarea de murdăria prejudecăților asfixiante și năravurilor urâte. Sincer vorbind, avem o scârbă înnăscută pentru birocrație. Nu numai că nu creează nimic, dar cea mai nobilă idee democratică, rămâne neputincioasă în fața rezistenței democratismului.

Birocratul zilelor noastre este cea mai stearpă ființă pe care o nutrește pământul. Veșnic obosit și înăcrit, făcând în mod regulat pe prostul, își cultivă haosul minții și al sufletului cu o diabolică perseverență. El are convingerea fermă că, cu cât este mai confuz, mai nepriceput, mai greoi și mai tâmpit în fața problemelor ce i se pun, cu atât misiunea sa va părea a fi mai importantă și rostul său mai bine definit. Nu știm cum se poate explica procesul sufletesc al cetățeanului necăjit, silit de împrejurări să ia contact cu autoritatea publică concretizată în birocrat (de altfel, noi nu facem aici psihologie), dar un lucru știm că prima deziluzie oferită de exponentul voinței sale îi proiectează înaintea ochilor imaginea unui ciomag masiv cu care să răsplătească din belșug depozitarul forței, ordinei sau mai precis pe conducătorul destinelor sale — Statul, Comuna, Județul, se iau la întrecere în creațiunea formelor birocratice și-n complicarea mecanismului lor funcțional.

Am avut nenorocirea zilele acestea de a lua contact cu întreaga administrație a municipiului Cluj. Cu întreaga administrație, pentru aranjarea unei chestiuni, pe care ar soluționa-o în mod onorabil și-n două minute orice membru de la serviciul barometric.

Ce însemnează întreaga administrație a municipiului Cluj? O armată întreagă de bugetivori, cu care ai putea administra comod întreg Ardealul: Primar, 4 ajutori de primar, prim notar, notar secund, secretar general, diferiți secretari, consilieri (vai, ce număr fantastic și cât de inutili sunt!), delegați. Pe urmă, serviciile: serviciul administrativ, serviciul statistic, serviciul contabilitate, serviciul apeductului, serviciul economico-financiar, serviciul muștelor și parcurilor, al vântului sau dracu mai știe care serviciu!

în definitiv, faptul că vom fi făcut vreo mică eroare omițând sau punând în plus servicii inexistente, nu constituie pentru noi o prea mare vină, pentru că, în decurs de trei săptămâni cât am avut de lucru cu Primăria municipiului Cluj, nu am avut vreme să studiem și să ne dăm seama de întreg mecanismul birocratic al acestei corporații de drept public. Ne-ar trebui 9 ani în șir și după o muncă asiduă să ne dăm seama de acest labirint. Să-și pună pofta în cui guvernatorul democrat, care ar îndrăzni să controleze harababura aceasta. In orice caz, s-ar putea crea o catedră la Facultatea de Drept din Cluj, pentru răspândirea și adâncirea cunoștințelor în chestia organizării și funcționării acestei mărețe înfăptuiri. Mai este nevoie să arătăm cu cifre numărul slujbașilor acestei instituții? Destul atât: la 10 familii un slujbaș. Mai este nevoie să descriem odiseea unei biete petiții până ajunge a fi rezolvată? Dintr-o filă, printr-un ciudat proces de proliferare, se naște un dosar care poate îndoi spinarea celui vârtos măgar, plin de referate, rapoarte, procese-verbale, ordonanțe, rezoluții, hotărâri ale diferitelor comitete și comiții etc.

Iar când dosarul s-a rotunjit complet și a acumulat un număr de hârțoage necesare conform legilor și regulamentelor existente sau închipuite, se împotmolește. Atunci, este nevoie de o comisie

specială de studii, instituită ad-hoc, care la rândul ei se împarte în 5 comisii, cu secretari de ședință și permanenți, copiști, dactilografe etc. Pentru ca să încasezi o sumă de 1500 lei, va trebui să cheltuiești 10.000 lei.

într-o bună zi, cetățenii Clujului or să moară asfixiați prin simplul fapt al existenței acestei boale, care se întinde ca în basme. O fi progresând sau nu o fi progresând gospodăria comunală, dar birocrația merge strună, pentru că are o putere prolifică înspăimântătoare.

O hârtie față de o mie de hârtii, un slujbaș față (după o scurtă bucată de vreme) de 20 slujbași, unul mai inutil ca altul.

Și în timp ce „administrația" municipală progresează, ce se întâmpla în Cluj sub raport moral, social, economico-financiar, sanitar și așa mai departe? Să înșirăm, la întâmplare, după cum ni se înseriază în minte impresiile culese fragmentar, în fiecare zi de zbucium zadarnic:

1. mahalalele sunt murdare și put a rufe nespălate, suprapopulate și încărcate cu căsuțe joase cu sau fără ferestre, ca în vremea preistorică;

2. nici o întreprindere cu caracter industrial, comercial sau de transport care să satisfacă nevoile cetățenilor cât și nevoile financiare ale municipiului! A fost o biată uzină electrică, dar s-a dus! Mai sunt câteva întreprinderi mici care ne dau împreună următorul tablou:

— Uzina electrică produce 20 lei venit;
— Uzina de apă produce 10 lei venit;
— Uzina de gaz produce 5,50 lei venit;
— Uzina de ghiață produce 0,20 lei venit;
— Baia de vară produce 100 lei venit;
— Abatorul produce 45 de lei venit.

Total: 180,70 lei venit

Toate aceste vaste întreprinderi sunt „bine gospodărite", unele fiind exploatate în regie proprie, altele comercializate câte un pic. în orice caz, peste 20-30 de ani, vom face lumină cu ajutorul opaițului, vom mânca carne de cal și vom face apă din pumni. Grosul veniturilor bugetare se storc prin taxe comunale ingenios stabilite și prin impozite percepute prin stat;

3. nici un institut de credit, organizat pe baze cooperatiste și pornit din inițiativa municipiului pentru ajutorarea pungilor mărunte sau întreprinderilor cu caracter social-util sau, cum înțelegem noi, pentru monopolul economiei în interes social;

4. nici o cooperativă de consum, care să fie organizată pe baze reale și care să tindă prin generalizare la înlocuirea intermediarului hrăpăreț;

5. numărul vagabonzilor și cercetătorilor îți sfâșie sufletul în fiecare zi, hoinărind năuciți pe străzile pustii de bunătatea omenească și punându-ți la grea încercare convingerile religioase și morale;

6. prostituatele îți sar de gât în mijlocul străzii, cum se întunecă un pic, și ceea ce îți dă de gândit este numărul lor care se îngroașă pe fiecare zi, încât să nu ne prindă mirarea, dacă într-o zi vom fi siliți să facem export pentru echilibrarea balanței comerciale;

7. șomerii mestecă mai mult slană decât mâncare. Pentru ajutorarea lor s-a creat un serviciu (se putea altfel, din partea *Sfântului Birocratiusf)* care servește prompt, adică tocmai în momentul când șomerul plesnește de foame. Nici o lucrare de interes public care să ocupe aceste forțe libere de muncă, în schimb, cu maxilarele puternice, în stare să roadă un jugar de pădure, într-o zi le adresează complimente drăguțe și fineți încântătoare. Lemne le servește la sfârșitul iernii, iar până atunci, se pot încălzi prin frecare numărul fiind destul de respectabil pentru această plăcută operație

fizică. Ca mâine o să se imagineze, o foaie ilustrată purtând titlul umanitar: „Foamea" și o ilustrație care să facă concurență „Eldoradului" beriinez la capitolul moral.

Evident Ministerul Muncii trebuie, este obligat să-i ducă în cârcă, deoarece Primăria se ocupă mai mult cu filosofia istoriei și antropogeografie.

Am putea înșira la nesfârșit aspecte sumbre din viața socială clujană, dar știm că scrisul nostru, ca și gura voastră nu vor putea mișca urechile înfundate ale citadinilor arhivei clujene. Nu ne mai rămâne decât răbdare și tutun, iar într-o bună zi, toroipanul!

Până atunci, vom aduna mereu material documentar, pentru o monografie a Clujului sărac, pentru ca să o urlăm în urechile cetățenilor ce își mestecă revolta lor surdă.

Un gazetar ungur ne demonstra că birocrația clujeană e vară bună cu birocrația ungurească și că, sub acest raport, ungurii au bătut recordul din lumea întreagă. Noi l-am combătut, susținând că această plagă socială este universală, formând, deopotrivă, zestrea nefastă a tuturor popoarelor semicivilizate și fără o prea lungă tradiție democratică printre care ungurii ocupă locul de frunte. Nutrim însă convingerea că democrația bine înțeleasă va putea mătura câmpul activităților sociale, de toate creațiile inutile și costisitoare pentru cetățeanul încărcat de biruri.

Remedii? O grămadă. Mai târziu când ne vom ocupa de problema raționalizării administrației de stat și a simplificării formelor de procedură administrativă. Un lucru, însă, îl putem preciza de acum: pentru o bună gospodărire a municipiului Cluj, ar fi de ajuns 20 de slujbași conștiincioși, întrucât socotind numărul de ore în care se desfășoară activitatea fiecărui funcționar de azi, constatăm că nimeni nu muncește mai mult de 1/2 oră pe zi. Și dacă mai socotim și formele inutile, ajunge, la maximum 10 minute de serviciu prestat.

TRANSFORMAREA PARTIDELOR POLITICE

N-aș vrea cu nici un preț să revină în moravurile noastre publice vremurile lui Miron Costin. Nu intenționez să mă iau la harță cu cronicarul de acum câteva secole, mai ales că, astăzi, peste voia lui moartă, este perfect reprezentat de o școală care și-a făurit un țel din conservarea și apărarea moaștelor sale sfinte, din colectarea din urnele de argint ale simțirii, a fumului albăstrui de tămâie care aiimenta nările mistice ale ciocoilor de altădată. Trebuie să fi fost minunat pe vremea când pe trupul viguros al nației noastre răsăreau din belșug mușchii voluptății și beatitudinii orientale, când pietroasa fată din popor era mușcată de gura înveninată și știrbă a vreunui grecotei aruncat din întâmplare pe coastele bălsămate ale Pontului Euxin, locuite de ciobani vânjoși, de plugari primitivi.și aspri și de femei frumoase.

Dar bătrânul cronicar al Moldovei, care a altoit o țară de latinie pe mistica și primara gândire populară, a rupt, din conștiința sa, fatalista formulă în care se sintetizează nimicnicia și instabilitatea lucrurilor omenești. „Nu-s vremurile sub om, ci bietul om sub vremi", a zis el, și bine-a zis, că vremurile sale au apus de mult. Desigur că habar n-avea bătrânul de determinismul istoric, dar ce are a face din moment ce el, în felul său, și-a explicat veșnica devenire a lumii, instabilitatea lucrurilor determinată de cauze oarbe, care depășesc firava voință a câtorva inși nervoși care își închipuie că lumea începe cu dânșii.

Mi-au sugerat aceste gânduri discuțiile aprinse din ultima vreme, în jurul problemei transformării partidelor politice și a principiului regrupării forțelor, cu scopul unic de a isprăvi o dată cu așezările noastre democratice și de a instaura o ordine permanentă care să înfrunte veacurile de-a rândul în ciuda voinței omenești, care ar încerca sub imperiul unor nevoi noi, să transforme organismul nostru social.

S-a spus și se susține într-o luptă continuă de măcinare a forțelor politice, că partidele politice sunt o pacoste pentru • țară, că luptele democratice anarhizează societatea și tind la dizolvarea ordinii de stat și că singura salvare constă în desființarea lentă a partidelor politice existente. Dar operația nu-i tocmai ușoară și, de aceea, este nevoie de o etapă de tranziție, sub durata căreia monarhul să facă exerciții constituționale cu elasticitatea libertăților civice, amputându-se cu dibăcie ieșirile zeloase și tulburătoare, treptat-treptat, până la suprimarea lor completă. Și în clipa când societatea noastră s-a transformat într-o masă amorfă de mameluci, atunci, cum am spus mai sus, ordinea nouă, care va fi veșnică, se va instaura comodă spre fericirea conducătorilor săi, coborâți cu hârbozul din cer pentru stăpânirea pământului și-a dobitoacelor ce locuiesc pe dânsul.

Așa gândesc o seamă de înțelepți, versați în cunoașterea frământărilor supărătoare ale sufletului vulgului profan. S-au imaginat o grămadă de soluții, care mai de care mai ingenioasă: guvern de concentrare, guvern de personalități, iar ultima soluție a fost comprimată până la ideea unui guvern personal al Majestății Sale. S-a asaltat conștiința tânărului Rege cu fel de fel de sugestii care i-au împresurat sufletul cu îndoieli misterioase, tulburându-i începutul Domniei Sale rodnice.

Liberalism, democrație, parlamentarism sunt simple formule de algebră politică, aduse pe plaiurile noastre fericite, de niște descreierați în veacul al XIX-lea, și care n-au avut altă virtute, decât de a dizolva resturile tradiției noastre sfinte, când boierii țării mâncau toți dintr-un blid, când mieii purtau flori în cornițe și când țăranii mureau cu sufletul împăcat întru Domnul. Pentru un Rege este foarte ușor, spun dânșii, să transforme arena publică într-un teatru de păpuși, să dozeze forțele conducerii după un tipic protocolar, în ciuda oricăror deziderate obștești. Numai că formula „Principelui Administrator" n-a sedus pe constituționalul Rege care, pentru a împrăștia orice urmă de îndoială, a ținut să facă înțeleaptă confesiune publica, precizându-și sfera prerogativelor sale. în regeasca sa conștiință, s-a lămurit rolul său de factor regulator și-n afara oricărei răspunderi vremelnice, menținând, astfel, neștirbită splendoarea simbolului ce reprezintă.

Conștiința politică populară simte din când în când nevoia de năpârlire, creând pentru realizarea dezideratelor ei legitime partidele politice a căror apariție în istorie exprimă ritmul prefacerilor sociale.

Orice transformare politică se face de jos în sus, nu de sus în jos. Creațiile artificiale născute în afară de voința colectivă, prin calcule meschine, sunt o piedică a progresului, cu atât mai mult dacă sunt împrumutate prin maimuțăreala unor curente străine. Discutam, acum două luni, cu un tânăr italian despre dictatura fascistă. încercam să-i argumentez, că noua orânduire a Italiei a fost impusă în contra voinței populare printr-o lovitură de stat.

Mi s-a răspuns că nimic mai greșit decât această credință. Fascismul este o creație vie a întregului popor italian și că, aici, stă tot secretul tăriei regimului; dar că acest regim este specific țării sale și nu poate forma nicicând o marfă de export.

Mi-au sugerat aceste gânduri discuțiile aprinse din ultima vreme, în jurul problemei transformării partidelor politice și a principiului regrupării forțelor, cu scopul unic de a isprăvi o dată cu așezările noastre democratice și de a instaura o ordine permanentă care să înfrunte veacurile de-a rândul în ciuda voinței omenești, care ar încerca sub imperiul unor nevoi noi, să transforme organismul nostru social.

S-a spus și se susține într-o luptă continuă de măcinare a forțelor politice, că partidele politice sunt o pacoste pentru - țară, că luptele democratice anarhizează societatea și tind la dizolvarea ordinii de stat și că singura salvare constă în desființarea lentă a partidelor politice existente. Dar operația nu-i tocmai ușoară și, de aceea, este nevoie de o etapă de tranziție, sub durata căreia monarhul să facă exerciții constituționale cu elasticitatea libertăților civice, amputându-se cu dibăcie ieșirile zeloase și tulburătoare, treptat-treptat, până la suprimarea lor completă. Și în clipa când societatea noastră s-a transformat într-o masă amorfă de marneluci, atunci, cum am spus mai sus, ordinea nouă, care va fi veșnică, se va instaura comodă spre fericirea conducătorilor săi, coborâți cu hârbozul din cer pentru stăpânirea pământului și-a dobitoacelor ce locuiesc pe dânsul.

Așa gândesc o seamă de înțelepți, versați în cunoașterea frământărilor supărătoare ale sufletului vulgului profan. S-au imaginat o grămadă de soluții, care mai de care mai ingenioasă: guvern de concentrare, guvern de personalități, iar ultima soluție a fost comprimată până la ideea unui guvern personal al Majestății Sale. S-a asaltat conștiința tânărului Rege cu fel de fel de sugestii care i-au împresurat sufletul cu îndoieli misterioase, tulburându-i începutul Domniei Sale rodnice.

Liberalism, democrație, parlamentarism sunt simple formule de algebră politică, aduse pe plaiurile noastre fericite, de niște descreierați în veacul al XIX-lea, și care n-au avut altă virtute, decât de a dizolva resturile tradiției noastre sfinte, când boierii țării mâncau toți dintr-un blid, când mieii purtau flori în cornițe și când țăranii mureau cu sufletul împăcat întru Domnul. Pentru un Rege este foarte ușor, spun dânșii, să transforme arena publică într-un teatru de păpuși, să dozeze forțele conducerii după un tipic protocolar, în ciuda oricăror deziderate obștești. Numai că formula „Principelui Administrator" n-a sedus pe constituționalul Rege care, pentru a împrăștia orice urmă de îndoială, a ținut să facă înțeleaptă confesiune publică, precizându-și sfera prerogativelor sale. în regeasca sa conștiință, s-a lămurit rolul său de factor regulator și-n afara oricărei răspunderi vremelnice, menținând, astfel, neștirbită splendoarea simbolului ce reprezintă.

Conștiința politică populară simte din când în când nevoia de năpârlire, creând pentru realizarea dezideratelor ei legitime partidele politice a căror apariție în istorie exprimă ritmul prefacerilor sociale.

Orice transformare politică se face de jos în sus, nu de sus în jos. Creațiile artificiale născute în afară de voința colectivă, prin calcule meschine, sunt o piedică a progresului, cu atât mai mult dacă sunt împrumutate prin maimuțăreala unor curente străine. Discutam, acum două luni, cu un tânăr italian despre dictatura fascistă. încercam să-i argumentez, că noua orânduire a Italiei a fost impusă în contra voinței populare printr-o lovitură de stat.

Mi s-a răspuns că nimic mai greșit decât această credință. Fascismul este o creație vie a întregului popor italian și că, aici, stă tot secretul tăriei regimului; dar că acest regim este specific țării sale și nu poate forma nicicând o marfă de export.

Fascismul militat de o anumită presă românească nu are decât valoarea unei mișcări literare, că socialismul nu s-ar putea grefa în conștiința românească, în care s-a sădit așa de adânc ideea parlamentarismului francez. Ceea ce, în Italia, se realizează pe calea dictaturii, în România, se poate realiza pe cale democratică.

I-am dat dreptate, dar am mers cu concluziile mele mai departe.

La noi, o dictatură, date fiind moravurile vieții noastre publice, ar însemna un dezmăț al forței necontrolate, o înscăunare de ciocoi privilegiați la cârmă, care ar ține tronul într-o captivitate periculoasă, rupând orice legătură între el și țară. Teoreticienii violenței, care se plimbă pe Calea Victoriei, nu poartă în suflet focul sacru al unei creații noi, ci tânjesc în lamentații mistice după vremurile de întuneric și de patriarhală liniște.

De aceea, rețelele lor de grupări și regrupări de suprafață, în compoziția cărora intră toți naufragiații vieții politice, toți inșii responsabili învechiți în moravuri de Fanar, au lăsat indiferenți cei doi factori constituționali esențiali: *Regele* și *Poporul.*

Partidele politice se vor transforma în urma prefacerilor organismului social și nu după rețete gazetărești, iar, pentru un monarh democrat, tradiția este un punct de plecare și nu de stearpă revenire. Dacă am vrea să ne așezăm ta post de observație de unde să putem scruta fenomenul de transformare al partidelor politice, atunci ar trebui să prelungim cele trei luni de nevroză bucureșteană, într-o vârstă matusalemică sau să înmărmurim ca niște sfincși, peste care să treacă veacuri întregi de istorie omenească.

între minciuna tradiționalismului sterp și adevărul progresului neîntrerupt, s-a încins o luptă aspră. Nu-ți trebuie, cititorule, să faci prea mari eforturi, pentru a înțelege de partea cui va fi succesul.

TINERETUL ARDELEAN ȘI ROSTURILE ORGANIZAȚIEI „CHEMAREA"

Există o logică firească a faptelor concrete, care brăzdează conștiința noastră cu rosturile experienței de toată ziua, experiența generatoare de siguranță și progres, în care elementele judecăților superior morale, n-au decât un rol germinativ, ele fiind presupus cunoscute și aprioric admise. în această succintă formulă, se sintetizează întreaga psihologie politică a tinerei generații ardelene, încorporată în organizația *Chemarea Tineretului Național-Țărănist din Ardeal, BanatșiBucovina.*

Chemarea n-a luat naștere în urma unor calcule raționale și, aci, rezidă întreaga sa tărie, ci s-a născut în mod spontan sub impulsul imperativelor politice, care au caracterizat întotdeauna Ardealul. Un lent dinamism, liniar și progresiv, care nu admite goluri și cascade periculoase, cu rădăcini puternice în tradiția etnică, adâncită și luminată, face ca orice organism politic ivit dincoace de Carpați să exprime o robustă continuitate istorică, valorificând pas cu pas toate reziduurile sufletești ale rasei, reușind datorită temperamentului ardelenesc să îmbine spiritul tradiției cu ideea de progres. Spiritul ardelenesc este prin excetență practic și disciplinat și acest lucru nu se observă numai la conducătorii actuali ai politicii ardelene, ci făcând o secțiune în întreg organismul social, disociind și analizând toate forțele sale componente, vom remarca, că aceasta este trăsătura caracteristică a întregului și ca o consecință a acestei

caracteristici, pentru ardelean ideea este sinonimă cu fapta.

O expunere sumară ne poate lumina asupra aserțiunilor de mai sus. S-a spus și s-a susținut, și acest lucru îl știe toată lumea care urmărește procesul politic postbelic în România, că *Chemarea* a luat naștere ca o reacțiune morală îndreptată violent împotriva unui pâlc de dezertori penali, în 1926, mușcați crunt de ambiții deșarte, care, la un moment dat, au părăsit tabăra, violând disciplina severă impusă de tradițiile locale politice. Motivul politic inițial a pecetluit definitiv conduita viitoare a tinerei organizații, închegându-i ființa, prin fundamentele practic-morale și de disciplină care au constituit statutul partidului, înlăuntrul căruia s-a născut. Și de-atunci, cadrele s-au mărit, forțele s-au polarizat în jurul aceluiași principiu de viață, necesitatea *Chemării* a devenit imperioasă, justificată de nevoia educației prin avântul tinereții, echilibrul forțelor în luptă, de câte ori elemente anarhice cu vădite tendințe centrifugale încearcă destrămarea întregului.

Dar, pentru o mai bună precizare, vom insista asupra felului cum Ardealul înțelege disciplina de partid, mai ales că, în ultima vreme, s-a vorbit foarte mult despre acest lucru și, în special în legătură cu Organizația *Chemarea,* insinuându-se o sumă de afirmații nevrednice care, pentru răsuflatul pretext al particularismului provincial, încercau să canalizeze energiile tinerești spre țeluri incerte, răstălmăcind adevărata realitate. O seriozitate naturală, călită de o îndelungată răbdare, comprimă orice ieșire riscantă și înarmează pe luptător cu o rară prudență care împiedică zvâcnirile în zig-zag, și piruetele sinuoase de operetă politică, construind încet acea robustețe masivă, impregnată de convingerea și siguranța mișcărilor. Furnizorii diverselor lăptarii doctrinare, care

smulg din tipicuri de ultimă oră formule de fericire obștească, îngheață cu proviziile la porțile sufletului ardelenesc.

Din noianul de tentații, se desprinde și încheagă linia de conduită impusă de îndeletnicirile cunoscute și rodnice, lăsând dincolo de sfera lor un enigmatic semn de întrebare a cărui dezlegare aparține viitorului. Ardeleanul nu este docil, ci disciplinat. Și nu-i tot una. Conștiința insului rezumă concret conștiința grupului, trăirea pasionată a tendințelor personale se integrează perfect în trăirea tendințelor generale cărora le dă o sinceră și adecvată expresie. Evident, sugestiile serioase, interpretările concludente ale faptelor politice, măruntele apostazii programatice dictate de oportunitatea politică, erorile comise de factorii de răspundere care au atins culmea ierarhiei consacrate, idealurile care frământă elita indiferentă a lumii, dornică de progres și de mai bine, nu lasă indiferentă tinerimea ardeleană. Toate acestea se dospesc ca într-un creuzet în sufletul ei, setos de cunoaștere și experiență, mărindu-i zestrea spirituală, alimentându-i încrederea în datinele nației sale, capabilă de devenire, dar înainte de a se petrece acest proces de lentă prefacere, nu poate abdica de la rosturile sale inițiale.

în lumina acestei concepții, fiecare act politic capătă o justificare înaltă etică, dând creației aspectul de masivă durabilitate. Obișnuința așteptării și a răbdării reținute constituie un admirabil exercițiu al virtuților creatoare, îndeplinind astfel acea operă de lămurire și filtrare a sentimentelor și ideilor care conduc acțiunile noastre, de toate ingredientele nebuloase. Revoltele se decantează încet prin filtrul cunoașterii practice, își pierd asperitățile lor tulburătoare, înseriindu-se în cadrul unei înțelegeri obiective.

Numai așa se poate explica felul cu care tineretul chemărist apără pe autenticii conducători ai partidului național-țărănesc, corectând și adâncind pentru propria

sa conștiință micile erezii politice inerente unei complexe guvernări. într-adevăr, mințile călite în luptele politice ale României de ieri nu înțeleg sensul adânc al disciplinei politice a Ardealului.

Ardealul aduce, în patriotismul politic național, ideea exponentului politic, născut din dorințele și ideile maselor de a-și realiza dezideratele lor legitime. România mică, crescută sub dominația personalității politice omnipotente și a ierarhiei valorilor creată în atmosfera restrânsă de club, în afara ritmului colectiv, trebuia să sufere o zguduiotare transformare, impusă de nevoile vremii și aceasta transformare, s-a realizat în mișcarea țărănistă. O perfectă identitate structurală între cele două componente ale partidului Național-Țărănesc a dus la fuziunea lor, cu mici retușuri de detaliu și a căror reeditare programatică se va înfăptui când realitatea o va cere. Elementul comun inițial, care a cimentat legătura indisolubilă a acestor componente, a fost ideea exponentului politic. Ierarhia s-a definit, astfel, ca o proiecție a acestei idei democratice.

Și, atunci, scrutând aceste raporturi necesare, acest echilibru de forțe în care se înglobează o întreagă mișcare de ansamblu, rostul organizației tineretului chemărist se precizează de la sine. Desigur că, într-o trânteală puerilă încinsă de bătrâni și în afișarea unei ieftine bravade, se poate concretiza și defini linia de conduită politică a tinerei și puternicei organizații.

La urmbra tăcerii fecunde, se torc în conștiința tinereții ardelene rosturile zilelor de mâine ale României întregite pentru totdeauna, ale vremurilor care vor veni, când particuiarismele locale nu vor mai forma pretexte de măruntă intrigă politică, ci vor fi socotite ca realități vii, făcând parte dintr-un tot armonic și-al căror pitoresc va servi ca material prețios pentru creații literare, studii dialectice, folcloristice, etnografice.

CONGRESUL NOSTRU

I. *Lichidarea unui conflict imaginar*

Congresul Chemărist, întrebuințând expresiunea în care a fost îmbrăcată consfătuirea noastră din 24 ianuarie a.c, a dat naștere la o seamă de discuții interesante, făcându-se, în legătură cu cele dezbătute și hotărâte, comentariile cele mai variate. Totul, însă, s-a polarizat în jurul unui pretins conflict între tinerii chemâriști și cadrele vechi ale Partidului Național-Țărănist. S-a precizat chiar: între noi, tinerii și conducătorii ardeleni, purtătorii steagului fostului Partid Național, înainte și după Unire, ar exista o deosebire fundamentală de concepție, menită a duce la o ruptură iremediabilă între noi și dânșii. Și, pentru ca discuțiile angajate, în acest sens, să prezinte aspectul de seriozitate, s-a invocat și cunoscutul conflict (protagoniștii acestei idei i-ar zice „eternul conflict") între generații care se succed în timp, fiecare având o fizionomie spirituală distinctă, o înțelegere deosebită a realităților, deși coexistă în aceleași împrejurări politice și istorice. Deși problema, privită sub toate aspectele, constituie o sursă inepuizabilă de polemici, totuși, acest fapt nu ne împiedică a face câteva precizări utile. Ceea ce distinge două generații politice este pur și simplu modul de înțelegere a realităților, felul în care se răsfrânge ambianța în conștiința lor, dând naștere unor acțiuni deosebite în structura lor intimă.

Să fixăm, în linii largi și principiale, programul bătrânilor și să încercăm să reconstruim, astfel, în lumina celor dezbătute în congres, dacă există vreo deosebire esențială între noi și dânșii.

Astăzi, putând pune problema în cadrele unul puternic partid regnicolar, ne permitem a formula întrebarea: care sunt principiile pragmatice ale Partidului Național-Țărănesc?

II. *Politica internă*

1. Apărarea ordinei constituționale rnonarhic-democratice, ca o chezășie de siguranță și progres, considerând ca esențiale coordonate ale vieții de stat: Regele și Poporul. în acest sens vorbesc faptele. Să cităm exemple concludente. Pe vremea când Partidul Național-Țărănesc se găsea în opoziție și în timpul când trăia Marele Rege Ferdinand, D-l Alexandru Vaida-Voevod, într-o convorbire cu un membru al Familiei noastre domnitoare a dat expresie acestui principiu politic în termenii următori:

„Monarhiile moderne îndeplinesc un rol important și fecund în conducerea statelor monarhic-constituționale, iar garanția permanenței principiului monarhic este indisolubil legată de asentimentul constant al maselor, care nu se poate menține decât dând o largă satisfacție dezideratelor lor legitime, repectându-se cu sfințenie dreptul lor de participare activă la viața publică. Orice știrbire adusă drepturilor politice ale națiunii, cucerite cu sacrificiul luptelor pentru dobândirea libertății politice, va rupe acest contact sănătos între Coroană și Țară, va împiedica acea trainică colaborare și nu va fi decât în detrimentul dinastiei". Și, pentru că monarhismul conducătorilor noștri nu are nimic mistic în structura sa ideologică, fiind de natură pragmatică, pentru menținerea continuității și pentru consolidarea dinastiei, toți, fără excepție, ardeleni și regățeni, au luptat cu toată energia, în contra încercărilor de destrămare a dinastiei noastre, a cărei prosperitate a fost considerată nu

numai ca un necesar factor regulator al forțelor sociale și politice în conflict, ci chiar principiul vital, cheagul unității noastre politice.

Acesta este tâlcul restaurației, desprins ca un fruct al credinței noastre nestrămutate în virtuțile creatoare ale. Regelui Carol al II-lea.

într-adevăr, ajunsesem la un moment critic în viața noastră de stat, când interesul particular al unul grup dominant se găsea în conflict acut cu interesul general, când o minoritate privilegiată ruinase încrederea majorității guvernate. Condamnată, de forța împrejurărilor istorice să dispară, ea persista cu încăpățânare în actualitatea vieții politice, cumulând împotriva ei o adevărată avalanșă de ură colectivă.

Venirea la putere a Partidului Național-Țărănist nu dezlegase decât în parte această problemă. Pentru definitiva ei soluționare și pentru restaurarea echilibrului forțelor în luptă, se impunea prezența unui rege puternic și drept, a cărui autoritate să taie pofta de monopol al puterii clicilor oligarhice, acordând fiecărei grupări sociale importanța cuvenită.

Regele singur poate salva, fără zguduiri costisitoare, regimul democratic din România. Și așa a înțeles tânărul Monarh misiunea sa istorică. S-a declarat de la început pentru menținerea regimului constituțional existent, făcând cauză comună cu poporul. Căci, în timp ce masele, generoase ca întotdeauna, l-au primit cu un entuziasm de nedescris, punându-și în El toată nădejdea, zarafii ne-au înțepat și ne înțeapă și astăzi urechile cu miorlăiturile lor stridente, văzându-se striviți de noile împrejurări neprevăzute de dânșii.

Dar văzând că rezistența le-ar căsuna pierderi ireparabile și că este mult mai comodă îndoirea sirii spinării, s-au strâns la sfat lângă tabere, în chilii cu obloane lăsate și-au socotit în bani mărunți noua revelație istorică. Și se mișcă între tradiționalul șantaj și fidelitatea prefăcută față de tron.

Mai trebuie să adăugăm ceva acestor elocvente circumstanțe?

2. Propagarea și adâncirea ideii naționale în conștiința maselor concretizată în unitatea etnică, politică și sufletească a tuturor românilor, închegată în stat monarhic-național, ale cărei granițe firești, sunt și vor fi de-a pururi Tisa, Nistru, Dunărea și Marea. Toate partidele politice care au guvernat samavolnic de la Unire până la venirea la putere a Partidului Național-Țărănesc, au neglijat viața provinciilor alipite, au disprețuit forțele lor reale îndeplinind prin acțiunile lor nefaste o operă de destrămare și învrăjbire. Partidul Național-Țărănesc s-a prezentat în fața țării ca singurul organism politic regnicolor. Conducătorii Partidului Național, ca adevărați exponenți ai Ardealului și conducătorii Partidului Țărănesc, ca adevărați exponenți ai vechiului regat și Basarabiei, au hotărât pentru totdeauna fuziunea la baza căreia a stat principiul unității noastre etnice și sufletești;

3. Respectul regimului democratic-parlamentar; parlamentarismul este o puternică supapă socială și economica a statelor, mai ales în împrejurările de astăzi. Sentimentul egalității politice ca cel mai viu dintre toate sentimentele sociale ale omului și poate singurul cărui i se poate da integrala satisfacție prin participarea fiecăruia și-a tuturor la viața publică, este un substitutiv prețios al nemulțumirilor de tot soiul, inerent funcționării normale a unui grup social dat. Nimeni nu contestă, deocamdată cel puțin, preponderența vreunei categorii sociale asupra celorlalte, dar pentru a se menține un just echilibru și pentru respectarea proporțiilor firești, se impune corectivul democratic.

4. Armonia claselor sociale, bazată pe o sinceră colaborare a tuturor forțelor productive în economia națională.

5. Schimbarea întregului sistem al politicii economice liberale, anarhic în structura sa practică și doctrinară și înlocuirea iui în viața economică internă printr-un sistem de cooperare socială, cu ținta precisă a înlăturării intermediarilor și exploatatorilor muncii naționale și a repartiției echitabile a venitului național tuturor claselor care compun societatea și sprijină existența statului. Toate manifestațiunile economiei naționale vor trebui să fie înglobate în acest sistem de ansambiu în care predomină interesul colectiv și nota exactei cunoașteri a realității. într-adevăr, politica economică liberală este așa de conjuncturală, că se aseamănă cu ghicitul în stele sau în cafea. întreaga fenomenologie economică existentă indică declinul școlii liberale. în relațiunile economice cu străinătatea, o singură cooperare internațională, bazată pe principiul unei vaste diviziuni a muncii popoarelor, dictată de tradiția lor economică, de aptitudinile lor și de configurația geografică particulară fiecărei națiuni. De aci, decurg o mulțime de consecințe:

a. libertatea circulațiunii capitalurilor, împiedicată de năuca izolare brătienistă;

b. o economie considerabilă de energie;

c. perfecționarea tuturor ramurilor de producție umană;

d. evitarea crizelor de supraproducție, a mizeriei și-a șomajului etc;

e. o interpretare a progreselor tehnice și culturale realizate de popoarele conlucrătoare;

f. solidaritate internațională, întrucât, dispărând spiritul economic agresiv, se poate ajunge cu ușurință la ideea bunei înțelegeri și a păcii;

6. Ridicarea nivelului cultural al maselor urbane și rurale, prin înființarea de școli superioare pentru instrucție și educație generală și profesională. (Ideea școlii primare superioare);

7. Raționalizarea aparatului administrativ al statului, județului și comunei, printr-o cinstită descentralizare administrativă.

III. *Politica minorităților*

Libertate economică, religioasă, culturală și socială; o largă toleranță și un spirit prietenesc de apropiere, încercând prin toate mijloacele legale a le determina să colaboreze cu națiunea dominantă, pentru prosperitatea statului și, astfel, și a lor. Se impune minorităților a respecta cu loialitatea bunului cetățean ordinea stabilită, integritatea teritorială și orice tendință românească care ar îngloba într-însa un interes colectiv, menit de a ridica prestigiul statului român în afară și de a-i mări puterea economică, socială, morală și culturală înlăuntru.

IV. *Politica externă*

1. Pace și bună înțelegere între noroadele pământului;
2. Respectul tratatelor de pace și a statuquo-ului creat printr-însele;
3. Rezolvarea conflictelor de drept internațional pe calea arbitrajului și în cadrul Pactului Societății Națiunilor;

Pentru realizarea acestor ideale postulate suntem părtașii dezarmării. Dar, dacă așa nu se poate, nu ne rămâne altceva mai bun de făcut decât să *ne înarmăm până în dinți* și să întărim aliențele noastre sigure cu prietenii devotați care nutresc aceleași țeluri, pentru ca să impunem pe calea aceasta respect dușmanilor. Nimic în plus la acest capitol.

în linii largi, acesta este programul bătrânilor, la care dacă vreți să aveți imaginea lui completă adăugați

anteproiectul de constituție al Partidului Țărănesc și programul fixat cu ocazia fuziunii și a luptelor politice de zece ani încoace nedezmințite de înfăptuiri. Este exact ceea ce a expus, în sinteză, fratele Viorel V. Tilea, în discursul pronunțat cu ocazia congresului din 24 ianuarie. Același lucru a subliniat și V.V. Stanciu, fruntaș al tineretului național-țărănesc de dincolo de munți.

A mai rămas un important capitol accentuat de D-l Alexandru Vaida-Voevod: disciplina de partid. Partidul Național-Țărănesc formează o unitate organică indestructibilă și orice încercare de destrămare sau orice tendință centrifugală trebuie înfierată cu toată hotărârea. în timp ce, celelalte partide și-au măcinat forțele în lupte interioare, Partidul Național-Țărănesc se prezintă într-o impresionantă omogenitate bazată pe o disciplină pornită din convingerea fiecărui membru, înregimentat în această tabără de luptă.

Același lucru l-am afirmat și noi, chiar în momentul înfăptuirii organizației noastre. Nașterea *Chemării,* s-a spus de-atâtea ori, a fost o reacție morală de înfierare, îndreptată în contra lui Popa Lupaș și ortacii, prea pofticioșii ciocoi ai Ardealului, care au simțit la un moment dat nevoia de a folosi răgazul, pentru funcțiunile sterpe de protocol și pentru trândăvia dulce oferită de partajul binecuvântat al puterii.

Vaida-Voevod, Vaier Moldovan, Virgil Madgearu, Viorel V. Tilea, Victor Cădere, V.V. Stanciu, Adam Popa, Ion Martalogu, Alexandru T. Mureșan și toți tinerii și bătrânii s-au manifestat ca una și aceeași generație spirituală cu vârste diferite. Bătrânii au sesizat ritmul vremii și s-au conformat împrejurărilor. Ce suntem noi de vină dacă categoriile istorice sfărâmă categoriile logice ale minții noastre și dacă bătrânii au același spirit înnoitor și îndrăzneț? Mai are vreun sens, după cele spuse mai sus, conflictul dintre tineri și bătrâni? Impun împrejurările de astăzi o frondă a tinereții împotriva

bătrânilor? Ideologicește nu ne deosebim. Ei ne cer să adăugăm experienței lor câte o puternică infuzie de tinerețe și entuziasm.

Nemulțumirile tinereții pentru înfăptuirile concrete ale bătrânilor? Ar fi o naivitate să crezi în realitatea integrală a unui program, într-un timp așa de scurt. Sau poate se crede că în rândurile strânse ale tinereții încolțesc orientări care trec dincolo de granițele democrației? Stelele dimineții aduc răsfrângeri de lumină palidă și rece. Entuziasmul nostru nu durează decât pe ogorul necunoscut al democrației.

La 24 ianuarie, s-a lichidat un conflict imaginar între tineri și bătrâni, mai mult pentru uzul celor de afară.

IDEEA-FORȚA

Toate formele prin care a trecut istoria lumii până astăzi, au fost răsfrângeri concrete ale devenirii spirituale a omului. Pentru a ilustra acest adevăr, mă văd silit să încerc o ușoară apostazie de la principiile ortodoxe marxiste, folosind din gândirea acestui maestru al logicii istorice, numai metodele de luptă și atitudinea critică față de structura sociai-economicâ a societății capitaliste. Vreau să mențin formele politice democratice ale statului nostru, ca niște constante indispensabile progresului, dar, în același timp, nu voi cruța nimic în ceea ce privește structura social-economică în care ne mișcăm.

Asistăm, în ultima vreme, la o adevărată între-ucidere a forțelor capitaliste în conflict, mai ales, în domeniul stringentei activități economice. Prea puțin rezumă partidele politice în luptă din complexul fenomen economic. Și rezumă prea puțin, pentru că, indiferent de concepțiile lor programatice, sunt aservite complet unui sistem care a început să trosnească din încheieturi. Trebuie să recunoaștem acest lucru, căci întru nimic n-am acoperit adevărul, prin faptul denaturațiunii sensului său. Suntem, fără îndoială, în plină criză structurală a regimului capitalist. Toată lumea este de acord, că nu trece, printr-o obișnuită criză monetară, aspectul exterior este irelevant, ceea ce contează, fiind cauzele adânci care au determinat și continuă această criză.

Nu mai interesează, astăzi, pe nimeni numărul fraudelor comise de regim, panamalele descoperite, legiuirile reformiste și de tranziție, aspectul etic al

operei de guvernare și se poate convinge de acest lucru orice anchetator care face o sumară incursiune în problemele sociologiei concrete.

Taifasul de la om la om este edificator:

— Am auzit că s-a încheiat împrumutul?

— Și dup-asta?

— Nimic nou.

Și acest *nou* obsedează constant toate mințile, dând acest aspect de inertă așteptare. Există ceva, dincolo de realitățile înconjurătoare, o construcție a gândirii veșnic înnoitoare și creatoare! Viața se ridică, astfel, pe un plan rațional (cu toate că în țara aceasta se propovăduiește tembelismul mistic), silită fiind să se modeleze după ideile noastre.

Orice rezistență provoacă o adevărată durere fizică, cu atât mai mult, cu cât construcțiile minții noastre oferă perspectiva unui puternic conflict de realizare. Utopiile veacurilor trecute ce definesc precis conștiința noastră și capătă valoarea unor irezistibile motive de acțiune directă. Verificarea dialectică a principiilor colective s-a consumat de mult. A discuta astăzi valoarea doctrinară a colectivismului înseamnă a pierde vremea de prisos.

Conflictul între liberalism și colectivism, în accepțiunea strictă a cuvântului, se petrece pe terenul realizărilor practice. Școala liberală este în plin declin, menținându-se doar în virtutea inerției. Mai apare ici-colea câte o mică rezervă față de viitoarea orânduire, privind dinamismul interesului individual considerat, uneori ca ireconciliabil cu interesul general din care se angrenează, marele atelier social. Dar aceasta, sporadic în manifestațiile vieții obșnuite, mai mult sau mai puțin generalizat, însă indiferent, în tratatele de economie demodate. Gimnastica mângâierii egoismului individual, nu mai tentează, astăzi, nici un guvernant conștient și serios. Mandatul popular democratic, începe să se dilate sub presiunea noilor orientări social-economice, iar Parlamentul tinde

să depășească limitele trase de mecanica ordinei constituite, încercând reconstrucția unui organism social îmbătrânit.

în interesul maselor, minoritatea conducătoare, se vede obligată a depăși limitele asentimentului popular, pentru a salva de la asfixiere toată societatea întreagă robită de tradiția, unor instituții social-economice perimate. Trăim în plină și fecundă desfășurare a ideii forțe singura regulatoare a asperităților și imperfecțiunilor vieții.

Ideea forță a politicii social-economice se rezumă în noțiunea: colectivism.

Soluția crizei actuale nu poate fi decât economică și preconizată în felul de mai sus.

Nu există o criză morală, atâta vreme cât bântuie o sărăcie a maselor, cauza exclusivă a tuturor relelor existente.

Interesul individual a devenit ostil, ba, chiar periculos interesului general.

Insul își declină responsabilitatea de câte ori grupul este amenințat în existența lui, iar, când este vorba de profitul său, utilizează toate mijloacele de presiune și de luptă împotriva comunității pentru a-l realiza. (Concurența liberă sau așa-zisa anarhie economică, sustragerea de la impozite, prin escamotarea cifrei valorilor care compun patrimoniul său, presiunea asupra guvernanților pentru apărarea violentă a intereselor sale față de concurența străină, constrânge pe guvernantul docil sau interesat a-l proteja printr-un aspru regim vamal, cu repercursiuni asupra maselor de consumatori).

S-ar putea, astfel, înșira la nesfârșit elementele tulburătoare de ordine înflorite din belșug pe bălegarul egoismului individual. (Unii îi zic inițiativă particulară!) Nimeni nu mai crede în virtuțile creatoare ale formulei: *Laissez faire, laissez passer!* A fost absorbită de uriașa pompă a istoriei, nerămânând din ea decât amintirea

unor începuturi de legitimă și idealistă încredere, care au brăzdat câteva veacuri de fecundă creație. Astăzi, filosofia liberală, cu toate corolarele ei, împiedică mintea printr-o stearpă măcinare și pune zăgazuri acțiunilor rodnice. Din idee-forță a ajuns o forță conservatoare, reacționară.

Colectivismul propovăduiește crezul într-o lume mai ideală? S-a verificat cândva, în consecințele ei practice, această idee? Nu interesează.

Partidul Național-Țărănesc are de ales între aceste două concepții: liberalism sau colectivism. Etapele de tranziție sunt costisitoare, inutile, ba chiar periculoase. Ele permit jocul critic al taberelor adverse. In principiile programatice agrariene, care au fixat sensul mișcărilor populare în România postbelică, avem toate soluțiile crizei actuale. Numai trebuie realizate imediat și integral. Acțiunea directă în sensul ortodoxiei țărăniste va curați repede câmpul de ciurucurile reacționare, care încurcă lumea de pomană.

Evident, fără convingere în puterea creatoare a ideii noastre și fără curajul de a frânge inerția maselor prin depășirea asentimentului lor inițial, n-am făcut nimic, Supuși oarbei mecanici a forțelor trecutului, vom rămâne răstigniți de propria și platonica noastră bunăvoință.

Convingere, curaj, onestitate și imens sacrificiu! Iată elementele care trebuie să intre în compoziția voinței noastre de afirmare. Atât!

NAȚIONAL-ȚARANISM

„Interesul specific al țărănimii consumatoare se confundă aci cu interesul general al societății și este cea mai perfectă chezășie a evoluției către formele sociale superioare pe bazele democrației și civilizapei".
Virgil Madgearu. **Țărănismul**

Guvernul național-țărănesc este supus celor mai variate observațiuni critice. Adversarii propriu-ziși ai Partidului Național-Țărănesc consideră această sumară și scurtă activitate guvernamentală ca expresie integrală a programului de înfăptuiri ale actualului guvern.

Se înșală. Conducătorii partidului au avut în vedere două mari principii de guvernare: principiul continuității, pe de o parte, și respectul legilor variației, pe de alta. Aceasta însemnează, după o minte înțeleaptă, că întreg sistemul de legiuiri țărăniste, economice, financiare, agrare etc, sunt decât o infimă parte dintr-un vast program care se va înfăptui în viitor. E copilăresc lucru să crezi că, activitatea legislativă de doi ani poate încorpora întreg programul al unui tânăr și viguros partid. O lungă și treptată devenire va lega soarta țării de soarta acestui partid și, după cum vom defini mai jos, sensul noii democrații, vom putea desprinde sensul dezvoltării istorico-sociale a României viitoare.

Fiecare clasă socială are concepție proprie asupra marilor probleme care frământă societățile omenești. La fel, și în ceea ce privește marea problemă a democrației. Privind aspectul social și politic al țării românești, desprindem, atât din lupta ideologică, cât și

din lupta pragmatic-poiitică, următoarea fundamentală distincție cu privire la modul de vedere în această importantă problemă între Liberali și Național-Țărăniști. Fiecare dintre aceste două partide admite principial preponderența intereselor unei clase sociale față de celelalte.

Evident că, național-țărăniștii, afirmând programatic, iar liberalii, prin fapte concludente.

Cum concepe, însă, doctrinarul liberal, democrația? El o concepe ca o vagă formulă libertară, atât de generală încât scapă oricărei definiții precise. Toate încercările liberale de a o defini sunt caracterizate printr-o dulceagă metafizică juridică din care se alungă voit elementele real-sociale.

întregul organism social se prezintă astfel într-o incoerență de instabilitate deprimantă. Noțiunea de stat, de asemeni, scapă oricărei definiții precise. Este definit ca o organizație socială aparte, născută din diferențiere istorică și menită a menține echilibru între clasele componente ale unei societăți organizate. De aci, statul apare ca o stearpă forță de echilibru, rolul său creator fiind redus la minumum. Ca o consecință directă a acestei concepții de stat ni se oferă o serie întreagă de paradoxe politico-sociale.

Statul decretat prost gospodar din partea celor care îl gospodăresc, interdicția oricărei imixtiuni în patrimoniul individual și, totuși, intervenient și aspru protector al detractorilor săi etc.

Cum înțeleg național-țărăniștii democrația și apărarea în mod preponderent a intereselor rurale? Democrația, în noua orientare, încadrează personalitatea în țara aceasta de zdrobitoare majoritate a păturii rurale. In acest sens eliminăm din definiția noastră elementele contradictorii, prin limitarea intereselor celorlalte clase la justa lor valoare în raport direct proporțional cu numărul și cu forța productivă a fiecărei clase.

Actualul partid de la cârmă introduce un element moral și de echitate pentru prima dată în viața publică a statului românesc. Drumul democrației românești sau, mai exact, țărănești ne indică drumul evoluției noastre sociale de aci înainte. Zdrobitoarea majoritate a clasei țărănești va fi factorul determinant în repartiția valorilor materiale, iar dezvoltarea morală și intelectuală a acestei forțe sociale va schimba întreaga fizionomie a societății românești.

De la democrația pură la democrația reală, avem de parcurs un drum plin de piedici neprevăzute.

Totuși, idealul nostru rămâne același. Realizarea integrală a postulatelor democratice, generalizarea cooperației în toate domeniile vieții sociale cu sinceritatea și generozitatea ce caracterizează un sincer democrat, organizarea sistematică și dreaptă a muncii social-utile, cu recompensele corespondente forțelor productive ale fiecăruia, transformarea statului-steril, în stat-creator, singur în stare a da expresie organizată raportului de forțe care compun grupul social etc.

Toate aceste principii reclamă o lungă perioadă de guvernare democratică, din care sistemul legiuirilor național-țărăniste, după cum am spus mai sus, nu sunt decât un crâmpei.

Apologeții democrației pure, ai armoniei sociale și ai statului metafizic încearcă zi de zi a ne prinde în vulgara horă a rotativei, pentru a readuce la viață, cu ajutorul forței noastre, același stupid politicianism al vechiului trecut croit din compromisuri lăptoase.

PARTIDELE POLITICE, PATRIOTISM ȘI POPOR

Criza economică potențială până la ultima limită, criza de guvern, sărbătoarea Paștilor și primăvara care resuscită toate energiile noastre latente, ar constitui suficiente motive pentru un efort festiv din care sâ se desprindă o savantă și erudită sinteză a situației, un studiu politic sau sociologic în care să se topească realitățile momentului, privite, cel puțin, pentru uzul curioșilor, sub specie *aeternitatis.* Tot ceea ce ai gândit, simțit și adunat cu sârguință de albină, ar trebui să consumi pentru folosul contemporanilor, dacă nu vrei să te faci de râs de sărbători!

Este indiferent despre ce vrei să scrii.

Esențialul constă în a da scrisului un timbru festiv. O definiție a partidului politic, o definiție în chestiunea uniunii vamale austro-germane, un comentariu tehnic pe marginea tranșei a doua a împrumutului de stabilizare și a stabilizării însăși, despre patriotism, popor, individ, familie, monarhie sau oricare altă instituție de bază a societății noastre, orice a-i încerca să formulezi nu valorează nimic, dacă nu te înarmezi cu cinci-șase citate măcar și, dacă tot ceea ce există sub raport structural, nu este considerat ca universal și general valabil.

Caracteristica articolului de gazetă sau al studiului festiv se poate rezuma astfel: societatea așa cum se prezintă în totalitate, cu toate tradițiile și eresurile ei este perfectă, iar omul, care trăiește într-însa, este un măgar!

Noi, însă, n-o să ținem seama de acest obicei, ci o să dăm buzna, așa, în realitate, și vom înregistra-o așa cum se cuvine.

în primul rând, nu ne-am propus a face știință (ar fi prea neserios pentru vremurile noastre și mai ales să facem știința după concepțiile și metodele neroade de astăzi) șt, prin urmare, suntem scutiți de definiții. Discutăm pur și simplu, de la suflet la suflet, fără nici o prejudecată, cu cei mulți și mai precis cu cei foarte mulți, pentru care sărbătorile n-au decât un vag sens religios; discutăm omenește cu acei pe care noi în iubim sincer și nu numai la Paști și la Crăciun, cu acei pentru care luptăm chiar cu sacrificiul bucuriilor și plăcerilor tinereții noastre, cu acei pe care-i îndrăgim și pe care vrem să-i ridicăm la o viață mai bună și mai demnă chiar cu prețul pauperizării noastre voluntare.

Din toată frământarea veacului acesta se desprind trei probleme centrale care se înfig în conștiința noastră: partidele politice, patrotismul și poporul. Trei afluenți ai vieții, care alimentează fluviul mare al spiritualității omenești, trei stâlpi masivi pe care se clădește mizeria și fericirea noastră.

în regimul democratic, partidele politice se nasc din nevoile celor mulți și mizeri și se macină din cauza unică a nemulțumirii celor puțini și veșnic nefericiți. Este un fenomen paradoxal, de pură esență democratică. Să luăm un exemplu apropiat: Partidul Național-Țărănesc. S-a născut ca o reacțiune firească a maselor țărănești, oropsite și comprimate în expansiunea lor economică de un regim de opresiune bancară și industrială.

Ce trebuie să facem? Să întrebuințăm toate mijloacele, pentru a ridica nivelul vieții materiale și intelectuale a păturii țărănești, - să neglijăm nuanțele imperceptibile de program pe care țăranii nu le vor percepe niciodată, (și bine fac) -, să încadrăm puterea

noastră în principiul forței direct creatoare și să nu țintim decât progresul imediat al colectivității țărănești, indiferent de vânzoleala adversarilor.

Am făcut, este adevărat, toate eforturile pentru realizarea dezideratelor țărănești, dar rezultatele n-au fost la înălțimea prevederilor noastre din două motive: 1. Criza economică mondială care a izbit, în primul rând, agricultura; 2. Grupul minor al nemulțumiților ne-a încadrat într-o stearpă formulă: competență, cinste și legimitate.

Am câștigat procesul optanților unguri prefațat de adversari, am repurtat succesul de la Haga, am stabilit moneda și am adus moneda în țară, ne-am consultat și certat cu aproape întreaga Europă pentru crearea debușeurilor și a unui plan rațional de rentabilă desfacere a produselor agricole, am protejat industria cât s-a putut, am cumulat în noi toate metodele economice pe care regimul democratic burghez le poate pune la dispoziția guvernanților în toată ciudata lor incoerență, am lăsat deplină libertate individului și i-am pus zăbala în gură în interesul demnității și patrotismului lui. Dar ce dracu n-am făcut? Și, totuși, grupul celor puțini, răi, fericiți și veșnic nemulțumiți ne-a legat de picioare formula: competență, cinste și legalitate. Un rebus spiritual și moral abracadabrant, pe care îl poți învârti și răstălmăci de o sută de ori pe ceas și care este în stare să-ți macine o sută de tribuni într-un an. O greșeală caritabilă a fost că am transformat entuziasmul, pus în mișcare cu atâtea sacrificii și elanul creator al maselor, într-o luptă dialectică cu târgoveții cluburilor bucureștene.

De la programul rădicai, am ajuns la programul de nuanță pe care masele țărănești l-au scăpat din încordata lor atenție inițială. Și cruțând adversarii de neplăcerile căderii iremediabile, am făcut o dureroasă experiență. Nu strică. Ceea ce putem noi să facem, nu

va fi prea târziu nici peste zece ani. La urma urmelor, nu ne vine greu s-o luăm de la cap. însă, mâine, vom înlocui brusc formula: competență, cinste și legalitate, formulă de esență conservatoare (i-am putea zice, formulă de esență capitalistă-reacționară) și nu ne va interesa decât un singur lucru: progresul imediat și vizibil al maselor prin mijloace operante direct. Dialectica talmudică a dreptului vom înlocui-o (cu toată supărarea celor puțini și fericiți) cu principiul forței politice disciplinate pusă în serviciul mulțimii prin mijlocul cooperației impuse și generalizate. Și, atunci, am isprăvit cu mascarada revenirilor penibile.

Patriotismul nu este o doctrină, adică un sistem de gândire politică. Este o atitudine mistică în compoziția cărora intră: un teritoriu mai mult sau mai puțin limitat, o populație așezată de oarbele nevoi ale firii pe teritoriul amintit și o salbă de tradiții și eresuri plămădite de om în luptă cu natura.

Cei mulți nici nu iubesc, nici nu urăsc patria și tradiția ei după obiceiurile sedimentate veac după veac în conștiința lor rudimentară. Cei mulți nu sunt patrioți! Pentru ei, *ubi bene, ibi patria.* Fantezia lor se oprește pe muchia de deal cu care orizontul încheie hotarul copilăriei lor zburdalnice. Ca să devină patrioți ne-ar trebui o întreagă revoluție a minții și-a bunăstării lor materiale. Ar trebui să alungăm umbrele călătoare ale mizeriei, să-i apropiem de noi sub toate raporturile, căci, altfel, noi și ei rămânem două realități perfect distincte și juxtapuse mecanic. Deocamdată, suntem patrioți numai noi, cei puțini, fericiți și conștienți. Acolo, unde este sărăcie și mizerie, solidaritatea trăiește pe vârfuri de spadă.

Poporul este echivalent cu masa, minus o minoritate conștientă, instruită și perfect organizată în scopul intereselor ei. Poporul este amorf. O grămadă de oameni risipiți de nevoile de trai pe un teritoriu anumit sau dincolo de limitele lui, fără puterea organizației.

Așa se explică de ce revendicările populare iau o formă concretă la răstimpuri largi și în majoritatea cazurilor violentă. Poporul face istorie cu sudoare și sânge, în timp ce minoritatea conștientă și-o însușește. Ceea ce pare mai ciudat este faptul că, această masă amorfă este creatoarea întregului edificiu al civilizației existente sau rolul ei în devenirea istorică a spiritului uman este așa de covârșitor, că insul dispare aproape chiar când îl botezăm și etichetăm după tipicul nostru cu epitetul de geniu.

Aceste realități: *partide politice, patriotism* și *popor,* se desfac ca trei laturi ale unui triunghi, cu trei fațete, care refuză să se închege într-un tot armonic. Cel puțin până acum! Cine le-ar putea închega într-o construcție indestructibilă? Forța disciplinată și închegată pe planul conștiinței noastre morale, forța încadrată în disciplina rațiunii iscoditoare de forme perfecte în natură! Numai forța va putea elimina miorlăiturile stridente ale insului, din simfonia monumentală a ansamblului. Ea va putea crea și orândui această simfonie.

P.S. Toți „bărbații bine", adică politici din țara asta, susțin că suntem o țară bogată, un paradis al naturii, dar n-avem conducători. Conducători avem, dar ni-i mănâncă fripți sistemul social-economic îmbătrânit în care se mișcă. De altfel, nici nu suntem o țară bogatăl

Bogăția unei țări constă în puterea productivă a muncii organizate și nu Tn bogățiile naturale ale solului și subsolului:

„Munții noștri aur poartă,
Noi cerșim din poartă-n poartă."

Precis. Dar economicește, precisl Să lăsăm la o parte latura sentimental-politică!

Se poate organiza munca națională, oricât de limitată ar fi energia noastră etnică, pentru a-i mari productivitatea? Cum să nu! Prin ce mijloace? Printr-unul singur: cooperație silită, impusă de un partid cu dragoste de popor ale cărei efecte să se resimtă printr-un proces apropiat și palpabil în viața materială, morală și intelectuală a celor mulți.

Dacă ne gândim bine, mai ales, lăsând vina noastră la o parte, întrucât am protejat prea mult „boierii țării", atât prin -mentalitatea noastră revoluționară, cât și prin structura noastră programatică,

suntem singurul partid din România (N.N. Partidul Național-Țărănesc), care prin aplicarea directă și radicală a programului său poate avea monopolul puterii și soluția integrală a crizei actuale. Noi credem sălbatic în lucrul acesta indiferent de opiniile voiajorilor pripiți, care așteaptă cu gura căscată schimbarea de regim. O pauză poate n-ar strica.

Când am relua activitatea, am lichida definitiv procesul de deparazitare birocratică și am termina pentru totdeauna cu clasele sterpe și cu profitul parazitar, hrana lor de toate zilele. Am descătușa definitiv organismul robust al nației din lanțurile mizeriei și întunericului.

MOZAIC ETICO-POLITIC

Plutim în plin romantism. Niciodată nu au triumfat mai mult ca astăzi temperamentele aventuroase și, iarăși, alături de acest triumf al vieții veșnic înnoitoare și creatoare, alături de forțele dinamice propriu-zise, o întreagă mișcare stearpă, uneori costisitoare, de idei care nu sunt din lumea aceasta și nici nu aparțin ei, umplu conținutul faptelor găunoase ale contemporanilor.

Societatea românească se zbate în prada unor contradicții interesante. Procesul se observă fie că îl privim de sus în jos sau invers, și mai ales din orice punct de vedere l-am privi.

Guvernul Iorga nu este cimentat pe baza unor principii unitare de direcții și de directive.

Dar chiar activitatea lui incoerentă este în contradicție cu întregul conținut al vieții sociale, etice și economice.

Fapte:

1. Se face unificarea legislativă stârnind nemulțumiri nu pentru că în acest fapt s-ar întrezări ceva înnoitor, ci pentru că, în locul fosilelor juridice ale Ardealului, se introduc fosilele juridice ale Vechiului Regat. Legiuirile comune existente pe teritoriul statului român apar, astăzi, ca tipare asfixiante ale vieții, fiind rămase în urmă de procesele ei fundamentale, făcând impresia penibilă a unor ritualuri primare codificate de un capricios stăpânitor sadic și diabolic, pentru a-și satisface pornirile-i ciudate, prin senzații tari și inedite de siluire a vieții. Nu interesează partea tehnică a problemei. Noi avem cu totul alte concepții despre lege,

drept și dreptate. Pentru noi, legea nu are un scop în sine, nu o personificăm religios, ci o considerăm ca un îndreptar al echității și al dreptății materiale, ca un fel de alfabet variabil de la caz la caz, care se poate mlădia după conștiința noastră vie. Când ne încurcă socotelile concrete, desprinse în mod obiectiv din lumea palpabilă, o băgăm pur și simplu în buzunar. Ne va veni vremea să înfăptuim această concepție — pragmatica dreptului, aspră ca viața și voința noastră înfăptuitoare, dar plină de bucuria trăirilor pasionate ca și tinerețea noastră zbuciumată.

Ne așteptăm noi ca guvernul „ritmului nou" să nu aducă nimic nou, fiindcă acest „ritm" face parte integrantă din patrimoniul generației noastre. Noi, deocamdată, nu simțim decât satisfacția cunoașterii tuturor imperfecțiunilor orânduirii existente și dorința vie a unor înfăptuiri proaspete și robuste;

2. Suntem în plină degringoladă legislativă. Procesul de proliferarea legislației fără noimă și fără scopuri imediate sunt un indiciu că parlamentul actual are cancer la stomac;

3. Se fură și fraudează ca întotdeauna fără sancțiuni adecvate cu rostul reparator, respectiv și preventiv al pedepsei. Ce să-i facem, așa e întotdeauna într-un stat de drept: nu ne putem cârmi din cauza dreptului, a cărui misiune se reduce în a cuceri un colț de scăfârlie omenească și să trăiască comod pentru sine;

4. Se ajustează, reajustează, rectifică, comprimă și dezumflă bugetul, care are, se înțelege, legile lui.

Unii s-au scandalizat, când guvernul actual a început a viola legile „trecutului". Noi ne scandalizăm că asfixiază legile viitorului. Dar, mai ales, ne doare grozav „interesele" când se violează legile economice: știți chestia cu „siluirea" prețurilor, (petrol, diverse uleiuri, cereale etc.) Ciudat ni se pare faptul că operația aceasta artificială se petrece cu ajutorul industriei. Ce o fi zicând agrarienii, când industria, așa-zisă

„parazitară", servește gentil valori bugetului și aristocraticei agriculturi? Ne închipuim că sar în sus de bucurie, când, printr-un artificiu industrial, se dă puțină vigoare agriculturii, „mama vieții noastre";

5. Politica culturală și religioasă numai interesează decât în măsura în care ating realitățile bugetare ale statului. Încolo, fiecare ne închinăm la idolii noștri și ne târșim intelectualitatea de râme, cum putem. Nici vorbă de politica culturală a guvernului, de desființare a școlilor existente; ne convine. Noi, demult, am cerut desființarea acestor cuiburi metafizice si religioase, unde mintea ațipește sub povara onaniei „spirituale". De altfel, știm noi ce să facem când va veni vremea noastră, căci hotărât lucru, va veni;

6. Politica externă, înțelegând prin aceasta nu numai realțiile noastre cu străinătatea, ci întreg complexul faptelor care punctează geografia politică a lumii, se înregistrează mai mult cu epiderma, decât cu mintea. Sunt de vină, probabil, proporțiile teritoriale ale statului și numărul populației, că, slavă Domnului, numai suntem ciobani și nici proști nu suntem. între timp, oamenii se supără, se împacă cu ei înșiși și cu alții, urăsc, iubesc, suferă, mor de moarte naturală și de foame, ucid și plâng prostește, se adună și se risipesc, se nasc mereu pentru a îngrașă banda oamenilor de stat, pungașilor, asasinilor, filosofilor, artiștilor și a tuturor încrengăturilor de dobitoace cu rost și fără rost; iar viața, în splendida ei varietate și monumentalitate, se zbate în căutarea unor noi tipare, care să-i îmbrace ființa ei mlădioasă.

Un biolog înțelept cu vastă experiență și pe deasupra cinstit ne-ar putea lămuri de minune asupra sensurilor acestui bâlci pestriț, unde se întretaie torenți vijelioși cu râuri line, unde se coc și se pârguiesc fructele dulci și amare ale vieții.

PRINCIPIUL REGRUPĂRII FORȚELOR POLITICE

Nu considerăm lipsită de interes această chestiune, ba, din contră, prezintă aspectul unei probleme destul de interesante, dacă nu pentru scopurile noastre imediate, cel puțin ca o problemă de tactică politică generală. Averescanii, ca întotdeauna, vor servi drept pretext pentru o argumentație politică utilă, demnă de ținut în socoteală pentru atitudinile noastre de viitor. Ținem să afirmăm de la început că puțină circumspecție și prudență nu ne-ar strica, mai ales, astăzi, când se pun în discuție însăși temeliile de exigență ale societății noastre, orânduirile consacrate de o lungă experiență istorică și când, la porțile minții noastre, bat ritmuri necunoscute în tribul troglodiților averescani. Noi nu vorbim de D-l Goga sau alt domn bine, care personal poate să treacă printr-un proces de bruscă adaptare, ci de averescani sau averescanism, de un așa-zis partid politic al cărui program se reduce, astăzi, la instinctul foamei și a cărui popularitate se condensează într-un pâlc de ortaci rebegiți și necăjiți, bătuți de D-zeu și de oameni, încadrați într-o vagă disciplină ostășească. Există, în țara noastră, o prejudecată periculoasă pentru organismele politice în luptă, prejudecata solidarizărilor necalculate, pripite, a acestor solidarizări minore impuse de necesitatea momentului.

Un soi de oportunism orb care întunecă, atât viziunea clară a detaliului, cât și amplele perspective ale viitorului, slăbește încrederea în propriile forțe, anesteziază simțul proporțiilor și împiedică toate

posibilitățile de justă situare în configurația politică a unui moment dat. Ce reprezintă averescanii, după o obiectivă și serioasă analiză a împrejurărilor prin care trecem, în configurația politică a țării? în raportul de forțe politice, pentru că nu se poate vorbi decât de raport de forțe, nu reprezintă nimic, radical nimic! Nu discutăm problema nici din punct de vedere etic și nici „estetic", deci lăsăm deoparte chestiunea demnității omenești și a bunului simț, ci din punct de vedere pur politic. Este vorba de avantajul real, palpabil, care ar rezulta în urma unei fuziuni.

O fuziune, este rezultanta unui acord bazat pe concesiuni reciproce cu avantaje echivalente pentru ambele părți contractante. în asemenea condiții, realizarea eventuală a unei fuziuni cu averescanii, pe lângă că ar compromite popularitatea Partidului Național-Țărănesc, prin neseriozitatea actului (în viața politică, unde domină ideea de luptă, niciodată, un învingător nu întinde mâna învinsului) și-ar retrograda programul cu 100 de ani.

Un partid de mase, ca Partidul Național-Țărănesc, nu poate avea față de adversarii săi învinși de soartă decât milă și dispreț. Nu ne vine a crede că conducătorii Partidului Național-Țârănesc ar fi în stare să confunde un ușor recul de popularitate sau o jenă de moment cu o reală înfrângere, care să împingă până acolo încât să deplasăm conflictele politice în jos, din mediul lor mai potrivit, sus în atmosfera călduță a clicilor bucureștene. Nu se uzează, decât într-o zănatecă fantezie reportericească, un partid radical-democratic, în doi ani și jumătate.

Fabrica, ogorul, biroul asfixiant, solidaritatea cu noi a grupurilor organizate ale muncii direct creatoare, morala aspră a producătorilor mereu răzvrătiți, constituie de azi substratul care legitimează ascensiunea la cârmă. Puterea de stat se cucerește

prin luptă, nu se oferă niciodată galant. Este, de asemeneaa, eronată convingerea, că prin absorbirea forțelor adverse s-a redus și numărul competițiunilor politice. Din contră, s-au mărit, asigurând „avantajele" puterii într-un mod silit unor intruși care ar fi fost excluși din arenă prin forța împrejurărilor. Sunt anumite reguli de igienă politică în regimul democratic care trebuiesc a fi respectate sub grave sancțiuni. Nu se poate insista îndeajuns asupra faptului, că în împrejurările de astăzi, lupta politică pentru cucerirea puterii de stat se dă jos, nu sus, și cu mult mai multă garanție de durabilitate.

De altfel, evenimentele se succed într-un ritm așa de accelerat, încât pentru oamenii politici cu perspectivă numai rămâne vreme pentru jocul abilităților diplomatice și pentru combinațiile de culise.

Programe care altădată se compuneau după voia noastră și se eșalonau pe zeci de ani, astăzi, se condensează în acțiuni bruște și radicale în răstimpul unei scurte guvernări. A trecut vremea acțiunilor frânte și conciliante cunoscute în tipicul clasic al politicii democratice.

Numai adversarii puternici ne vor putea sili sa facem compromisuri necostisitoare pentru noi, dar față de politicienii de profesie, transformați prin înfrângere definitivă în găinari, vom întrebuința o singură metodă logică și sănătoasă: izolarea lor sistematică. Este cazul averescanilor. Punând din nou întrebarea ce reprezintă averescanii în configurația politică a României de azi, răspundem: nimic, radical nimic.

Un „partid" fără popularitate, aprogramatic, fără personalități proeminente cu largă înțelegere pentru ritmul vremii.

Chestia blocului ardelenesc și apărarea intereselor specifice ale Ardealului, nu au nimic comun cu negocierile propuse prea puțin înțelept din partea unui grupuleț de inși bătăioși și ridicoli. Insinuările făcute de averescani, ne sugerează următoarele concluzii:

1. Orice compromis, înțelegere de colaborare sau act de fuziune cu un partid reacționar, ne va costa ființa întreagă a partidului și pentru acest motiv numai voința tuturor va hotărî în viitor;

2. „Dușmănia" unui astfel de partid este mult mai sănătoasă pentru noi, atât vreme cât avem curajul luptei și conștiința forței noastre, decât prietenia lui. Impuritățile intrușilor sunt mult mai periculoase decât ura lor turnată în atacuri violente îndreptate din afară în contra noastră;

3. Elementele conservatoare sunt cancerul partidelor politice tinere democratice. Adeziunile, fie și personale, fie în grup, nu au decât un singur scop: descompunerea partidului democratic asaltat, considerat ca periculos. De multe ori, iluzia forței numerice (vorbind de partid) împiedică triajul. Puterea unui partid politic constă în unitatea lui ideologică și programatică și în disciplina lui, nu în număr.

Un partid politic democratic nu poate fi conceput decât ca un stat major al mulțimii, iar singura lui preocupare constă în a se pune de acord cu dezideratele legitime ale maselor. Astfel stând lucrurile, n-are nici un înțeles, nici măcar o pasageră înțelegere de colaborare cu averescanii, mai ales astăzi când se pune ca o problemă de viață a individului nostru trierea elementelor conservatoare care ne-au dat atât de lucru și ne-au zădărnicit într-o bună măsură realizarea planurilor noastre de adâncă reformă socială și economică. Ne-am săturat de atâta amar de datină și ne-am vindecat de experiențele fragmentare. Credem că a sosit vremea revizuirii conștiinței forțelor noastre reale, operație ale cărei condiții naturale nu pot fi în nici un caz împletite din negocieri de bâlci și abilități mieroase. Taifasurile și compromisurile slăbesc energia luptătorilor adevărați.

SOCIAL-DEMOCRAȚIA CONTEMPORANĂ

„// y a peu de choses nouvelles sous le solei/ en matiere de ce clowneries sociales. Aristote a deja donne des regles de paix sociale; ii dit que les demagogues devraient dans leurs harangues ne paraitre preocupes que de l'intârât des riches, de meme que dans les oligarchies, le gouvemement ne devrait sembler avoir en vue que l'intărât du peuple".

(Georges Sorel. REFLEXIONS SUR LA VIOLENCE)

Mai mult de o jumătate de veac, au început să tulbure apele mișcării social-economice capitaliste în plin proces, o seamă de curente de opinii, unele rămase și astăzi pe plănui ideației pure, altele luând forma concretă a unor organizații politice menite prin perseverența și mijloacele de luptă întrebuințate să aibă monopolul mișcărilor de mase.

Desigur că, construcții utopice și planuri „de armonie universală" și de fericire supremă și eternă a maselor nu au lipsit și mai înainte, ba, chiar, cu cât ne înapoiem în trecut recoltăm din belșug utopii morale și politice, fiindcă, în trecut, societatea omenească nu constituia obiectul unor preocupări științifice, așa că fantasmagoriile cele mai ciudate ocupau un loc de cinste în explicația fenomenelor sociale. Cu vremea, omul a început să-și dea seama din ce în ce mai precis de raporturile lui cu ambianța, să distingă ceea ce este natural și ceea ce este creația sa impusă de multiple interese, cu un cuvânt, a început să analizeze structural societatea, clasele ei componente și raporturile dintre ele, tendințele grupului din care face parte.

Dintre toate curentele revoluționare, care au despărțit în veacul al XIX-lea, cel mai important prin

extensiunea și seriozitatea lui este socialismul științific marxist. Marxismul apare ca o reacție în contra socialismului utopic și a fiului lui legitim, reformismul. Dar, aici, curentul marxist nu este lipsit de echivocuri și confuzii așa că, pentru lămurirea sensului său adevărat, trezește, după cum spunea Benedetto Croce, o întreagă muncă de interpretare prin reluarea problemelor puse și cercetarea lor în lumina noilor experiențe sociale. Altfel, întreaga doctrină a lui Marx rămâne inefectuoasă, prin imobilizarea ei într-o concepție mecanicistă, așa cum au făcut-o o seamă din discipolii primului tehnician al revoluției socialiste.

în ce constă marxismul? întrebarea pare cu atât mai firească, cu cât în articolul de față urmărim să descifrăm sensul adevărat al mișcării social-democrate în toate nuanțele ei, adică să precizăm rostul partidelor socialiste europene și, prin urmare, și al Partidului Social-Democrat din România. Marxismul este expresia ecletică (de aici, dualismul său ideologic) a socialismului utopic și mișcării spontane revoluționare a maselor muncitorești organizate de sindicate. Pe de o parte, Marx construiește, ca și utopiștii, planuri ideale de reformă socială, planuri care nu au fost nici când verificate de istorie, dar care îndeplinesc rolul unui vast program de reconstrucție socială (aceasta este partea finalistă a concepției marxiste), iar, pe de altă parte, indică în mod concret o metodă practică care să ducă la scop și care constă în organizarea muncitorilor în sindicate revoluționare. Cea de a doua parte constituie ceea ce se cheamă în mod obișnuit: ideea luptei de clasă, mitul violenței creatoare în istorie. Pe acest dualism ideologic și practic, se altoiește și motivează întreaga mișcare social-democratică contemporană.

Socialismul actual european, ca orice mișcare politică, se complace de minune în echivocul marxist, neputând alege între violența pură și idealul de reformă socială evolutivă. De aici, imobilitatea lui aproape

religioasă și inferioritatea iui chiar față de mișcarea ortodoxă liberală. Social-democrația politică a tras și, poate, va mai trage multă vreme foloase din complexul marxist. Poate, nici o doctrină, până astăzi, nu a fost așa de elastică și de comodă pentru cucerirea și menținerea puterii politice. De aceea, social-democrații au și primit jocul parlamentar democratic.

în ce constă metoda de lucru a social-democraților și care-s țelurile lor?

Metoda social-democratică este foarte simplă: *planurile socialist-utopice* sunt nada maselor proletare, care sprijină ascensiunea la cârmă a partidului, iar *lupta de clasă,* potențată până la limita unei „iminente" revoluții, este spaima necesară părăsirii puterii din partea burgheziei, care și-a pierdut conștiința propriilor sale interese și a forței sale dominatoare, pentru a face loc noilor veniți, care au fost opriți până aici de a gusta din fructul oprit al puterii.

Acum, scopul democraților este foarte ușor de precizat: puterea cu toate „fericirile" ei pentru noua aristocrație roșie, aristocrație sindicală. Și mascarada asta s-ar continua multă vreme, dacă nu ar interveni elemente neprevăzute și dacă violența proletară nu ar depăși de multe ori intențiile tribunilor microcefali. Este foarte interesant de cunoscut din punct de vedere sociologic și psihologic substratul mișcării politice socialiste și, de aceea, să încercăm să ne apropiem mai mult de sensul acestei mișcări și să arătăm, întrucât constituie un progres față de liberalismul adevărat.

Este foarte grea, în ultima vreme, „meseria" de social-democrat! în veacul trecut, și chiar mai înainte de Războiul cel Mare, la începutul veacului acestuia, răsunau piețele publice de catilanarele tribunilor înfuriați. Astăzi, prin participarea directă și indirectă la opera de guvernare, s-au potolit de tot și s-au convertit la principiul sacrosanct al autorității și la regulile de fier

ale statului burghez. Dar prin acest fapt, socialismul european a devenit antimarxist, fără a fl verificat măcar în parte ideile maestrului, a cărui doctrină a devenit un fel de catehism religios, descărcat de orice sens concret și din care viața pare că s-a depărtat pentru totdeauna.

A avut marxismul acest viciu organic? Nu discutăm, întrucât nu acesta a fost scopul nostru. Programul Partidului Social-Democrat? Luați programul oricărui partid burghez democratic, plus nota bătăioasă, dar inoperantă a programului socialist. Toate îmbunătățirile condițiilor de trai ale păturii muncitorești se datoresc mișcării muncitorești sindicale, spontane și violente. Partidele socialiste nu au făcut altceva, decât au dozat elegant și util pentru dânsele, evitând cu dibăcie pericolul acțiunilor muncitorești violente și generalizate, luptele de clasă. Dar exercițiul acesta neîntrerupt a dezvoltat conștiința de clasă a muncitorilor, conștiința puterii lor și a rolului lor istoric de clasă revoluționară, îndepărtându-i de mișcarea politică social-democratică. Masele proletare, a căror conștiință a fost revoluționată de mișcarea sindicală modernă, nu mai pot fi guvernate democratic. De altfel, nu avem decât să analizăm faptele guvernelor socialiste europene, pentru a vedea neputința lor, nota lor reacționară și inferioară sub raport creator liberalismului burghez.

La ce se reduc soluțiile guvernelor socialiste europene în criza de astăzi?

1. La soluția clasic burgheză a economiilor bugetare, prin urmare la o reformă fiscală prin simplificarea aparatului de stat și reducerea cheltuielilor.

2. La intervenția statului reprezentativ pentru conservarea socială. Se știe că Marx a fost dușmanul intervenționismului, acesta însemnând întărirea statului în detrimentul forțelor productive. Și burghezia a practicat și practică neîntrerupt intervenția statului în ordinea economică, dar dintre toate formele de

intervenționism, cel cunoscut sub forma de economie dirijată și care conține multe elemente socialiste (aș putea spune că este rezultanta „fericită" a eforturilor social-democrației) este cel mai reacționar din câte s-au putut concepe. Este o adevărată piedică a progresului. Prin acest soi de intervenționism, democrația contemporană ia forme feudale.

în ce constă? Iată-!: limitarea concurenței, a bogăției individuale, prin suspendarea cotelor de amortizare și reducerea venitului, printr-o fiscalitate sălbatică, subordonarea „producției" trebuințelor socotite după tipicul zgârcit în plăceri ale moralei clericale, raționalizarea prin concentrare silită înființându-se un fel de soi de monopol în așa zisul interes public. Mijlocul statului: ordonanțele guvernamentale.

Toată politica economică a guvernelor social-democratice verifică formula lui Sorel: „Astăzi vedem, puteri considerabile coalizându-se pentru a încerca să reformeze economia capitalistă în sens medieval, prin mijlocul legilor. Socialismul parlamentar ar voi să se unească cu moraliștii, cu biserica și cu democrația, în scopul de a împiedica mișcarea capitalistă și asta nu ar fi imposibil dată fiind lașitatea burgheză".

Astfel, capitalismul, în plină desfășurare a forțelor sale, este izbit în inimă de social-democrați și de protagoniștii lor adevărați, pentru necesități de conservare socială. Ideea de luptă, voința de afirmare a forței, pârghia capitalismului și esența lui practică și teoretică, este amenințată, nu din nevoia de echilibru economic și de armonie socială, ci pentru o conștientă, dar păcătoasă împiedicare a progresului. Datoria generației noastre se definește de la sine: apărarea tendințelor firești ale economiei capitaliste, indiferent de procesele social-economice ce vor urma, prin ruperea zăgazurilor ce încercuiesc libertatea noastră. între gluma periculoasă de-a statul și societatea și fapta

aspră și sălbatică a unei generații robuste și îndrăznețe, nu-i greu de ales.

Dar pentru a arăta mai plastic absurditatea etatismului gen social-democrat, dăm cuvântul lui Karl Marx, părintele socialismului științific: „Aceia care, ca Sismondi, vor să revină la justa proporționalitate a producției, conservând bazele actuale ale societății, sunt reacționari, pentru că pentru a fi consecvenți, ei trebuie, de asemenea, să vrea a reduce toate celelalte condiții ale industriei timpurilor trecute... în societatea actuală, în industria bazată pe schimburi individuale, anarhia producției, care este sursa altor mizerii, este în același timp sursa întregului progres". (Karl Marx. *Misere de la philosophie)*

Această caracterizare numai merită nici un comentariu, ea exprimând nota anarhică, dar, în același timp, dinamică a economiei capitaliste. Să admitem că reglementarea producției pe cale de legi și odonanțe ar fi impusă de condițiile crizei actuale. Va putea oare social-democrația rezolva cealaltă problemă tot atât de capitală, reducerea cheltuielilor bugetare, prin simplificarea aparatului de stat?

Partidele social-democrate, ca și partidele burgheze, nu au decât un singur scop: cucerirea puterii. Deosebirea, însă, între social-democrați și burghezi este capitală în ceea ce privește funcția și rolul statului politic existent: în concepția social-democrată, statul este un instrument de satisfacerea dorințelor unei vaste armate de birocrați „agitatori".

Pentru stăpânirea maselor înăsprite prin ațâțarea pasiunilor, puterea de stat trebuie mărită considerabil. „Statul popular își întinde din ce în ce tentaculele, pentru că masele devin din ce în ce mai greu de înșelat, când primul moment al luptei a trecut și trebuie totuși să susții avântul lor într-un moment de acalmie: aceasta reclamă o mașină electorală complicată și prin urmare

un foarte mare număr de favoruri de acordat". (Georges Sorel. *Reflexions sur la violence)*

Iar pentru a avea tabloul complet al acestei mașini electorale, să cităm din Ostrogorski, modul de funcționare al mașinilor americane (se înțelege, ne-socialiste și, totuși, destul de complicate și costisitoare pentru bietul contribuabil) din cartea sa: *Democrația și partidele politice.* El dă următoarea definiție mașinii: „Un agregat de oameni eșalonându-se ierarhic, legați unul de altul prin devotament personal, dar pe bază mercenară, și preocupați de a-și satisface poftele lor, exploatând șansele partidelor politice".

Cam la aceasta s-ar rezuma forța politică a sociai-democrației contemporane.

Exploatând în interesul unor cluburi supraîncărcate avantajele puterii politice, social-democrații și-au dovedit incapacitatea lor pretutindeni. Așa se explică cascadele tuturor partidelor „roșii", neputincioase în fața tuturor problemelor puse de criza cumplită de astăzi. O experiență în plus nu numai inutilă, dar chiar periculoasă progresului economic și social al omenirii.

Exploatatorii luptei seculare dintre săraci și bogați „se pot felicita" pentru un singur rezultat: au slăbit conștiința forței dominatoare a burgheziei și a inițiativelor ei îndrăznețe și au denaturat sensul adevărat al luptelor proletare născute la umbra uzinei organizatoare de muncă productivă.

Burghezia, sleită de luptă, conduce astăzi omenirea după catehismul prost al social-democrației reacționare și antimarxiste, iar proletarii, forța vie a sindicatului muncitoresc modern, se luptă pentru recâștigarea propriilor lor conștiințe marxiste îndepărtându-se de directivele spirituale ale socialismului pacifist. Niciodată lupta de clasă nu a fost mai sălbatică ca astăzi, după ce muncitorii au gustat fructul amar al deziluziilor social-democrate.

SINDICALISMUL REVOLUȚIONAR SORELIAN ȘI FASCISMUL

Doctrina soreliană se rezumă în cultul violenței proletare. S-a crezut multă vreme că fascismul italian ar fi înfăptuirea practică a doctrinei lui Sorel. Nu se poate contesta faptul unor analogii între aceste două sisteme. Nota de asemănare constă în concepția antiparlamentară și antidemocratica. Dar deosebirile între fascism și sindicalismul revoluționar sorelian sunt așa de profunde, încât nici nu se poate vorbi de sorelianism în Italia.

Sorel admite: ideia de grevă ca instrument de luptă în revendicările muncitorești (mitul grevei generale), organizarea revoluționară a proletarilor, lupta de clasă cu toate corolarele ei, revoluția socială catastrofică a lui Marx (corespondenta grevei generale). Sorel descompune marxismul, eliminând ideea de program și reducându-l la un singur postulat: lupta de clasă, aceasta având o valoare în sine. De asemenea, Sorel, ca adversar al democrației și al statului politic, preconizează ideea destrucției statului și a tendințelor lui centralizatoare, afirmând morala producătorilor direcți, organizați în sindicate considerate ca adevăratul cadru al societății viitoare. Fascismul, din contră, proclamă cultul statului, conservându-i întreaga ființă politică.

Soreiianismul este profund marxist, fascismul este antimarxist. Cel mult, putem considera fascismul ca un fel de sorelianism oligarhic, denaturarea sensului adevărat al principiilor maestrului violenței proletare. Soreiianismul are înrudiri de metodă cu anarhismul politic (Bakunin, Kropotkin) și moral (Nietzche), fascismul este încarnarea politică a machiavellismului. De aceea, fascismul este lipsit de caracterul universalității, fiind un fenomen local, cu adânci tradiții în istoria poporului italian, în timp ce soreiianismul urmărește a surprinde sensul mișcărilor proletare moderne de pretutindeni.

CONSERVATORI, LIBERALI, SOCIALIȘTI ȘI ALTE SOIURI DE DEMOCRAȚI RADICALI

Orice mișcare de mase, chiar când se desfășoară inofensiv în cadrele legii, tinzând a lărgi sau strâmta în interesul lor tiparele orânduirii, are întotdeauna un aspect de rămășiță, dând conducătorilor lor democrați sau chiar nedemocrați senzația de revoluționari adevărați. Expresia conservator este repudiata cu indignare și dispreț, având ceva din parfumul nobiliar al prestigiului de catafalc. La noi, mai ales, cuvântul *conservator* este evocator de moartă tradiție îndepărtată — de forme de viață apuse, sedimente în file de cronici. Și, totuși, cuvântul *conservator* merită o mai distinsă prețuire, conținutul lui conținând precis și pragmatic fizionomia fiecărui partid politic de ordine din țara noastră și de dincolo de hotarele ei.

în frământarea democratică a neamului nostru, frământare de natură politică și etică, la unele popoare mai înapoiate, religioasă, curentele se întretaie în mișcări care, la prima vedere, par a fi greu de definit, dar care, în urma unei scrutătoare analize, își înfățișează profilul adevărat, fără a lăsa cu privirea la sensul lor nici cea mai mică umbră de îndoială. Astăzi, fiecare partid politic, chiar dacă n-a guvernat niciodată, prin simplul fapt că acceptă principial orânduirile de bază ale societății, este conservator. Definirea acelui nou *torism spencerian,* în care soarta tuturor partidelor se precizează prin guvernare în albia conservatoare, devenind sclavele propriilor lor reforme, nu se mai potrivește astăzi. în vremea noastră, partidele politice

îmbătrânesc înainte de a veni la cârmă, prin acceptarea punctelor cardinale ale ordinei constituite.

Toate partidele din România, vorbim de partidele de guvernământ și de cele de ordine cu speranțe de guvernare (Social-Democrat) sunt conservatoare.

Doar Partidul Liberal, revendicând pe seama sa dinamica mișcare a liberalismului clasic, de profundă esență industrială și comercială, de trepidant spirit urban, mai crede în revoluționarea formelor social-economice, prin patronarea progresului din partea reprezentanților etosului libertar. Dar liberalismul, dinamic de la începuturile lui glorioase, agonizează în forme mecanice și birocratice. Căpitanii de industrie sunt simpli slujbași ai societăților anonime.

Conservatori, liberali, socialiști și de alte soiuri de democrați radicali, fac astăzi baie în apele liniștite și călduțe ale conservatorismului. Liniile de forță se topesc, astăzi,într-o puternică unitate spirituală conservatoare. Partidele politice de ordine din România, privite global, se pot înregistra sub forma „Conservator et Comp", De aceea, ni se pare stranie șarja anticonservatoare a .Adevărului" (ziarului *n. ed.)* și dorința d-lui Brănișteanu de a taxa, cu fină ironie, Partidul Național-Țărănesc drept conservator.

Partidele politice, ținând cont de ultimele cercetări ale sociologiei și psihologiei moderne, se clasează după atitudinea conducătorilor lor și nu după substratul social-economic care le servește ca bază reală. Un partid agrar poate, cu tot conservatorismul rural, să fie perfect revoluționar și, dacă dorește D-l Brănișteanu, ultra-democratic și socialist-radical. Poate chiar depăși dezideratele mălăiețe ale Partidului Social-Democrat.

CRIZA POLITICĂ
(Un singur remediu: consultarea maselor în alegeri libere)

Regimul democratic parlamentar are un avantaj incontestabil: de câte ori conducătorii statelor democratice se găsesc în situații greu de învins, acest sistem social-politic permite efectuarea unor sondaje în masele populare, care oricât de superficiale și defectuoase ar fi atât sub raport tehnic, cât și sub raport etico-politic, totuși, îngăduie judecății noastre, a trage anumite concluzii practice privitoare la valoarea principiilor noastre politice, în general, cât și a soluțiilor concrete impuse de circumstanță. Dar nu numai atât. Se verifică raportul de forțe al partidelor politice în luptă, verificare cu atât mai necesară cu cât fiecare partid politic este mai înclinat să-și supra-evatueze coeficientul forței sale, formulând pretenții care depășesc capacitatea sa reală.

Să nu se creadă că judecăm valoarea unui partid numai după coeficientul aderențelor populare, căci se întâmplă uneori ca puternice mișcări de mase să nu dea în mod necesar naștere unor puternice personalități politice; după cum iarăși se poate întâmpla, ca sub presiunea forțelor sociale în plină frământare, să se nască personalități politice menite să înfăptuiască istoria, să jaloneze etapele de evoluție ale unei colectivități.

Este cert, însă, că un partid politic pe lângă capacitatea sa tehnică, adică pe lângă cunoașterea artei guvernării și mecanismul vieții sociale, economice

și de stat, trebuie să întrunească sufragiul popular, dovedind printr-un aspru examen în fața obștei, că programul său de acțiune viitoare îmbracă complet aspirațiile ei legitime.

în împrejurările grele, instinctul maselor poate găsi mai ușor calea cea adevărată, decât micile soboruri de înțelepți ticluitori de formule savante, care în majoritatea cazurilor sunt simple construcții abstracte, elaborări mintale suficiente pentru a capta conștiința setoasă de orice soi de cunoaștere, a adolescenților universitari, dar care se pot fixa concret în ambianța socială.

în această situație, se află astăzi guvernul. Venind la cârmă, în temeiul unei concepții, care urmărea ruperea cu tradiția politică, n-a găsit de cuviință în momentul când s-a prezentat în fața corpului electoral, să-și afirme răspicat un program precis de guvernare, socotind acest procedeu perimat.

Guvernul Iorga-Argetoianu s-a prezentat în trecutele alegeri generale, în primul rând, ca exponent al forței, întrebuințându-o din belșug și, în al doilea rând, ca un guvern de „gospodari". „Tehnicienii" și-au închipuit statul ca o vastă societate anonimă ale cărei afaceri vor merge de minune, din clipa instalării lor la conducere. D-l Iorga dimpreună cu majoritatea miniștrilor săi au nutrit această strâmbă concepție gospodărească despre guvernare. Nu credem că D-l Argetoianu să fi avut aceeași concepție. Lipsa unui program îndelung, elaborat verificat prin guvernare și contactul cu masele, s-a resimțit în primele zile ale acestei guvernări.

Toate actele guvernului Iorga-Argetoianu poartă pecetea unui empirism miop și agresiv, fiecare năzbâtie răsărită în scăfârlia oricărei excelențe tinzând să ia ființă în forma vreunei dispoziții ministeriale năstrușnice

sau a vreunui proiect de lege votat pe furiș, cu un număr de 10-15 deputați adormiți de atâta efort cerebral.

Astăzi, ne găsim în fața unor grave probleme de politică externă și internă.

Cu un guvern care s-a născut ca o provocare adresată partidelor politice, cu credința că treburile publice vor intra în făgașul lor normal prin simplul fapt al încălcării postulatelor democratice nu se pot soluționa problemele care privesc pacea lumii și pun în joc interesele vitale ale statului român.

Dezarmarea, confederația popoarelor dunărene, atitudinea față de soviete, de care se leagă nu numai chestia Basarabiei, dar însăși securitatea noastră la granița de răsărit, revizuirea tratatelor de pace pusă astăzi net de adversarii statutului politic și juridic al Europei fixat prin aceste tratate, iar, în politica internă: anarhizarea spiritelor datorită mizeriei, criza economică ajunsă la paroxism, criza financiară soldată cu impresionante deficite bugetare și cu foamea slujbașilor ajunși la sapă de lemn, șomajul care raportat la situația .noastră, de țară agricolă de mică și mijlocie proprietate a luat proporții îngrijorătoare toate aceste probleme, nu pot fi soluționate de un guvern care nu are asentimentul țării, având totodată împotriva sa toate partidele politice, chiar și pe liberali care au guvernat o bună bucată de vreme alături de dânsul. Cum soluționează guvernul Iorga — Argetoianu problema șomajului: „vom vedea, vom lua măsuri în limita posibilităților, ne place să credem că nu avem șomeri, în măsura pe care o afirmă partidele de opoziție" sunt aserțiuni de o ușurință copilărească cu care D-l Nicolae Iorga își amuză adversarii.

în chestia datoriilor țărănești: conversiunea la această expropiere de capital mobiliar se adaugă „un

impozit pe capitalul mobiliar și imobiliar" necesar finanțării operației de conversiune. Guvernul ignoră complet realitățile economice ale țării. Fiecare regiune reacționează față de proiectul conversiunii atât de mult moșit, cu întreaga configurația intereselor sale economice și financiare.

Noua formulă a impozitului pe capital a mărit haosul, făcând impresia că guvernul și-a pierdut busola, intrând pe linia absurdului, numai pentru a-și prelungi agonia. In această atmosferă de nesiguranță și mizerie, s-a deschis criza de guvern. Evenimentele se precipită mai ales de la venirea în țară a d-lui Titulescu. Se vorbește insistent de un guvern de concentrare sub președinția sa. Socotim că această soluție este prematură. Nu se poate vorbi de natura unui guvern, corespunzător circumstanțelor, atâta vreme cât durează actualul parlament, care întrunește ostilitatea tuturor partidelor politice afară de vreo ligă minoră sau două.

Premiza viitorului guvern, care poate fi de concentrare națională, de coaliție restrânsă sau de partid, o formează alegerile generale libere. Guvernul actual, în loc să-și consume înțelepciunea cu rezolvarea diverselor probleme de stat, ar putea mai bine elabora cu concursul tuturor partidelor politice un proiect de lege electorală, ar face să se voteze acest proiect și pe urmă să plece pur și simplu.

Monarhul ar fi pus atunci în situația de a pune capăt odată pentru totdeauna dezmățului politic desfășurat cu întreg apanajul de țigănime orientală, pe chestia coroanei în ultima vreme, mai ales din partea acelora care nu mai au decât trecut și pentru care viitorul numai rezervă nici o surpriză „plăcută". Arbitrarea constituțională a unor apropiate alegeri generale ar pune partidele politice în fața celor doi factori constituționali sau, mai exact, a celor două constante

ale vieții noastre publice: Regele și Poporul. Supralicitarea „sentimentelor sfinte" față de coroană și discuțiile penibile în jurul acestei chestiuni ar înceta dintr-o dată.

Trebuie găsită formula tehnică cea mai potrivită, care să nu altereze câtuși de puțin libera expresiune voinței colective.

REGULILE JOCULUI DEMOCRATIC

Democrația politică, liberal și formai-egalitară, este astăzi surprinsa într-un vârtej de contradicții, inerente sistemului sociai-economic care o fundamentează, punându-i-se în discuție însăși ființa ei.

S-a declanșat un furibund atac împotriva parlamentarului, observăm o bezmetică prăvălire în irațional, alungându-se cu dezgust funcțiunile orânduitoare ale minții, pentru triumful instinctului de dominație și acaparare. Toate neajunsurile crizei actuale — considerată de noi ca un sfârșit de epocă — sunt aruncate în sarcina democrației. Trecem printr-o adevărată criză a democrației burgheze. (Mai există o altă democrație: cea proletară, integral egalitară, fiecare clasă proiectând pe ecranul social fizionomia sa democratică).

Imposibilitatea unei organizări economice raționale a maselor, gestiunea deficitară a finanțelor tuturor statelor capitaliste, înghețarea circulației bunurilor datorită conflictelor dintre diferitele imperialisme mari și mici disputând între dânsele, fără posibilitatea găsirii unei soluții mântuitoare, aurul monetar (iluzia chrysohedonică este singura forță dinamică a regimului burghez), toate aceste manifestări anarhice au creat o ambianță prielnică tuturor confuziilor. Lipsa de informație precisă a opiniei publice românești, în general, și a tineretului, în special, acesta din urmă lăsându-se ușor pradă sugestiilor presei reacționare, caracterizată prin rea credință și printr-o cumplită ignoranță, ne obligă a supune structura societății existente unei minuțioase analize critice.

Un atent examen al tendințelor social-politice, o triere onestă a așa ziselor „curente revoluționare" va pune cititorul în situația de a distinge și identifica pe trișorii presei de dreapta. Nu mai este posibilă orientarea în câmpul fenomenelor sociale, nici pentru grupuri și nici pentru ins, prin simple experiențe personale și fragmentare. Este nevoie de o viziune a ansamblului, rezultat al muncii unui grup organizat, grup care a luat ființă în jurul revistei „Stânga". Ne propunem să descifrăm, deocamdată, motivele reale ale luptei dusă de tabăra pestriță a acelor ce doresc suprimarea ordinei politice democrate, rămânând ca mai târziu, când lucrurile se vor limpezi, să fixăm în muzeul vechiturilor istorice, pe fiecare protagonist bine conservat în naftalina tradiției pentru uzul cercetătorilor de mai târziu.

Ce determină o parte a burgheziei să ceară înghițirea singurului ei copil rațional: egalitatea politică sau formală? Care sunt cauzele acestui non-conformism la propriile-i reguli de viață?

Este într-adevăr mișcătoare dorința tragică de echilibru stabil, de stagnare a funcțiunilor vitale ale societății în permanent proces de reînnoire! Regulile jocului democratic se reduc, în ultimă analiză, la formula pactului fundamental, care determină prin câteva norme precise, felul constituirii puterii de stat. Mecanismul lor funcțional, verificat practic prin solicitarea interminabilă a asentimentului popular, nu prezenta, până astăzi, nici un pericol, iar falsificarea vieții publice rămânea fără urmare.

Condițiile social-economice, schimbându-se radical, este minoritatea Statului un caracter aleatoriu, statul burghez, este minoritatea posedanților, conștientă și organizată în scopul exploatării muncitorilor de toate categoriile și țăranilor, adică a majorității. Dispariția formei lui actuale prin transformarea bruscă sau lentă echivalează cu dispariția burgheziei.

Este statul actual expresia juridică a națiunii? Da. Dar noțiunea trebuie limpezită.

Națiunea este un concept istoric, amalgamat dintr-o anumită structură lingvistică (acest pregnant semn distinctiv între noroade), cu toată specificitatea lui, nu diferențiază ireductibil. Instrumentul limbii noastre poate fi întrerupt admirabil de un tătar (poate mult mai bine decât Horia Furtună sau Radu Cosmin) din peisajul geografic și eresuri populare, numite, cu un termen global, tradiție.

Cristalizarea structurală a claselor cu interes ireductibil antagonice slăbește șansele utilizării acestui artificiu pentru stăpânirea mulțimilor. De aici, nevoia imperioasă de a se înlătura chinul provizoratului, prin întronarea dictaturii unei minorități, ale cărei interese și scopuri nu se vor întâlni niciodată cu dezideratele maselor. Masa, în concepția revoluționarilor de dreapta, este materia primă din care minoritatea oligarhică extrage nectarul păcerilor. Autentica mișcare de dreapta, cea revoluționată, ca să zicem așa, printr-o agresivitate nelimitată, încearcă o deviație a instinctului de clasă al săracilor, fluturând cu întreg arsenalul sugestiilor primare, mistica unui stat perfect organizat împletit din: principiul autorității sacrosancte, ierarhie, tradiție, toată gama misticismului religios, cu acel bun Dumnezeu obișnuit să toarne, în mădularele omului, virusul veșnicelor așezări.

Și, pentru ca acest stat să fie scutit de vremelnicia lucrurilor omenești, este situat dincolo de granițele controlului popular și lăsat pradă dulce minorității titulare, iluminată de revelația divină.

Noua doctrină a valahilor medievalizați se cheamă corporatism sau mai precis fascism.

Economie corporatistă, stat cu suverană putere ordonatoare, venit să împace interesele individului cu aie colectivității, construit pe concepția etică a „datoriei"

și înzestrat cu armura dictaturii permanente, sunt noțiuni cu care se amăgește vulgul profan.

Prin urmare, isteria corporatismului românesc, acest mic haos spiritual, este o variantă a fascismului italian. De aceea, înainte de a lua în răspăr pe coțcării „sindicalismului revoluționar" din satul lui Bucur, să ne apropiem puțin de sursa imitației, statul musulman.

Fascismul italian este o doctrină politică conservatoare, întemeiată pe principiul dictaturii permanente și al sindicalizării forțate a societății — o împerechere bastardă de sorelianism oligarhic sau fals sorelianism (Sorel este anarho-comunist, doctrina lui, în finalitatea-i ultimă, ducând la desființarea statului) machiavelism și hegelianism.

în locul voinței majorității, exprimată în regimul democratic în mod liberal prin mijlocul sufragiului universal, politicul este concretizat prin voința Principelui și-a suitei lui patronale, asistată de parodia reprezentanței naționale, parlamentul sindical,

De ce, în acest regim, se forțează sindicalizarea?

Procesul de sindicalizare a societății contemporane apare ca ceva firesc, nesilit, din nevoile ei de existență.

Sindicatele muncitorești au avut la început un caracter mai mult profesional: exoperarea prin luptă organizată a îmbunătățirii condițiilor de muncă, salariu etc.

Cele patronale urmăreau eliminarea concurenței, dictatura deghizată a prețurilor și o mai sistematică exploatare a muncii, contracarând acțiunea muncitorească.

Pe măsură ce sindicatele muncitorești își conturau idealul politic, burghezia își vedea surpat terenul dominației sale. Acum sindicatele nu mai au scop pur profesional, ci sunt un mijloc puternic de răsturnare a orândurii. Căci, factorii determinanți ai echilibrului

social nu sunt de natură tehnic-profesională, ci social-economică.

Bogați și săraci, exploatatori și exploatați, salariați și patroni, sunt elemente propulsive ale progresului social. Atâta vreme cât vor exista aceste categorii, dualitatea tragică, stat-societate nu se va putea realiza într-o adevărată sinteză creatoare, nu vom avea un echilibru de lungă durată. Neîntrerupta presiune socială, moartea idolilor lumii de ieri, au silit la un moment dat, imediat după războiul mondial, patriciatul burghez italian să renunțe ^principiul egalității politice, prin întronarea dictaturii. împrejurările se cunosc: hazliul *Marș asupra Romei,* un simulacru de lovitură de stat „revoluționară". Bogații, în fața catastrofei clasei lor, călărind pe roibul bătrân al ideii naționale și profitând de lipsa unei democrații hotărâte și active, s-au instalat definitiv (așa cred ei!) și comod la putere înjghebând o constituție dictatorială, după calapodul intereselor lor de clasă. Subordonarea materiei ierarhiei spirituale (burghezia spritualizându-și cecurile și bancnotele a angajat prin stipendații săi o luptă împotriva materialismului veacului al XX-lea surpătorul sfintelor tradiții) propovăduirea „datoriei" în locul dreptului individualist, armonia sociafă în interesul permanent al națiunii, sunt ridicate la valoare de mituri.

Principiile Constituției italiene, modelul corporatiștilor autohtoni, sunt din păcate prea clare pentru orice cercetător cinstit. Charta Ducelui este străbătută de firul roșu al „justelor motive" patronale, situând plutocrația dincolo de hotarele normelor legale și sindicale, confundându-se în politic și dând, astfel, naștere unei oligarhii a posedanțiior, dominației libere a capitalului asupra muncii, menținând neștirbit caracterul statului ca organ de stăpânire și represiune,

prin închistarea forțelor proletare în sindicate obligatorii, a căror zonă de influență social-economică se restrânge la domeniul strict profesional.

Așa-zisele drepturi publice ale sindicatelor se reduc la câteva nevoi profesionale elementare: așezarea cotizațiilor membrilor și încasarea lor, ajutorul mutual, desăvârșire profesională și, pe deasupra, iubire de patrie. Greva este absolut interzisă ca mijloc pentru realizarea revendicărilor. *Look-ont-u* este permis pentru „motive juste".

Așa-zisul Parlament italian, organizarea reprezentației naționale italiene, este o simplă și inutilă ficțiune politică.

Este adevărat, că în cazul fascizării fățișe a burgheziei de pretutindeni, adică încercarea de permanentizare a stăpânirii de clasă prin dictatură, repune în discuție concepția catastrofică a revoluției marxiste.

Respectul regulilor jocului democratic, înviorat de ethosul libertar, adică legalizarea mișcărilor sociale oferă burgheziei perspectiva morții naturale.

Căci, privind mișcarea politică contemporană prin prisma raportului de forțe, inegal deocamdată, ea stăpânind posturile de comandă, îi stă la îndemână schimbarea Constituției prin lovitură de stat, repetând comicul *Marș asupra Romei.* Noi suntem hotărâți adversari ai „revoluției albe" care nu va fi niciodată în stare să ofere prețul pierderii libertății politice, restaurând în aclamațiile mulțimii sclavia deghizată.

Menținerea forțată a dulcilor chinuri ale proprietății private, violarea neîntreruptă a sentimentului de demnitate artificială creată de această perimată instituție quiritară, este un criteriu precis de determinare a fizionomiei unei mișcări revoluționare. Nu mai încape târguiala pe această chestie. Se-nțelege de la sine că

discernerea este grea, mai ales în focul luptei, când lozincile se amestecă sub imperiul nevoilor tactice.

Falsul trebuie demascat din vreme. De altfel, antenele firave ale intelectualității burgheze își dau seama de pericolul jocului: egalitatea politică, făcând din fiecare cetățean un mic suveran, atrage după sine egalitatea social-economică.

Asistă cu teamă la un proces de transformare socială imposibil de împiedicat, atâta vreme cât subzidă cauza lui: ideea egalității. Și, pentru că statul se lasă ușor posedat de către acei care-l stăpânesc, noi stăm de veghe față de manevrele celor de sus și luptăm dârz pentru luminarea celor de jos, care simt mai mult prin instinct venirea noilor zori ale istoriei.

Este o muncă grea, periculoasă și plăcută în același timp. Iar la întrebarea care se pune insistent generației noastre: spre *dreapta* sau spre *stânga?* Răspundem categoric: spre *stânga.*

Pentru că acolo ne îndreaptă nevoile flămânzilor și exploatașilor, care au ajuns să înțeleagă că mizeria nu este veșnică, iar șomajul are origini ușor de cunoscut și nu voința unui Dumnezeu capricios în grădina căruia zburdă simbolic leii alături de măgari.

LUPTA ÎMPOTRIVA MARXISMULUI

1. *Statul majorității*

Nu suntem atât de naivi încât să credem că creațiunea unei adevărate orânduiri umanitare nu va întâmpina dificultăți enorme. Elaborarea unei organizații politice care să îmbrace nevoile societății actuale, constituirea unui drept al ginților, charta în care să se soluționeze diferendele între popoare pe calea pașnică a dreptului cu excluderea pentru totdeauna a mijloacelor războinice, are în calitatea ei toate miturile răsărite din cenușa morților. O pădure de obeliscuri sprijinite pe soclul simbolic al unor armate topite în focul instinctelor primare, sunt distribuite geografic în diferite clanuri naționale, servind drept justificare morală și socială a clicilor imperialiste gata oricând să sfâșie prin forță granițele precare ale statelor existente.

Există un mesianism plutocractic, mai ales la marile puteri, a cărei expresie concretă se reduce la lupta pentru acapararea teritoriilor apărate, utilizate însă cu folos pentru expansiunea economică a claselor stăpânitoare. Generalii armatelor willhelmiene, care au declanșat războiul mondial, au înfășurat violența armelor în haina mătăsoasă a valorilor spirituale create pentru înălțarea umanității de exemplarele unice ale rasei teutonice. Chiar dacă vreuna dintre burgheziile pământului ar reuși să adune sub aceeași unică dominație toate noroadele, admițând prin absurd această ipoteză, raporturile de clasă rămân constante, de cultură și civilizație vor profita numai minoritarii. Situația aceasta ar rămâne neschimbată, atât între

granițele statului cuceritor, cât și în afară de aceste granițe.

Cel mult, proletarii statului învingător, și acest lucru este problematic, ar putea, în detrimentul proletarilor statului învins, să mănânce în sudoarea frunții o pâine amară. Așa se prezintă orice război și, astfel, se distribuie avantajele materiale și morale ale marilor acțiuni patriotice.

Ordinea burgheză, atât națională, cât și internațională, are la bază principiul „care pe care?" Ridicat la valoarea de dogmă morală și politică, acest elementar principiu biologic al luptei pentru existență este singurul îndreptar în haosul vieții sociale de astăzi. Instituțiile juridice nu permit, sub grave sancțiuni, atât pentru popoare, cât și pentru indivizi, nici o abatere de la acest sălbatic principiu.

A acționa ca ins sau a lucra ca putere de guvernământ după preceptele unui ethos care nu s-ar degaja din actualele așezări, înseamnă să accepți voluntar moartea. Ethosul libertar are valoare numai în măsura în care transformă mediul social, guvernat de anumite legi, într-o ambianță propice unei permanente schimbări. Acum, însă, am intrat într-o fază de crâncenă reacțiune europeană, când libertățile sunt sufocate prin presiunea nelimitată a puterii politice, reacțiune exacerbată de frământările sociale prevestitoare de radicale răsturnări. Dar această reacțiune este trecătoare. Zvârcolirile ei au ceva din zbuciumul sfârșitului de ev. Remarcăm un proces interesant: în timp ce proletariatul a ajuns la conștiința umanității sale planetare, la trăirea colectivă a principiului universal al unității umane, burghezia este incapabilă, datorită viciilor organice ale structurii sociale făurite de dânsa, să realizeze măcar un firav acord de clasă în plan internațional.

Ea nu poate avea decât un singur destin: să moară înfășurată în giulgiul ideii naționale. Apostoli ai

marxismului, alături de doctrinarii înrăiți ai reacționarismului, îi servesc baloanele cu oxigen ale disprețului veșnic față de clasa muncitoare. Doctrina socialismului științific, construită din linii granitice de Karl Marx, impunând inevitabile consecințe practice, a numărat mulți eretici și va mai număra încă, fără ca aceste impurități teoretice să poată vreodată influența mersul firesc al înfăptuirii acestei doctrine. De atâtea ori, în trecut, a fost declarată perimată. Emile Vandervelde, în volumul *Studii marxiste,* ne servește exemple edificatoare în această privință. Verificat experimental în societatea capitalistă, ale cărei racile structurale le-a fixat, pentru totdeauna, marxismul a dat naștere multor apostazii, nu fiindcă nu ar fi lipsit de valoare științifică, ci mai mult din cauza realizării sale.

Voiajorii pripiți ai sistemelor de gândire n-au cunoscut râvna aproape ascetică, în trăirea unor principii de viață însuflețite de credința în permanența lor. O teorie care și-a dat cheia dezlegării proceselor sociale ale societății capitaliste și, în aceiași timp, schema unei societăți viitoare ca o dezvoltare ineluptibilă a celei existente, nu poate fi declarată caducă înainte de înfăptuirea ei practică.

Concepția sociologică și istorică a marxismului este singura rezervă care oferă perspective de progres conștiinței umane creatoare. Nehotărârea și lipsa de răbdare, care domnesc în lagărul cerebralilor, nu sunt temeiuri serioase de abatere de la ortodoxia regulilor preconizate de Marx. Un corp de principii definitiv cristalizate nu poate fi substituit prin divagații metafizice care n-au altă virtute decât de a mări haosul. Numai egoismul sau mândria unor așa-zise creații personale au dat naștere acelei flore otrăvitoare care alimentează spiritual recțiunea plutocratică contemporană.

Universalitățile și-au luat însărcinarea de a măcina materialismul istoric la moara de vânt a idealismului, fiind ajutate de literatori, acei minori analiști ai

gângăntilor omenești, cercetători neobosiți ai „sufletului" chinuitor de carne. Dansul „simțurilor rătăcite" se împletește cu zăngănitul armelor; „idealismul" se prelinge pe tuciuri de spadă.

Avantajul fiecărui intelectual de marcă îl găsești în rafturile bibliotecii lui pestrițe și-n falsele impresii culese din lumea din afară. Bibliile care încorporează credințele lui fugare se grămădesc anarhic în conștiința-i răvășită de tendințe contradictorii.

Henric de Man și-a profilat apostazia prin lipsa proletarizării integrale a maselor și prin presupusa inferioritate a clasei muncitoare, inferioritate raportată, se-nțelege, la colosala sa personalitate.

Iată ce spune acest reformist: „în ultima analiză, inferioritatea socială a claselor muncitoare nu se bazează, nici pe o injustiție politică, nici pe vreun prejudiciu economic, ci pe o stare psihică. Caracteristica esențială a acestei inferiorități este credința lor în această inferioritate. Clasa muncitoare este interiorizată, pentru că se simte interiorizată — contrariul nu-i decât aparență."

Concluzia acestei constatări subiective se rezumă, după Vandervelde, în „a substitui imanenței unei mișcări de clasă transcendența unui grup de intelectuali, a unui nou fabianism care, recunoscând, susținând, animând organizația clasei muncitoare, ar căuta să exprime, pe plan mai înalt decât acela al conflictelor de interese și de putere, conținutul, moral, religios și civilizator al ideii socialiste."

Se ignoră, desigur, în această expunere sumară, luptele crâncene date pe frontul social de clasa muncitoare, brăzdată de conștiința superiorității sale etice, de factor hotărâtor în procesul producției și în clădirea întregului eșafod al civilizației capitaliste. Preponderența factorului economic este un fapt pe care oricine îl constată empiric. Constituția juridică a societății burgheze, expresie a ordinei economice, face

imposibilă educația socialistă a maselor în sensul lui de Man.

Ne mișcăm într-un cerc vicios.

Societatea socialistă este condiționată de educația socială, morală și politică a maselor, spun reformiștii. Li se poate răspunde prin conversiunea acestei judecăți: educația socială, morală și politică a maselor este condiționată de realizarea societății socialiste. De altfel, rolul decisiv al factorului economic nu-i arată împrejurările actuale, în care milioane de oameni sunt aruncați afară de viață, cărora nu li se mal pun probleme de ordine etică, educativă, ci grava problemă a existenței.

Niciodată, procesele sociale nu se vor simplifica, până la expansiunea ultimă a luptei dintre cele două clase fundamentale: proletari și capitaliști, fiindcă cei din urmă, cu elasticitatea ce-i caracterizează, prin mijloace politice, vor menține clase intermediare, clase tampon, pentru întârzierea conflictului final. Dar asta nu înseamnă că momentele istorice nu poartă amprentele luptei de clasă și că evoluția va putea fi amânată la nesfârșit.

Influența factorilor morali, politici și juridici, poate zădărnici procesul proletarizării integrale a maselor muncitoare. Oricâte calcule se vor face însă, finalul este același.

Și Marx recunoaște existența unor categorii sociale non-proletare. Vandervelde le scoate în evidență pentru uzul unui reformist, puțin ortodox: La sfârșitul volumului al treilea din *Capitalul,* Marx va constata că, în statul social actual, nu există două, ci trei clase sociale: salariați, capitaliști și proprietari funciari.

Această constatare nu modifică concluziile practic politice, privind programul și acțiunea proletariatului.

Programul proletar-este centrat în jurul unui scop suprem, fixat de Engels: „Modul de producție capitalist, transformând progresiv în proletari marea majoritate a

populației, creează forța, care, sub pedeapsa morții, este constrânsă de a îndeplini această revoluție, împingând progresiv la transformarea marilor mijloace de producție specializate în proprietate de stat, indică el însuși mijloacele de a îndeplini această revoluție. Proletariatul pune mâna pe puterea de stat și transformă, mai întâi, mijloacele de producție, în proprietate de stat. Prin aceasta, se distruge el însuși ca proletariat. El desființează toate diferențele și antagonismele de clasă și în același timp, Statul ca Stat".

Acesta este rolul istoric al statului majorității proletariene. în caiea înfăptuirii acestei majorități conștiente se așază, astăzi, zăgăzui imperialist al fascismului, contrarevoluția contemporană, lovitura trecătoare dată democrației libertare, care crease multe iluzii socialiștilor reformiști.

Propovăduitor al „religiei socialiste", de Man își poartă mica lui răzvrătire într-o societate neatinsă încă de virusul fascist, până va ajunge în lumea „eternelor fericiri spirituale".

II. *Un corp de principii*

Sunt o seamă de tineri care socotesc că nu-și pot face o frumoasă carieră din negarea constantă a umanității chinuite, dornice de a-și găsi un echilibru stabil. Profesarea principiilor marxiste, în aceste vremuri de bejenie, nu este oportună sau, mai exact, lucrativă. Militările politice, privite în desfășurarea lor aparentă, sunt tentante.

La bursa competițiilor sociale avem, astăzi, o inflație de strămoși iluștri. înșirați pe ața tradiției, martirii cauzelor istorice definitiv judecate formează un modest capital spiritual, pentru cireada de arivești care behăie strident la porțile posturilor de comandă. Sunt morali, nepătați, viforoși, strânși în chingile nemulțumirilor

generale, gata oricând să-și păteze, pe alocurea conștiința.

Sunt tinerii cu traista plină de „idealism constructiv", neastâmpărații iubitori de țară, mândri de tinerețea lor, care cuprinde virtual minunile de mâine. Amenință chiar cu secesiunea pe piscul sterp al iluziilor. Bătrânii sunt înțelepți și știu că puilor le este foame. Se întorc singuri la târlă. Și apoi, pentru treaba pentru care se pregătesc ei, bătrânii sunt mai mult decât potriviți, printr-o lungă experiență.

Fiindcă nu zăresc aportul lor înnoitor, consider toată această vânzoleală a generațiilor inutilă. De câte ori întâlnesc o asociație de tineri patrioți, mi se înfig în conștiință câteva probleme, care altfel mi-ar scăpa neobservate, problema talentului, a caracterului, a capacității de muncă și a experienței. La început nu-mi explicam cauzele reale ale acestui proces psihologic. Cu vremea, am ajuns la o dezlegare: spiritul sectar, xenofob, este caracterizat prin impermeabilitate și opacitate. Oricărei alte asociații sau grupări omenești îi ierți deficiența unor calități morale sau intelectuale, fiindcă la temelia acestor grave asociații stau grave și legitime interese.

Un sindicat profesional sau muncitoresc presupune, impune prin simpla sa existența, fără să mai ai nevoie a face trierea eiementelor constituente. Oamenii se grupează mânați de un interes comun, dispărând astfel în colectivitate.

Nu același lucru se întâmplă cu asociațiile ai căror membri sunt legați prin sentimentul iubirii de țară și neam. Acolo, ești tentat să scormonești cazierul fiecăruia, simți puternice îndemnuri de disociere, cu convingerea că vei afla, îndărătul paravanului, mici socoteli de tarabă.

Cam astfel stau toate asociațiile idealiste. Mulți tineri cad pradă ușoară în ghearele antreprenorilor de fals

naționalism. Acestora li se vâră în cap discursuri goale pentru a li se căpăta bunăvoința și entuziasmul lor juvenil.

Marxismul este taxat pur și simplu ca o doctrină criminală și ovreiască. Prin el, se urmărește desființarea poporului și întronarea stăpânirii neamului lui Israel. Pentru a atinge acest scop se întrebuințează toate mijloacele: răstălmăcirea popească a *Bibliei,* folosirea diferitelor conjuncturi politice trecătoare (Fascismul italian, existența feudalismului în diferite state: Ungaria, Japonia etc, triumful zgomotos al hitlerismului revanșard și orice alte rătăciri populare, născocite sub imperiul mizeriei și al dezorientării), târșirea înțelegerii într-o vulgară empirie etc.

Aceste mijloace sunt utilizate cu dibăcie de către cei șireți, răsăriți din confuzia generală, pe care o exploatează fără scrupul.

Marx ne dă un corp de principii călăuzitoare și o metodă superioară tuturor celor existente. Fără a-l tălmăci simplist și folosindu-i cu onestitate și largă înțelegere, materialismul istoric, ca știință proletariană, ne permite cunoașterea în linii mari a evoluției viitoare.

Dar cum spune Engels: „Noi nu putem să prevedem, deocamdată, momentul în care cutare eveniment va avea loc. într-adevăr, noi nu cunoaștem încă legile evoluției sociale, în măsura de a putea să le exprimăm în cifre exacte. Noi nu cunoaștem viteza proceselor sociale, dar putem să indicăm, de-acum, direcția lor".

Atâtea experiențe verificatoare a teoriilor marxiste întăresc convingerea noastră în devenirea socială, așa cum a fost formulată de părintele socialismului modern.

Tot astfel, se explică de ce valul de reacțiune europeană se îndreaptă împotriva teoriilor marxismului, care formează fundamentul întregii mișcări muncitorești contemporane. Doctrina a devenit inseparabilă de practica mișcării sociale.

Avalanșa programelor hibride, răspândite printr-un militarism deșănțat nu va reuși să acopere adevărurile sociale încețoșate de gândirea omenească. Deviațiile populare nu sunt aparente. în măsura dezvoltării conștiinței lor politice, se vor elimina impuritățile care servesc interese contrarii maselor muncitorești.

PARTEA A DOUA

POLITICA STATULUI

1DEEA DE STAT ȘI CRIZA ACTUALĂ

„TOTUL în stat, nimic în afară de stat,
nimic în contra statului!"
Benito Mussotfnl

Statul se studiază și înțelege în toată făptura sa în timpuri de furtună și de revoluționare a așezămintelor sociale, mult mai bine decât în timpul calm al păcii, pentru că, aici, se afirmă în toată măreția forței sale.

în împrejurările de astăzi, când criza economică actuală, generală, a cuprins întregul câmp al manifestațiunilor sociale, când activitățile coordonate ale grupurilor politice îndreptate spre un scop unic, scopul salvării partidelor politice, considerate după concepțiile curente ca instrumentele cele mai perfecte de guvernare, când problema centrală a preocupărilor înregimentează energiile angajate în lupta pentru salvarea Statului democratic liberal, amenințat de curentele extreme, se impune lămurirea unui echivoc și anume, de aformula resturile organizației de Stat și de a preciza sfera funcțiunilor sale; toate acestea fiind dictate de nevoia de a găsi soluții concrete și de a ieși din impasul în care am ajuns teră voia noastră. Pe pământul tradițional al libertății, brăzdată de focare spirituale ale culturii creștine, observăm transformări bruște, manifestarea în defrișarea conștiinței individuale de elemente egoiste, renunțarea insului la pretinsa sa inițiativă creatoare și integrarea forței sale în complexul forțelor colective. Să fie acest fenomen actual, manifestarea de decadență a unei civiltzațiuni epuizate, să fie oare acest fenomen simptomul răsturnării valorilor morale și politice existente, fără posibilitatea de a salva cuceririle culturii și civilizației

care alcătuiesc patrimoniul actual al lumii, sau mai degrabă, ceea ce se întâmplă sub ochii noștri sunt semnele prevestitoare ale unei noi civilizații, care are ca țintă cucerirea lumii vechi, datorită disciplinei maselor supuse puterii discreționare a statului și guvernanților lor?

Noi suntem credincioși progresului și toate sforțările noastre tinerești se îndreaptă spre scopurile permanente ale vieții așa cum se desprind din ritmul realităților trăite. Desigur, că nu nouă, generației tinere de astăzi, ne aparține rolul de a explica sensul evenimentelor în curs și de a categorisi în tipicuri doctrinare acest crâmpei de evoluție istorică. Acest criticism metodic este apanajul sociologului și istoricului de mâine. Ei au rostul predestinat de a-și pune mintea în serviciul adevărului pur de a-l lumina pe seama celor mulți.

Tinerețea noastră se mulțumește cu trăirea pasionată a lumii noi și întreagă ființa noastră este stăpânită numai de voința de înfăptuire, toată viața noastră se traduce într-un singur cuvânt: acțiune.

în locul jocului liber și anarhic al forțelor individuale noi așezăm construcția arhitectonică monumentală a unui plan național de ansamblu, în locul concepției politice libertare destrămată în labirintul unei dialectici raționaliste, noi instaurăm concepția unui empirism organizator și creator, noi considerăm libertatea ca pe o rezultantă a unor raporturi sociale necesare.

Astăzi, măsurarea undei descrisă de criza actuală, exprimarea grafică sau prin cifre statistice a evoluției safe, prezintă mult mai puțin interes, decât simptomeie sociale ce se degajează dintr-însa.

Trăim într-o perioadă de puternică reacțiune statală, de întărire a funcțiunilor sale superioare, reacțiune care tinde să grefeze forța organizată în vederea unor scopuri permanente și ideale, pe experiența vie a unui

popor întreg și această nouă tendință unește într-o sinteză concepția juridică a statului cu concepția energetică.

Statul devine astfel un factor activ și creator de progres și întreaga noastră gândire politică deplasează liniile de forță din câmpul disciplinei pur scolastice în câmpul vieții și al realității. Ideile pozitive, ale transformării sociale, care atrag în mod firesc modificarea structurală a organizației de stat, mențin în sufletul nostru un robust optimism și întăresc credința noastră în progresul neîntrerupt al societății omenești.

O întreagă experiență istorică ne pune ia dispoziție probe neîndoielnice pentru dovedirea indiscutabilei realități statale și tot ceea ce cunoaștem în această privința se polarizează în jurul unui singur nucleu central: permanența ideii de stat. Statul ne apare astfel ca un fenomen de forță în continuă devenire, ale cărei elemente sunt date de energiile fizice și psihice ale indivizilor aparținători, această forță superioară depășind suma totală a energiilor componente. Această înfățișare creează în conștiința noastră un sentiment de oarbă supunere față de o putere exterioară care ni se impune cu putere elementară. Indiferent de fluctuațiile și transformările operate în grupurile sociale cuprinse în stat, al căror efect atrage o schimbare structurală în organizația sa, această putere nu poate fi depășită sau desființată.

Dacă aruncăm o scurtă privire asupra evoluției ideii de sStat, privită în lumina istoriei sociale, observăm că în diferite perioade istorice, lupta claselor pentru hegemonia socială, oferă puterea acelei clase, care se identifică cu energia unitară și diriguitoare a statului, aceleia care dă expresie funcțiunilor sale esențiale. Prin urmare, încă o dată, durata crizei actuale, explicațiunea ei prin prisma unei fatale periodicități de maladie social economică, perspectiva posibiltății unei

„prea scumpe" repetiții pe care o va gusta generația noastră sau cea care va veni, sunt tot atâtea fapte particulare, pretexte de lămurire a puterii suverane a statului.

Este singurul lucru care se poate discuta cu folos astăzi și de felul de înțelegere a ritmului istoric în care se petrece procesul de transformare a statului existent, depinde soluționarea justă a problemelor pe care criza actuală le pune. Este singura metodă de a găsi linia interioară a progresului.

Până în plin veac al XX-lea, statul îndeplinește funcțiuni de pură securitate internă și externă, intervențiunile sale în domeniul economic-social fiind sporadice și fără prea mare însemnătate. El apare, astfel, ca rezultanta unui proces de diferențiere istorică, ca o persoană juridică superioară, îndeplinind funcțiunea de regulator social, prin intervenția directă, potențială până la suspendarea libertății în perioadele de criză social-economică, mai ales atunci când relațiile dintre diferitele grupări tind să rupă echilibrul social normal, prin intervenție indirectă impusă pe calea convingerii în perioadele de pace socială. întotdeauna însă, grupurile componente și indivizii trăiesc pur și simplu sentimentul puterii în stat, ca o putere în afară de raporturile lor imediate.

Această concepție a statului pur, fără ingredientele unei activități complexe, care să cuprindă toate domeniile de manifestare socială durează și astăzi și are în serviciul său o întreagă literatură și presă, al căror scop este apărarea intereselor unei clase, care-și identifică interesele sale cu interesele statului.

în acest sistem de gândire politică, o zdrobitoare majoritate de cetățeni, nu participă efectiv la viața de stat și majoritatea aceasta își limitează activitatea în câmpul redus al nevoilor imediate. întotdeauna, un grup social sau o clasă socială, pentru satisfacerea

intereselor lor economice, au întrebuințat mijloacele unei puteri politice dominante. Și, dacă așa stau lucrurile, acum se poate ușor defini sensul evoluției vieții de Stat.

Statul apare ca o putere organizată, la baza căreia stă ideea de forță, cu tendința de a absorbi întreaga societate, mărindu-și mereu sfera influențelor sale diriguitoare în toate domeniile: în domeniul economic, cultural, politic, social etc.

în studiul actual al evoluției statului român, pătura țărănească, care cuprinde majoritatea cetățenilor săi, își afirmă voința de dominație, în sensul utilizării puterii politice pentru realizarea scopurilor generale. Și în ce direcție se îndreaptă scopurile păturii țărănești, așa cum le putem descifra din împrejurările de azi? In direcția transformării statului pur, în stat activ și creator de valori sociale-economice.

Problema datoriilor agricole și a organizării creditului agricol cu asistența statului, problema organizării cooperației, problema culturală a maselor țărănești și muncitorești, sunt tot atâtea semne de afirmare concretă a noii orânduiri statale, impuse de pătura rurală.

în orice caz, asistăm la un proces de integrare a tuturor energiilor componente, care duce la o reglementare a activității diferitelor grupuri și la o egalizare a condițiilor materiale de muncă, egalizare care nu împiedică diferențierea naturală a ei, ci potențează puterea de creație a fiecărei forțe integrate în stat.

„Umanitatea prezentată evoluează sub presiunea maselor, în înțeles economic. întreaga activitate a statului îmbrățișează și exprimă interesele lor. Masele economice influențează din ce în ce mai mult asupra politicii interne a statelor și, prin revendicările lor aproape întotdeauna irezistibile, pun în pericol chiar vechea noțiune a statului" (Lucian Romier).

în modul acesta, se proiectează ideea statului național activ, cu scopul de a proteja întrebuințarea lui în interes social și național.

Ne bucură faptul că, atunci, când monopolul privat al bogăților, cu nota lor anarhică, inerentă oarecărei inițiative individuale, verificându-i-se definitiv neputința, renunță la pretențiile sale de creație și face loc monopolului de interes public și, mai ales, ne bucură faptul că noua Domnie începe prin afirmarea principiului monarhiei active.

Monopolul impus de cuceririle tehnice care nu urmărește profitul individual și parazitar, ci profitul colectiv, reacoperirea trebuințelor generale. Statul are rolul să coordoneze și să influențeze activitatea economică tocmai în favorul acestei colectivități.

întreg procesul de producție și de repartiție se angrenează în vasta organizație de stat și statul, în calitatea sa de îndrumător, va trebui să intervină în mod continuu și durabil. Cei care se tem de noua orientare și care până astăzi au considerat intervenționalismul de stat ca o tranzitorie și anormală situație se văd siliți a-și înghiți argumentele.

Partidele politice își subordonează interesele de grup intereselor generale, intrând în orbita înfăptuirii voinței regale, care taie drumul spriritului către puterea creatoare și ordonatoare a statului.

Stat și mase sunt două realități pe care criza actuală le încrustează în conștiința noastră, ca singurele demne, de interes, restul fiind balast de fapte mărunte.

RESURECȚIUNEA FEUDALISMULUI SAU UN PROCES DE TRANSFORMARE STATALĂ?

Resurecțiunea feudalismului! Așa numește Pierre Gaxotte procesul lent de pulverizare a principiului autorității, principiul care, după el, se degajează din „unitatea organică a maiestății statului și puterii legii". Și acest proces de destrămare, de rupere a echilibrului forțelor din care se sintetizează și încheagă ideea de stat național unitar, construit după modelul Romei, se petrece în Franța, în țara în care până astăzi au triumfat forțele tradiționale asupra celor revoluționare. Ideea statului național unitar, conceput ca o putere suverană deasupra individualului, claselor sau altor grupuri sociale, a coincis aproape cu originile poporului francez și a constituit până în vremurile noastre o mândrie a acestui popor, considerat ca întemeietorul vieții de stat în occidentul european. Deși nu suntem de acord cu privire la concepția franțuzului, asupra vieții de stat, deși nu mai admitem, astăzi, ideea statului pur, exprimând numai funcțiuni ideal-politice și intervenind numai în calitate de depozitar al autorității suverane și ordonatoare, în caz de tulburare a armoniei sociale, totuși, găsim utilă expunerea punctelor sale de vedere, ele lămurind anumite situații, care pentru noi oferă perspective de fecundă prefacere socială și statală. Ne îndhtuiește ia această mică expunere și identitatea de moravuri urâte existente la noi ca și la franțuji, organizarea vieții noastre publice fiind o copie după **csa** franțuzească. Evident, că noi, credincioșii progresului, vom fi mai optimiști și nu vom mai vărsa nici o **lacrimă,**

pe ruinele claselor care vor dispare și ale formelor care vor apune.

Care sunt cauzele, după Pierre Gaxotte, care provoacă destrămarea unității juridice și energetice a statului?

1. Răsturnarea de fapt a puterilor constituționale, prin faptul absorbirii puterii executive din partea parlamentului. Rolul de supraveghetor al statului și de protector al cetățeanului contribuabil, față de risipa banului public și împietarea asupra libertății civice îndeplinit la început de parlament, este astăzi îndeplinit de firavii miniștri, născuți din sânul parlamentului, chiar în contra voinții risipitorilor reprezentanți ai națiunii. Acest stadiu de dezvoltare nu s-a atins încă în țara noastră și sperăm că n-o să-l atingem niciodată.

2. Dreptul de sindicalizare și de asociații sindicale ale slujbașilor care, astfel, prin puterea asociației corporative fărâmițează autoritatea. „Grupați în sindicate, ei se pretind stăpîni ai funcțiunii, pe care trebuiau să o exercite în numele și în intersul colectivității. Puțin câte puțin, fiecare se va obișnui să întoarcă în contra națiunii, funcțiunile pe care le ține de la națiune". Aici, ne potrivim perfect.

3. Nepotismul este un indiciu aparent al creațiunii de clanuri și seniorii biocratice și politice, un semn de renaștere a marilor famîîii feudale. în locul statului organizat pe temeiuri romane, apare încâlcitul sistem patronal al Evului Mediu. Pretutindeni, în justiție, în armată, în prefectură, în instrucția publică, găsim fii, gineri, cumnați, nepoți, etc. Și franțuzul dă exemple. Nu-i vorbă că nici la noi nu stăm mai bine sub acest raport. Ceea ce favorizează, la noi, nașterea și menținerea privilegiilor de castă, este susținuta luptă a presei. Se dă alarma din toate părțile și se pun piedici fiilor de țărani și muncitori de a ajunge în școlile publice medii și superioare. Dacă vom urma calea aceasta, instituțiile noastre de educație și învățământ, vor deveni

cu vremea adevărate pepiniere pentru mânjii și iepele noii aristocrații. Numai în sânul societății democratice sau oricare alta, există anumite forțe, care indică sensul progresului social și care, în nici un caz, nu vor permite reconstrucția feudalismului sau a regimului de clasă. De altfel, misiunea mișcării național-țărăniste a fost dictată de nevoia de a armoniza funcțiunile ideal-constituționale, cu relațiile concrete social-economice, așa cum sunt concepute de democrația național-țărănistă. Personalitatea o concepem în lumina grupului întreg, iar nașterea ei se petrece ca un proces de selecție firească determinat de aptitudini, puterea de muncă și lupta pentru afirmare. Suntem dușman de moarte ai clicilor familiare.

4. Proletarizarea, adică dispariția ca clasă favorizată, din punct de vedere social-economic, a păturii mijlocii, cu toate treptele ei actuale. Clasa mijlocie constituie, după Pierre Gaxotte, „Un element de stabilitate, moderator, de ordine, acela care în toate crizele, a făcut ca balanța să se plece în favoarea soluțiilor medii și rezonabile". Este vorba de micul burghez, mai ales de acel rentier care-și plimbă gândurile lui de mic epicurtan în grădina lui de trandafiri.

Noi însă nu plângem, ci cântăm imnul vremurilor noi. Simfonia maselor impune de azi înainte, un nou ritm istoriei, iar tema feudalizării o considerăm ca un plăcut regret romantic, dedesubtul căruia descifrăm plăcerea duioasă a privilegiaților pentru revenirile istorice. Istoria nu se repetă! Spiritul uman este în permanentă devenire.

Spiritul și formele civilizației și culturii apusene vor fi înlocuite cu o nouă formă de cultură și civilizație cu profunde resorturi creatoare. Totul este nou sub soare! O infimă minoritate trăiește tristețea amurgului, în timp ce marea majoritate cântă splendorile aurorei. Apusul individualismului anunță resurecțiunea feudalismului?

Nu! Criza structuraiă a societății existente ne va aduce surprize noi, încheindu-se astfel un capitol de istorie, animând idealismul nostru cu încrederea într-un viitor mai bun. De altfel, sensul istoriei, după cum spune un maestru în materie, este lupta încununată de triumf a conștiinței umanității în permanentă prefacere, în contra inerției forțelor trecutului.

P.S. Instaurarea unui regim de clasă? O nouă încălecare de privilegiații care la rândul tor vor înregistra pățaniile triste ale antecesorilor despuiați de drepturile lor? Asta s-o creadă alții.

Democrație sau dincolo de limitele ei, înainte, dar niciodată înapoi.

Să creadă alții în revenire, noi ne-am obișnuit a crede în devenire.

CAPACITATEA STATULUI NOSTRU DE A SE ADAPTA LA CONDIȚIILE CRIZEI ACTUALE

Credem că, dacă s-ar aduna la un loc cărțile, studiile de revistă și gazetele, numai în ceea ce privește capitolul tragic al crizei economice actuale, s-ar putea crea o bibliotecă de proporții colosale - plină de prăpăstii colosale! Un dozaj empiric și cantitativ al circumstanțelor, de fapt în care s-a desfășurat criza, a întunecat judecata limpede și a exclus omul din sfera combinațiilor economice ca o cantitate neglijabilă. Omul, privit în aspectele lui sufletești și morale, a interesat pe cercetătorul liberal al zilelor noastre numai în măsura în care el ar putea deveni un element tulburător de ordine, periculos pentru așezările de lungă tradiție istorică.

De aceea, criza actuală a produs o adevărată panică, o confuzie generală și o dezorientare deprimantă.

Unii socotesc că ne găsim în prezența unei crize de guvernare sau, mai precis, viața noastră colectivă și individuală s-ar desfășura în cadrul unui mecanism funcțional al vieții de stat, perimat, astăzi, în contradicție cu interesele generale. Explicația aceasta pare seducătoare și, de aceea, ne vom opri o clipă asupra ei.

în ce constă defectuozitatea mecanismului vieții de stat, după protagoniștii ordinii sociale și juridice existente? în parlamentarismul democratic! Toate creațiile raționalismului revoluționar francez au avut o

singură virtute: au pulverizat principiul unității vieții de stat în concepția ei romană.

Principiul separației puterilor în stat, corolar al vieții democratice a creat o seamă de funcțiuni politice inutile, ba, chiar costisitoare: organele colegiale și elective locale, parlamentul, partidele politice (asociațiile libere în vederea unui scop politic ideal), toate acestea stimulând și menținând o atmosferă de provizorat și de nesiguranță prin dărâmarea principiului continuității operii de guvernare.

Să fie oare adevărat? Criza prin care trecem să fie oare produsul conflictelor neîntrerupte sau are cauze mai adânci? In orice caz, ni se pare stranie lupta în contra ordinei politice existente, pornită tocmai de aceia care sunt fructul copt al acestei înjghebări. Sau burghezia intelectuală, seismograful precis al împrejurărilor în care se zbate, crede că societatea capitalistă și-a atins apogeul și pentru a împiedica declinul brusc are nevoie de forța statală pusă în serviciul ei, chiar cu sacrificiul drepturilor ei politice? în societatea democratic-burgheză, luptele politice dintre partide sunt simpatice jocuri de copii (este drept că, uneori, acești copii zburdalnici umblă cu focul și, de aceea, au nevoie de un pedagog înțelept), fără răsfrângeri puternice în ordinea social-economică.

Nu trebuie să fii filosof ca sâ remarci că orice partid care amenință cu răzmerița în opoziție, când ajunge la putere se convertește brusc la disciplina ordinei, devenind cel mai pasionat apărător al așezărilor ei fundamentale. Singura lor valoare programatică constă în a servi drept supapă de siguranță, prin fluturarea permanentă a iluziei de progres social și economic. Și este mult, foarte mult acest lucru.

Mișcările politice ale veacului al XfX-lea au atenuat stringența revendicărilor sociale până la completa lor anihilare. Cascadele triumfurilor politice au coincis cu

acele destinderi necesare, operate în sânul maselor agitate. Partidele politice schimbă figurile de șah ale păturii suprapuse și prin năruirea unor patrimonii particulare se nasc alte patrimonii de același fel, așa că echilibrul social-economic nu suferă nici o modificare structurală esențială.

Pentru aceste motive, nu înțelegem noi prigoana fără rost în contra partidelor politice, aceste inofensive instrumente de aparentă aerisire.

Criza existentă are, însă, cauze mult mai adânci și fără o curajoasă analiză și expunere a lor, nu-i posibilă găsirea remediiilor. Fenomenul economic se desfășoară într-un mediu natural, social și moral, mai ales moral, ultimul factor fiind, astăzi, de o importanță covârșitoare. Cele mai bune măsuri, rămân ineficace, atâta vreme cât egoismul individual va guverna acțiunile noastre economice, atâta vreme cât progresul insului va fi condiționat de acumularea prin,indiferent ce mijloace a unui patrimoniu bine rotunjit. în societatea noastră românească, politicul este expresia fidelă a structurii social-economice tradiționale, fără putința de a putea modifica structural așezările noastre de bază. Proprietatea individuală, în toate formele ei, până la complexa și necontrolabila societate anonimă constituie un nucleu central al vieții de toate zilele. Singura preocupare a guvernantului este salvarea patrimoniului individual sau, vorbind tehnicește, a întreprinderii economice mari și mici, fiind credința generală că de prosperitatea întreprinderii individuale depinde progresul general al societății.

Partidul Național-Țărănesc a făcut un pas mai departe în ceea ce privește apărarea întreprinzătorului: de la economia națională închisă, propovăduită de așa-zișii reprezentanți ai burgheziei noastre, s-a trecut la economia din ansamblu european, prin cercetarea debușeelor și stabilirea de relații economice normale cu celelalte popoare de care ne-am putea eventual lega

prin interese comerciale. S-a ținut cont cu un cuvânt de principiu! interdependenții, care în condițiile actuale ale economiei sociale nu se mai poate dispreţui fără daune considerabile pentru economia noastră națională. Cu toate acestea centrul de gravitate al preocupărilor a rămas clasicul întreprinzător, presupus ca motorul acțiunilor economice fecunde. Acesta chiar când noi, național-țărăniștii, i-am limitat profitul personal.

Etica economică capitalistă, nu a suferit deocamdată remanieri fundamentale. Ne-am izbit, însă, de un mare neajuns: solidaritatea ginților (după atâta întrecere în domeniul producției a venit prea târziu) și chiar, astăzi, este discutabilă, date fiind asperitățile și frecările dintre noroade. Tendința de armonizare a intereselor diferitelor categorii sociale și a intereselor statelor între dânsele se împiedică de mentalitatea îngustă a întreprinzătorului, această cheie de boltă a regimului capitalist. Etica „omului economic și democratic" a rămas în urma exigențelor vremii, iar partidele politice care reprezintă un grup sau altul social nu pot fi învinuite, întrucât ele nu sunt altceva decât exponente ale intereselor grupurilor reprezentante.

Statul, în forma și prin preocupările sale actuale, nereprezentând decât puterea politică, este incapabil de a se adapta la condițiile crizei, soarta ordinei politice și sociale fiind în mâna miraculosului întreprinzător. Tardieu, Poincare, Briand, Albert Thomas, pentru a nu lua spre exemplificare decât figuri din opulenta Republică Franceză, se întâlnesc când este vorba de soluționarea crizei economice actuale pe același plan pragmatic: salvarea întreprinzătorului. Prin ce mijloace? Atâta vreme cât va dura criza de consumație până la restabilirea echilibrului între producție și consumație prin epuizarea stocului de mărfuri depreciate prin supraproducție, statul este dator să intervină cu măsuri menite a apăra patrimoniul particular: prin construirea unor lucrări de utilitate

publică și anume: căi ferate, drumuri, poduri, fortificații permanente, înzestrarea armatei cu armament și muniții, construcții edilitare, dând astfel de lucru marilor întreprinderi. în modul acesta, se vor putea întrebuința în mod folositor brațele de muncă libere și se va înviora ritmul economiei naționale.

Care sunt mijloacele prin care statul își va putea procura capitalul financiar necesar unor asemenea mari investiții? Aici, se complică problema. Pe cale pur fiscală? Aici, ne izbim de limitele venitului național. Pe calea împrumuturilor de stat? Trăim într-o epocă de marasm economic general. Fiecare stat este redus la propriile sale forțe, iar criza, deși mondială, se deplasează ca soldații pe terenul economiei naționale. Atunci? Cum vedem, soluțiile preconizate aiurea și care stăpânesc și cercurile noastre conducătoare sunt nesatisfăcătoare. Pentru ca intervenția statului să fie eficace, adică pentru a salva societatea și statul din impasul în care se află, este necesară o trecere de la economia dirijată după un plan de ansamblu, în care rolul întreprinzătorului individual să cadă în planul al doilea.

în orice caz, alături de acest întreprinzător, se va impune cu necesitate apariția în viața economică a unui nou și mare întreprinzător: statul. Este singurul mijloc economic prin care puterea superioară politică își va putea procura mijloacele necesare unei intervenții eficace, putând astfel influența ritmul economiei colective.

Nu trebuie să sperie pe nimeni acest pluralism de regimuri economice în sânul aceleiași societăți, el existând în stare embrionară, astăzi, la noi, mai ales, acesta fiind sensul care se desenează pentru economia viitorului. De la statul „paznic de noapte", cum l-a caracterizat Lasalte, se va trece ușor la „statul întreprinzător", silit de noile împrejurări să pună în valoare toate bogățiile naturale ale solului și subsolului,

acolo unde întreprinzătorul particular este lipsit de mijloace. Munca organizată a tuturor forțelor libere va juca un rol preponderent și va suplini de multe ori lipsa capitalului.

în bilanțul economic a! întreprinderilor statale, natura cu bogățiile ei va fi socotită ca un element economic care trece dincolo de negocierile mercantile. Este pregătit statul român pentru o astfel de îndrăzneață întreprindere? Să scruteze fiecare propria sa conștiință sondându-și resorturile generozității, idealismului și ideii de sacrificiu care-i stăpânesc sufletul. O epurare morală nu poate veni de jos decât în mod normal și lent, arareori, prin izbucniri revoluționare organizate și de durată de sus, prin întrebuințarea violenței concretizată în sancțiuni drastice și necruțătoare pentru îndărătnici și sabotori și în limitarea profitului personal în favoarea obștii pentru conducătorii întreprinderilor publice economice.

Va fi mult de lucru în țara aceasta cu moravuri pestrițe, unde tronează incuria, diletantismul și acel spirit înrăit de rentier comod, dornic de o ieftină căpătuială, fără să simtă oboseala efortului în fața împrejurărilor vitrege. Prea mult a durat epoca fanarioților și prea mult s-au înrădăcinat în obiceiurile noastre metodele tancretiene și porcești de acumulare a bogățiilor.

Burghezia română câtă bruma s-a închegat, s-a format prin frustarea averilor publice, discreditând și pulverizând neîntrerupt autoritatea economică și financiară a statului. Efectele morale ale activității politice a partidelor burgheze de peste o jumătate de veac, le trăim, astăzi, în toată realitatea lor tristă. Și discutând chestiunea obiectiv, nu li se poate imputa nici o vină, ele reprezentând o mentalitate social-economică nenorocită.

Piedicile care s-au opus și opun adaptării statului nostru la criza de astăzi sunt de natură morală. Când

vom învinge în noi pofta de câștig nejustificat nici de legile economice, nici de cele morale, statul își va putea începe activitatea sa fecundă. Va fi oare cu putința? Să așteptăm în liniște desfășurarea evenimentelor și fiecare dintre noi să-și pregătească conștiința pentru vremurile noi.

O societate nouă își anunță titlurile de legitimă moștenire'la succesiunea societății existente. Va fi mai bună? Depinde de modul cum tălmăcești și înțelegi ritmul devenirii istorice. Tendința vieții este spre stabilirea unui acord între putința de mișcare și rodnică acțiune și plăcere interioară a existenții. Iluzia perfecțiunii acestui acord constituie adevărata forță dinamică a istoriei și a progresului.

REFORMA STATULUI

Este vorba de reforma statului prezent. Cu atât mai mult, se impune atenției noastre această importantă problemă, cu cât proporțiile statului românesc, și ale populației sale, nu permit salturi în necunoscut, salturi creatoare de progres, de forme noi de viață, dar care constituie apanajul marilor popoare ale pământului. De aceea, ni se pare formula *Reforma Statului,* mai potrivită la noi românii, ca oriunde, și așa trebuie să gândească orice cetățean conștient, membru devotat al unei colectivități mici. Nu suntem noi de vină, dacă în domeniul vieții politice suntem siliți să drămuim zilnic gânduri meschine, să ucidem în noi perspectivele mari care frământă umanitatea în genere.

Popoarele mici bat sfios la porțile istoriei, unde nu duc decât însăilările metafizice ale neputinței, podoabe culturale, migala muncii de fiecare zi, câteva taine ale naturii surprinse prin munca sârguincioasă de laborator, printr-un efort constant desfășurat într-un peisaj liniștit, lipsit de furtuna pasiunilor sălbatice stârnite de mișcarea ciudatelor năluci revoluționare. *Liniște, armonie, cârpeală, șiretenie primară, echilibru* mai mult sau mai puțin forțat, o doză însemnată de *fatalism* (fatalismul este frișca spirituală care îmbracă în haine de mister gândirea grupurilor minore, cu orizonturi limitate), cam acesta ar fi dicționarul gândirii noastre, profesată de câte ori se întâmplă vreo mișcare socială mai violentă, care ar ținti la răsturnarea orânduirii existente. Nu este lipsită de tâlc filosofia rurală cu care ni se împung timpanele în ultima vreme, filosofia resemnării, a inacțiunii.

Țăranul român este cuminte, înțelept și profund conservator! Iată elementele siguranței noastre, ale siguranței mizeriei, întunericului și a micilor moravuri semibarbare!

Asta înseamnă „a trăi într-un contact așa de imediat cu realitățile", cum spune D-l Nae ionescu, cu realitățile țărănești, așa de scumpe d-sale și, probabil că, la aceste realități s-a gândit, când a exprimat nevoia de reformă a statului nostru. Statul ideal țărănesc, un concert de cuci și de mierle, cu împărați și ghinărari, cu feți-frumoși și logofeți, ca-n baladele populare; un stat împletit din umbrele trecutului rămase în ungherele ascunse ale sufletului popular, un stat care nu a existat niciodată, decât în închipuirea aprinsă a visătorilor orientali! Dar pentru acest lucru nu e nevoie „să ne dăm seama că realitățile nu pot reacționa după legile lor firești, că resorturile lor naturale nu pot intra în acțiune, din pricină că ele sunt încadrate într-un sistem de prejudecăți și convențiuni care paralizează". (Sistemul acesta de prejudecăți îl constituie, totalitatea normelor de drept din care se încheagă statul nostru real, ce! de astăzi, impus de necesitățile convieţuirii în concertul celorlalte nații civilizate și la crearea căruia nu am contribuit cu nimic, fiindcă n-am fost în stare, ci l-am luat de-a gata cum fac toate noroadele mici și înapoiate). D-lui Nae Ionescu i-e teamă „că în România nu s-a distrus destul — și nici destul de bine — pentru ca problema reformei statului să poată fi atacată și dusă la bun sfârșit". Pentru a construi un stat ideal, nu-i nevoie să distrugi nimic, pentru că acest stat nu a existat și nu va exista niciodată.

Ce ne face pe noi să credem că d. Nae Ionescu imaginează un stat țărănesc ideal? Tot ceea ce scrie d-sa în materie politică. Suntem de acord cu d-sa? Hotărât, nu. Nu suntem, din cauza acelor „supărătoare realități". Acestea ne spun ca statul românesc de astăzi e departe de a fi ideal, că trebuie a fi „reformat", dar nu

după calapodul țărănesc, după necesitățile momentului istoric de față.

Statul nostru, prin faptele lui, ne apare vitreg față de formele reale și producătoare ale națiunii. Posedat de egoismul unei clici sterpe și dăunătoare, a luat în antepriză, asociat fiind cu o mică oligarhie economică, bogățiile țării șt forțele ei vii, folosindu-le împreună, în dauna organismului întreg social, în dauna mai ales a acelor „țărani conservatori și ideali" care nu vor putea scăpa de aceasta spoliație, decât prin reforma statului de astăzi, însă nu după chipul și asemănarea lor. Ei, săracii, nu știu ce vreau. Și dacă s-ar realiza statul ideal țărănesc, atunci n-ar mai ști nimic nici despre ei, nici despre alții și mai ales despre funcțiile esențiale ale statului.

Dar pentru a reforma statul liberal „trebuie să știm ce este și ce datorii are", cel puțin teoretic.

Ce este statul și ce datorii are de îndeplinit?

Iată ce răspunde Bertrand de Jouvenel: „In drept, este reprezentantul interesului general, acela care face sau comandă lucruri necesare colectivității și care nu ar fi îndeplinite fără intervenția sa, pentru că nimeni nu socotește a vrea un interes suficient, în îndepinirea lor." (Aceasta vrea să spună că „eternul interes particular", așa zisul motor al acțiunilor noastre, nu coincide cu interesul generai și că solidaritatea între particular și cel general este mecanică și fortuită, nu organică). Datoria statului o rezumă în formula: „Să ajute indivizii a trăi cât mai bine posibil, concurând totodată a asigura generațiilor viitoare un mod de viață și m«L bun" (Bertrand de Jouvenel. *L'economie dirigâe).*

Fixându-ne puțin în domeniul realităților social și statale și considerând societatea ca o unitate organică, iar statul ca o expresie de integrațiune juridică și politică a acestei societăți (această considerație este deocamdată ideală, întrucât statul actual, ca de altfel și cel cu... datină, apare ca rezultanta unei încălcări de

clase. Clasa cea mai puternică utilizează prin instrumentul forței organizate, adică al statului cucerit prin violență, toate puterile: tehnice, intelectuale, cu un cuvânt întreagă muncă națională, cu întreg patrimoniul colectiv, pentru un profit disproporționat cu raportul ei real) putem mai ușor găsi cheia de dezlegare în chestia reformei noastre.

Orice reformă adusă în viitor statului nostru, va trebui să pornească de la principiul unității organice a poporului românesc, de la adevărata lui unitate, căci nu cunoșteam noi o unitate așa zisă democratică, care la primul examen serios, pornit din pasiunea cercetării adevărului, se destramă într-o sumă de unități (clase și categorii sociale antagonice) cu interese divergente, cu privilegii și nedreptăți, cu tot cortegiul de dezarmonii supărătoare.

Pornind astfel, vom reuși să schimbăm radical poziția statului în raport cu societatea. Vom constata, că poziția lui actuală, orizontală, adică angajată tocmai bine pentru „a fi întins" și „posedat" comod, este anormală, și că pentru a și exercita funcțiile lui esențiale, trebuie să i se îndrepte poziția în sens vertical, putând astfel pătrunde în adâncimea tuturor straturilor sociale cu binefăcătoarea sa ocrotire.

Subliniem faptul că nu e nevoie de o remaniere fundamentală a instituțiilor sale. Nu. Poate fi complet conservat. Numai i se cere un lucru: simplificarea de sus până jos a aparatului administrativ, și conștiința clară a exponenților săi în îndeplinirea datoriilor sale esențiale. Adică, întrebuințând expresia lui Bertrand de Jouvenel, să-și facă cu conștinciozitate meseria lui de stat.

Rezumând datele problemei, conchidem: 1. interes general: omul are nevoie de hrană abundentă, de curățenie, haine, sănătate, să se reproducă, să moară în tihnă și să-și mobilizeze cât de cât scăfârlia; 2. interes particular: individului îi ard degetele după profit material justificat și nejustificat.

între aceste două interese este un conflict aproape ireductibil, în cadrul societății existente șt după uzurile ei pare (rezolvabil. Numai statul are puterea de a tăia nodul gordian. S-o facă acei care dispun de puterea statului. Noi, tânăra generație chemăristă, facem parte dintr-un partid politic, din Partidul Național-Țărănesc.

în sistemul și practica constituțională de astăzi, partidele politice pot cuceri din când în când puterea. Este foarte normal acest lucru. Ceea ce pare paradoxal, este că partidele înscăunate la putere, din considerațiuni de oportunitate, nu tocmai binecuvântate, nu operează o remaniere a ființei statului în sensul exactei îndepliniri a funcțiilor sale esențiale. Noi vom încerca, în gruparea din care facem parte, să acreditäm ideea reformei statului în sensul vederilor noastre. Desigur că, nu o să fie tocmai ușor, nu din cauza tovarășilor noștri de luptă, ci al adversarilor.

într-un viitor apropiat, se va întâmpla pe această chestie o mică gâlceava, fără urmări catastrofale, și, apoi, odată „treaba făcută", dacă o fi să vină alții după noi, conform obiceiului pământului, vor primi ca dar, un stat „reformat" sau „revizuit", cum vreți să-i ziceți. Dar formula, care-i formula, rețeta miraculoasă? Avem o desagă plină, o să alegem desigur pe cea mai potrivită. Deocamdată, simțim și noi, mai ales noi, nevoia „de a distruge" un pic și de a face reforme, mai mult sau mai puțin radicale.

Vom porni de azi înainte, nu de azi îndărăt!

ROLUL STATULUI

Se vorbește insistent de funcțiile esențiale ale Statului, de rolul lui în dezvoltarea economiei și culturii, dibuindu-se sfera influenței sale, dar întreaga risipă de argumente, care umple coloanele gazetelor, volumelor, broșurilor și conferințele ocazionale, nu reușesc a ne lămuri asupra ființei concrete a statului, plutind, și astăzi, în haosul metafizic și juridic al acestei organizațiuni de drept public. Ceea ce pare într-adevăr straniu, e faptul că nici un doctrinar al dreptului public, nici un economist, om de stat sau chiar un simplu gazetar, nu încearcă să definească, în lumina realităților, ființa statului și, mai ales, se refuză sistematic a se fixa funcțiunile sale supreme, fiindcă orice precizare concretă ar atrage după sine o întreagă schimbare, i-am zice, o radicală schimbare de atitudine în viața publică.

Statul personifică ființa juridică a națiunii. Construcția arhitectonică, minunatul eșafodaj al alcătuirii statale împrumută o seamă de elemente reale menite să satisfacă curiozitatea spiritului și o vagă utilitate socială: teritoriu, populație de o anumită structură etnică, cu tradiții care comportă pentru descifrarea lor o muncă migăloasă pentru realizarea unor dubioase concluzii științifice, organizatorice juridic și politic. Punct. Sfera sa de influență se lărgește sau strâmtează după împrejurimi. Fazele de etatism exagerat sunt considerate de majoritatea sociologilor și jurnaliștilor burghezi, ca faze de regres.

Societățile omenești organizate în state, în momentul de față, prezintă un aspect bizar: deasupra,

o organizație colectivă, cu puteri discreționare, de care niciodată nu poate face uz în mod integral, dedesubt, un haos social quasi-primitiv, unde guvernează întâmplarea. Fenomenele sociale, economice, morale, se desfășoară sub imperiul hazardului. Prezența în organismul social al unei clase conștiente, atrage după sine o utilizare a statului, în primul rând în folosul ei, identificându-și interesele ei cu interesele grupului întreg. Dar pretutindeni, unde se poate vorbi de o societate civilizată, între forțele reale dezvoltate în anarhia de jos și suprastructura statală, sunt conflicte permanente, care, din latente, se declanșează în adevărate mișcări de ansamblu, urmărindu-se transformarea structurală a întregului, cuprinzând chiar ființa statului.

Astăzi, asistăm la un proces de vastă integrațiune socială și statală. Masele largi urmăresc, deocamdată, prin instinctul lor devinator, realizarea confortului material general, a educației și învățământului integral. Dezideratele populare au caracterul unor mituri, care nu se pot descompune în elemente materiale, dar care, prin forța lor propulsivă, deplasează forțele sociale cunoscute, contribuind încet, dar sigur, la înfăptuirea istoriei. Se dă o luptă surdă între mit și dogmă, între tendințele brăzdate de spiritul de îndrăzneață aventură și comoditatea cunoașterii schematice și formale. Balastul tradiției își încearcă aproape cotidian rezistența, în conflictul necesar cu sufletul uman, mereu prospăt. Fiecare nevoie materială a insului sau a grupului întreg, capătă semnificația unei aspre valori morale. Dar societatea se vrea anarhică, individul își împarte ființa între iluzia creatoare și prejudecata îmbătrânită.

Societatea burgheză este anarhică. Această anarhie a fost considerată ca un factor de progres, permițându-se structural o naturală selecție a valorilor.

De aici, un neîntrerupt conflict între individ, acest rezumat condensat de conștiință colectivă, și stat, expresia forței organizate colectiv, ca o activitate și influență imprecise, care împiedică rotunjirea unei vieți individuale absolut libere, cât și a grupurilor care ar manifesta tendințe contrarii, așa-ziselor uzuri generale. Astăzi, însă, conflictul s-a atenuat, individul renunță voluntar la dezlânata sa libertate, dorește o certă încadrare, care să-i ofere siguranța existenței materiale. Eroismul inspirat, de divină providență se furișează în umbra conștiinței, frământată de imaginea sintetică a colectivului.

Evident că, materialul social este o plastică masă amorfă însăilată din câteva instituții șubrede, așa că mijloacele proprii pentru crearea echilibrului social nu se pot găsi, deocamdată, în mediul social, ci statul se prezintă ca singurul instrument demn de utilizat pentru atingerea țintei.

Nu putem vorbi de o reală politică de stat, desprinsă din ritmul realităților contemporane, atâta vreme cât rostul statului nu se definește precis, prin eliminarea tuturor elementelor tranzacționale, tranșându-se o dată pentru totdeauna problema sferei sale de acțiune și influență în viața socială și economică. Criza actuală, botezată, de atâtea ori, criză de structură, nu va lua sfârșit, cu toate soluțiile preconizate pe plan național și internațional, decât în momentul când statul, sau, mai exact, politica de stat se va situa în centrul realităților, determinând o acțiune de echilibru și rupând cu tradiția economiei barbare, plină de contradicții ciudate, incapabilă de a-și gândi formula salvatoare de reconstrucție pe bazele trecutului.

Numai o acțiune de stat energică, la unison cu dezideratele politice, economice și etnice ale mulțimii, poate dezlega în întregime chinuitoarele probleme ale zilelor noastre.

Dar, pentru acest lucru, este, cum am spus mai sus, nevoie de a fixa, o dată pentru totdeauna, rolul statului în dezvoltarea economiei și culturii.

Până atunci, repetăm formula: statul este singura forță creatoare, astăzi, tn ordinea soclal-economică. Rolul inițiativei private a apus. Armonia ansamblului decurge în mod necesar din exercițiul forței colective organizate și exterioare, cu putere nelimitată de coercițiune. Toate posturile de comandă socială, absolut toate, vor fi resorbite într-o vastă sinteză economică și politică.

GENERAȚIA STATULUI SAU GENERAȚIA MASELOR?

1

Oamenii Lumii Vechi încearcă crearea unui cult nou: cultul statului. Un fel de idolatrie modernă cu indivizi excepționali care simbolizează forță în ea însăși, o supunere oarbă față de condotierii care posedă arta elementară a potolirii cu parul a răzvrătirii instinctelor populare, prea mult oprimate de actualele așezări nedrepte — căci, după cum vom vedea, statul, până în zilele noastre, a servit drept adăpost minorităților îndrăznețe și jecmănitoare.

Ideea de stat formează, astăzi, mai mult ca oricând, centrul de gravitate al preocupărilor gânditorilor politici și sociali, fiecare încercând o formulă sau alta de reconstrucție statală.

Ca-n toate epocile tulburi, nu lipsesc pseudo-reformatori, salvatorii civilizației. Bazele biologice, economice, sociale și politice ale statului sunt supuse celor mai varii controverse. Și este firească toată această frământare, când în haosul în care se zbate toată omenirea, să fie socotit singura realitate durabilă, capabilă să treacă cu succes peste valurile crizei, ba, mai mult, să fie socotit ca salvator unic.

Sunt anumite circumstanțe particulare, necunoscute în trecut, de natură complexă (socială, economică, politică, psihologică, etc), care motivează această preocupare. Nu este lipsită de interes informația constantă: „Statul se studiază și înțelege în toată făptura sa în timpuri de furtună și de revoluționare a

aşezămintelor sociale, mult mai bine decât în timpul calm al păcii, pentru că atunci se afirmă în toată splendoarea forței sale."

Pe mulți, nu-i interesează sensul acestei afirmări, ci se mulțumesc să constate și să reacționeze în funcție de interese imediate față de prezența tot mai accentuată și, pretutindeni, a puterii de stat Sus, bogații primesc intervenția tot mai generalizată cu o cicălitoare nemulțumire, jos, săracii, cu sporadice și informe revolte. Se făuresc planuri de organizare a unui nou stat (nu de mult asemenea fapte țineau de domeniul speculațiilor de cunoaștere, încât nu mai pare o naivitate sau o lipsă de înțelegere a problematicii sociale și politice orice tentativă rațională de a schimba structural organizația societății), se arată mai ales generației tinere mirajul unor noi așezări, în care orice om de treabă își va găsi locul și energiile vor fi canalizate spre un scop bine definit. Și, pentru a i se da acestei mișcări etatiste, cum i se spune, un caracter de noutate, este înfășurată în ademenitoare forme revoluționare. Extrema dreaptă și extrema stângă se întâlnesc pe frontul anticapitalist, încât observatorul grăbit nu știe să mai aleagă, nu este în stare să definească liniile de demarcație programatică.

Formula musoliană („Totul în stat, nimic în afară de stat, nimic contra statului") a devenit un fel de leac miraculos, în stare să vindece toate neajunsurile unei societăți în plină descompunere. De altfel, lupta pentru așa zisa reformă a statului o duc reprezentanții „dreptei românești", reacționarii, cum sunt numiți în mod curent.

Schemele lor sunt ușor criticabile, fiindcă funcțiunile concrete ale statului nu-s precizate, iar trecutul atârnă greu în balanța reformei. Familia, proprietatea, statul nu suferă alternări esențiale, nu sunt supuse unui „liber și critic examen al rațiunii" și, totuși, ni se vorbește neîntrerupt de necesitatea reformei statului! Observăm într-adevăr, că pe pământul tradițional a falsei libertăți

burgheze, se produc transformări bruște, manifestate de defrișarea conștiinței individuale de elementele egoiste, renunțarea insului la pretinsa lui inițiativă creatoare și integrarea sa în complexul forțelor colective.

Care este tâlcul acestei schimbări la față a insului atotștiutor?

„Să fie oare aceste fenomene manifestarea de decadență a unei civilizații epuizate, simptomele răsturnării valorilor morale și politice existente, fără posibilitatea de a salva cuceririle culturii și civilizației care alcătuiesc patrimoniul actual al lumii, sau, mai degrabă, ceea ce se întâmplă sub ochii noștri sunt semnele prevestitoare ale unei civilizații noi, care are ca țintă supremă cucerirea vechilor fortărețe și transformarea lor din temelii?" întrebarea nu este a noastră, ci a tuturor. De obicei, o formulează cei din tabăra adversă. Noi adăugăm: iată o întrebare, la care întreg frontul etatiștilor, a d-lor situați la dreapta, n-ar putea da un răspuns clar și categoric. Ne însărcinăm noi care nu facem parte din generația „misticii statului", să lămurim treptat această chinuitoare problemă. Făcând parte dintr-o societate ai cărei sfârșit se apropie, ne simțim datori a expjica sensul evenimentelor și a trăi în toată plenitudinea acest crâmpei de evoluție istorică. Mișcarea incertă deocamdată a planurilor sociale cunoscute, animă conștiința noastră, iscoditoare, căutătoare de noi tipare de viață.

în momentul de față, măsurarea curbei descrise de criza economică, exprimarea prin grafice sau cifre statistice a evoluției sale, prezintă mult mai puțin interes decât tendințele sociale care se degajează dintr-însa.

Explicația ei prin prisma unei fatale periodicități de maladie social-economică, perspectiva posibilității unei „prea scumpe" repetiții pe care o va gusta generația noastră sau cea care vine, cadrând cu clasica tălmăcire a crizelor economice, nu ne servesc decât ca lămurire a forțelor sociale și politice în conflict și ca material de informație și documentare.

Considerând astfel împrejurările actuale ale societății capitaliste și înțelegând obiectiv ritmul istoric în care se petrece procesul de transformare, vom putea soluționa just problemele pe care criza de azi le pune. Un fapt de observație curentă, care trebuie luat în seamă, în primul rând, pentru a împrăștia o seamă de nedumeriri. Intervenția statului produce, azi, cu o putere și într-o formă necunoscută, în trecut, o paralizie generală a economiei, o substituire a economiei libere prin economia dirijată, cu toate că semnele de înviorare parțială nasc oarecare speranțe de revenire la normal, ne așază în fața unor realități cu totul noi. Dar această intervenție a statului se desfășoară în contradicție cu interesele maselor. Dovadă, grevele, care ca număr și întindere iau caracterul unor adevărate răscoale, șomajul în proporții amenințătoare, încep să se desemneze liniile generale ale revoluției sociale.

Cu toate mișcările muncitorești salariile nu trec de-o anumită limită. în economia dirijată, statul și-asumă riscurile monopolului particular falimentar, fără sâ-și însușească și funcțiile lui economice. Intervenționalismul, organizat este întemeiat pe slaba credință a evitării prăbușirii. Formula s-a încercat în Italia, fără nici un rezultat.

Psihoza colectivă a unei juneți neisprăvite, cu măiestrie întreținută, este o biată spumă de entuziasm inconsistent sub care mocnește lava ce va izbucni într-o bună zi. Statul nu este capabil să creeze economie direct, după un plan de ansamblu, fiind încă

măcinat de curente contradictorii. Este disputat de plutocrați și proletari, primii — în temeiul dreptului care nu mai poate rezista faptelor, cei din urmă — în temeiul muncii care se vrea întrebuințată și eliberată de congestia unor legi fără corespondență în sfera nevoilor lor și în ambianța naturală. în stadiul actual de evoluție a capitalismului, cele două lumi: proprietarii, stăpânitori și mijloacele de producție și nonproprietarii, care trăiesc din bunăvoința celor dintâi se găsesc în luptă deschisă. Aceste două tabere care-și apără cu dârzenie dreptul la viață au ajuns la punctul când nu-și mai pot reconcilia interesele antagonice.

Profitorii revoluției tehnice se zbat în căutarea unei așezări care să le garanteze situația lor privilegiată. Moștenitorii nu-și dau încă seama de imensa lor imoralitate. Economia de profit, creatoare de trebuințe inutile, trebuie să facă loc economiei de nevoi reale și colective. Masele tind la cucerirea statului și la realizarea democrației integrale.

Suntem în pragul înfăptuirii statului nonproprietarilor, prima etapă către o lume nouă, capabilă să ducă civilizația actuală spre noi cuceriri. „Vechea noțiune a Statului, paznic de noapte, este pusă în pericol de revendicările maselor". (Lucien Romier).

Pentru o mai precisă caracterizare a epocii contemporane să cităm un pasaj din *Capitalul* lui Karl Marx; „Monopolul capitalist (adică posesiunea exclusivă a mijloacelor de producție de către clasa capitalistă) devine o piedică pentru modul de producție care s-a constituit sub el și în același timp cu el. Concentrarea mijloacelor de producție și socializarea muncii ating un grad, când devin incompatibile, cu forma de organizare capitalistă. (Expresia juridică și politică). Atunci această formă se sfarmă. A sosit ceasul din urmă al capitalismului. Expropriatorii sunt expropriați" (Karl Marx. *Capitalul,* voi. I).

Ce a înțeles Marx, prin concentrarea mijloacelor de producție și socializarea muncii? Cum ajunge el la necesitatea exproprierii capitalului?

Ne folosim de un dens și amplu comentariu al lui Buharin, din care am extras pasajul de mai jos:

„Creșterea forțelor productive este înainte de toate o multiplicare și o centralizare gigantică a instrumentelor tehnice, a mașinilor, a uneltelor, a mijloacelor de producție în general. Această creștere reclamă o regrupare a oamenilor în mod corespunzător. Aceasta are loc, în parte, în măsura în care centralizarea mijloacelor de producție duce la concentrarea forțelor muncitorești sau, cum spune Marx, la socializarea muncii. Totuși, acest lucru este insuficient pentru echilibrul interior al societății. Evoluția forțelor productive cere raporturi conforme unui plan, adică raporturi de producție conștient organizate. Dar există aici un obstacol de bază în structura capitalistă; este, juridic vorbind, proprietatea privată a capitaliștilor sau proprietatea socialo-capitalistă a grupurilor naționale-capitaliste. Prin urmare, pentru ca forțele productive să se poată dezvolta, trebuie ca forma capitalistă să se sfarme, adică să se nimicească raporturile capitaliste, aceste raporturi de producție fundamentale, care reflectă juridic proprietatea capitalistă și care sunt fixate politic în organizația statului capitalului. Această contradicție fundamentală poate să apară sub diferite forme. Astfel, războiul mondial a fost o manifestare a acestei contradicții. Forțele productive ale economiei mondiale cer o organizare mondială, forma național-capitalistâ duce la război, războiul la ruptura echilibrului social etc. Forma trustificată a capitaiismului, limitarea arficicială a producției cu scopu! augmentării beneficiilor, monopolul invențiilor (juridic exprimat prin dreptul de brevet), restrângerea pieții interioare, salarii scăzute etc.)- Vezi teoria economiștilor corporatiști

printre care excelează italienii, care susțin concepția salariilor mici, față de concepția americană a salariilor mari, falimentară, nu pentru că ar atinge o lege naturală, de neînlăturat, ci din cauza sistemului capitalist (în care profitul capitalului este condiționat de starea de inferioritate economică a maselor, N.R.), cheltuielile colosale și improductive, obstacolele create de proprietatea privată, progresul tehnic, toate acestea exprimă în forme și grade diferite contradicția radicală între dezvoltarea forțelor productive și forma raporturilor capitaliste de producție" (N. Buharin. *Teoria materialismuluiistoric).*

Din cele de mai sus, se vede clar sensul evoluției. Asta nu împiedică pe stăpânii aurului, de a încerca să încetățenească credința că progresele tehnice și economice au atins limita maximă, urmând de aici o stagnare obligatorie, necesară. Este nevoie de restabilirea echilibrului interior al societății și acest lucru nu-l pot duce la bun sfârșit decât plutocrații. Masele trebuiesc organizate în așa fel, încât nici o deplasare de forțe să nu mai fie posibilă, adică atât cât mai este vreme, se impune o stabilizare sângeroasă a formelor social-economice și politice, retușând unele excrescențe periculoase ale capitalismului (libertate politică, economică etc).

Dar infuzia unui nou sânge, proaspăt, care să îngăduie evoluția spre forme superioare de viață, spre noi descoperiri tehnice, se apropie tumultuoasă, spulberând visele tuturor tradiționaliștilor, zdrobind în germen eforturile tuturor dușmanilor mașinismului, ritmul accelerat al creației sale. Echilibrul intern al societății nu se poate menține în detrimentul progresului și al necesităților grupului. Recunoaștem un echilibru social caracterizat, cum spune Buharin, prin instabilitate, prin lupta permanentă de adaptare pentru o mai rațională stăpânire și folosire a naturii.

Raționalizarea producției, desăvârșită de burghezie în nucleele autonome ale economiei private, va fi extinsă într-o raționalizare de ansamblu, în plan colectiv, iar o dată cu schimbarea raporturilor interne ale societății se va schimba și echilibrul ei exterior, adică raporturile cu mediul cosmic.

In noua lume, perfecționarea mijloacelor tehnice nu va mai constitui un pericol ca astăzi.

Prin revoluția proletară, intrăm în faza unei umanități conștiente de unitatea ei biologică, psihologică și socială, cu ochii ațintiți spre scopul ei de totdeauna: înțelegerea și dominarea forțelor oarbe ale firii.

Ce opune acestor constatări și tendințe „Generația statului"? O simplă formă juridică și politică a statului liberal, prin eliminarea tuturor forțelor care-i periclitează existența sau mai exact o întărire a puterii sale ca scop în sine.

O „revoluție" de sus în jos, menită să autohtonizeze instituții a căror sursă o găsim oriunde există un embrion de viață organizată.

Capitalului „vagabond" i se va pune căpăstru etnic, va fi priponit cu otgoanele credințelor străbune. Democrația burgheză și social-democrația nu mai pot stăpâni destinele societăților umane. Consecință: înapoi, înainte de revoluția franceză, în acea lume idilică și plină de oprelişti binefăcătoare, când între omul muncitor și celelate dobitoace nu era decât deosebirea unui grai articulat. Se poate acest lucru? Cum să nu, mai ales, acum, când ultimele epave socialiste, sociat-democrații ne-au indicat „destinul tragic" al partidelor de mase, a căror acțiune n-a depășit binefacerile capitalului exploatator, ca mijloc de organizare a producției și distribuției. Să profităm de acest fiasco lamentabil, spun conservatorii de toate

nuanțele, de înfrângerea acestei hibride organizații proletare, pentru a instaura o adevărată ordine și ierarhie socială, sprijinită de un stat autoritar, care să nu aibă comun cu masele decât necesitatea existenței și exploatării „chibzuite" a energiei lor în interesul elitei.

Să luăm un exemplu de „stat nou" în jurul căruia se militează în Țara Românească: statul corporativ. Această variantă a statului absolutist nu cunoaște decât un singur principiu: al autodeterminării. Sus libertate, jos, legalitate de fier, adică bravarea posibilității de ascensiune a proletarului urban sau rurai de a depăși condițiile de viață ale autorilor lui, afară de hazardul exemplarelor norocoase sau excepționale care vor servi ca instrumente în mâna păturii dominante. „Generația misticei statului" invită tinerețea la un cadril sclavagist, la religia pe care o credeam apusă, a robiei statului atotputernic, care trăiește pentru sine însuși.

Se găsesc, este adevărat, în rândurile noastre și tineri conștienți care au verificat prin proprie experiență toate neajunsurile acelei filtrări a energiei individuale în alambicul legilor și obiceiurilor desprinse din privilegiul proprietății, care dă existenței săracului un aspect tragic și aceste rânduri se îngroașe în măsura creșterii mizeriei generale. Și noi ne punem toată nădejdea în schimbarea structurii statului liberal, dar nu pentru a-l înlocui cu cel dinainte de 1789, statul nonproprietarilor se va contopi într-o nouă sinteză cu sufletul și aspirațiile maselor.

Un tânăr, despicând sensul expresiei, argumenta:

— Generația statului? Ce înseamnă aceasta? A cărui Stat?

— A statului care ne face să batem în zadar la porțile existenței!

— A statului care împarte societatea în mizeri și bogați, în inferiori și superiori nativi, pentru a descoperi la primul examen serios că șandramaua putredă nu

rezistă unei critici severe, iar diferențele de nivel își au originea în distribuția inegală a bunurilor. Și eu consider statul actual ca perimat. Și eu socotesc că, schimbându-l, poate fi întrebuințat ca instrument de salvare a umanității, dar numai ca instrument, fără a-i atribui vreun scop în sine.

— Și cine-i va schimba natura?

— Cine va reuși să-l cucerească deplin, să-l stăpânească, scăpând din plasa forței sale organizate.

— Și cine crezi că-l va cuceri?

— Cine va avea îndrăzneala să-l împace cu voința maselor care se va identifica cu voința lui.

în tabăra cealaltă, a salvatorilor civilizației, se gândește altfel. Mai creștinește și mai „cumsecade".

INTERVENȚIA STATULUI ÎN RELAȚIILE ECONOMICE

1. *Nonintervenționismul*

Este o eroare ideologică, caracteristică doctrinei economice, clasice. Astăzi, ca și în trecut, teoreticienii liberalismului pur, tânjesc în așteptarea realizării concepțiilor lor „ideale" și în disprețul faptelor și experiențelor se ceartă sistematic cu evenimentele.

Nu gândesc structural, iar dacă în aparență doctrina lor vrea să înfățișeze viziunea organică a unei societăți întemeiate pe legi naturale (confuzia, între legile care guvernează mediul social și acelea care stăpânesc mediul natural, însoțește metodic eșafodajul teoretic), această ușoară operațiune de abstractizare se face ignorându-se sau falsificându-se realitățile.

Privit genetic și istoric, capitalismul s-a născut și dezvoltat sub proteguitoarea forță a statului, expresie politică a intereselor de clasă. Mai ales, istoria capitalismului românesc este pilduitoare în această privință. Burghezia românească a luat ființă spoliind direct statul sau folosindu-le ca instrument de dominație și exploatare.

Autonomizarea producției și acceptarea concurenței libere, apare mult mai precisă în perioadele de prosperitate. Dar această autonomizare a procesului productiv nu poate fi discutată, decât în raport cu funcțiunile esențiale ale statului, menținut în stare de indiferență față de interesele proletare definite într-un sistem de legi întortocheate și ostile. Monopolul privat nu are decât un singur scop: profitul, regulatorul întregii

vieți economice. Profitul poate slăbi bogățiile naturii sau poate să le lase neatinse, latente. Economia de prădare se alternează cu o stupidă zgârcenie în exploatare. Teorii nu lipsesc. Justificările vin la vreme. (Vezi politica contradictorie a tuturor trusturilor mereu în funcție de conjunctură). în compartimentele economiilor naționale, solidaritatea între factorii de producție este mecanică, fortuită. La fel pe planul internațional, iar deasupra economiei mondiale tronează lozinca: „care pe care?". Progresele tehnice au atras, în mod necesar, conform ordinei capitaliste, o ierarhie a intereselor economice, cu toate consecințele în domeniu: social, politic, moral etc.

Industria are, după economiștii burghezi, o superioritate organică față de agricultură. Prin politica prețurilor, agricultura nu beneficiază de progresele tehnice, decât în limita capacității sale de absorbție, împinsă de capacitatea de achiziție a agricultorilor (observația este integral justă pentru România).

în afară de piedicile naturale, inerente producției agricole, progresul tehnic, raționalizarea procesului productiv în domeniul agrar, nu țin pas cu realizările industriei, cu ritmul ei de dezvoltare, datorită piedicilor artificiale ale ordinei capitaliste.

Fenomenul de interpenetrație a claselor, condiționat de libertatea economică, este o simplă ficțiune teoretică. întâmplările sociale și economice dislocă forțe răzlețe, neavând caracterul unei integrări sociale de masă, ci cel mult de absorbție de puteri individuale, necesare funcționării ruajului.

Economiștii clasici, legănați de credința în automatismul legilor economice, decretează: ordinea burgheză se bazează pe următoarele principii imuabile:
a) Respectul angajamentelor (teoria creditului);
b) Intangibilitatea patrimoniilor (teoria proprietății).

Ca o consecință directă a acestor principii, intervenția este respinsă ca periculoasă. Prin desele

intervenții macină solidaritatea organismului și știrbesc prestigiul orânduirii și încrederea în sistem.

2. *Economie dirijată*

Mulți socotesc formula economiei dirijate ca o cămașă de forță, aplicată sistemului libertății economice. Susținătorii ideii asigură că nu este vorba decât de o libertate organizată, că nu vor fi afectate bazele însăși ale capitalismului.

Ce este economia dirijată? „Raționalizarea intervenției statului" spunea cândva un autentic capitalist. Statul poate interveni asupra pieții, prin îndrumare și control. Politica sa economică trebuie să influențeze, deopotrivă, toți factorii de producție. Astăzi face altceva? Și dacă va face mai bine, printr-o simplificare a aparatului său și printr-o reorganizare tehnică, se va schimba ceva în bine? Statul politic, în esență, nu poate fi altfel, nu poate apăra alte interese decât cele burgheze. Stăpânește astăzi efectiv statul capitalist vreun sector al economiei naționale, care să-i asigure puterea de monopol și care să-i permită o dictatură a prețurilor? Nu! Viața lui interioară este extra-economică, neproductivă.

Scopul economiei dirijate burgheze? Conservarea ordinei economice actuale. Mijloacele depind de circumstanțe diferite, dar se pot rezuma în următoarele;

a) Modificarea politicii financiare (presiune fiscală și așezarea impozitelor după criteriul venitului real);

b) O noua orientare în politica prețurilor (organizarea concurenței, influențându-se prețul de cost prin scăderea impozitelor, raționalizare, prețuri maximale);

c) Revizuirea politicii vamale (protecționism rațional). Politica comercială: acorduri compensatorii, contigentări, urmărind o balanță comercială echilibrată sau, după împrejurări, activa. Se renunță treptat la

bătrâna clauză a națiunii celei mai favorizate. Un pas îl face burghezia, prin concepția tarifelor preferențiale;

d) Legiferarea controlului trusturilor și cartelurilor;

e) Supravegherea și îndrumarea investițiilor. (O politică de credit, care să asigure dezvoltarea normală a progresului economic. Cascada prețurilor, după cei mai luminați burghezi, se datorește inflației de credit, investițiilor nesăbuite, care au dus la imobilizarea capitalurilor, la supraproducție. Menținerea unui nivel constant al prețurilor și, deci, al profitului, ar fi un stimulent al producției);

f) O politică monetară sănătoasă, al cărei scop să fie o monedă stabilă, etalon al mărfurilor și mijloc prețios de calculare economică, încheie armătura economiei dirijate. Dar n-am ieșit afară din sistem. Contradicțiile lui rămân cu toată bunăvoința reformatorilor.

In fond, economia dirijată este un termen general care nu exprimă nimic nou. Pentru înfăptuirea programului ei minimal, inoperant după părerea noastră, ar trebui o ordine politică stabilă, greu de realizat în sistemul democrației libertare.

Cunoaștem un alt soi de economie dirijată: cea sovietică. Dar, în Rusia, un partid politic dispune de toată puterea și înțelege să dirijeze forțele economice către un scop nou și bine definit: socialismul. Aici, planul economic statal este de o eficacitate maximă și planurile sociale se mișcă în direcția opusă ordinei burgheze actuale. Numai în acest sens, noțiunea de economie dirijată capătă un conținut concret.

Prin plan, intrăm în zona economiei naturale organizate, impuse de nevoile grupului.

3. *Limita concesiunilor*

Povestea armoniei sociale are tâlcul ei. Reformismul a constrâns burghezia să accepte anumite instituții sau, mai exact, practici cu un aspect formal novator:

a) Greva parțială cu țapii ei ispășitori;

b) Contractul colectiv de muncă;

c) Ajutorul de șomaj (praf în ochii muncitorilor);

d) Arbitrajul în conflictele de muncă;

e) Asistența socială. (Formă organizată a milei creștine printr-o iscusită prelevare asupra salariilor);

f) Diverse comprimări fiscale, care izbesc în categoria slujbașilor. Disprețul față de democrație se unește cu pledoaria pentru prestigiul autorității;

g) Cooperația, acea *fata morgana* a micilor burghezi;

h) Participarea la beneficii.

Dar, după cum nu vom putea sili părul să facă prune, cum spune Alain, toată această droaie de măsuri nu vor face din proletar un patron și nici nu vor modifica raporturile între capital și muncă. Muncitorul rămâne un simplu subordonat în un angrenaj al cărui plan aparține patronului, ceea ce exclude o colaborare activă.

Lupta de clasă nu va lua sfârșit decât în momentul răsturnării complete a raportului de forțe. împăcarea nu e posibilă. Există o lege a succesiunii erelor istorice definită de Karl Marx astfel: „Istoria omenirii este istoria luptelor de clasă. Fiecare clasă socială, ajunsă stăpâna puterii politice, va impune întregii societăți toate condițiile vieții sale anterioare."

Societatea contemporană nu va scăpa de proletarizarea generală. Intervenționismul este un prea șubred colac de salvare.

CONSTITUȚIONALISM SAU DESPRE RAPORTUL DE FORȚE

1. *Legalitate*

Să facem o anchetă în mlaștinile politicii românești.

Goana neobosită după legalitate a unor marcante personalități politice din lumea burgheză este de natură să anime speranțe îndreptățite în opera de democratizare a vieții publice, în crearea unei ambiențe în care să germineze forțele sociale transformatoare. Și, apoi, nevoia de a înlătura unele confuzii, în mrejile cărora cad pradă intelectualii aiuriți de mizerie, mici burghezi înțepeniți în ingnoranță și o seamă de categorii sociale ușor de captat de oricine le surprinde bunăvoința supusă capricioaselor schimbări ale crizei economice.

Căci, nicăieri nu prinde mai bine confuzia mișcărilor cu aspect înnoitor ca în societățile neevoulate, necristalizate, disponibile la toate experiențele contradictorii, fără prea mari pierderi pentru umanitatea în genere, dar cășunând crâncene suferințe grupurilor

Noi am întârziat mereu. Cineva spunea că suntem ultimul vagon anexat trenului istoriei.

Totuși, prin situația noastră geografică, scrutând momentul istoric mai de aproape, am putea face un salt apropiindu-ne de locomotivă. Dar efortul păturii conducătoare, de a ne integra în ritmul bătrânei civilizații europene, din motive conservatoare, ne silește să acceptăm unele ocoluri obositoare. Pe acest fond, se brodează și problema legalității.

Legalitatea, după o uzuală și puțin pretențioasă definiție, este respectul legilor existente. Nici o modificare a statutului juridic nu se poate opera fără respectul formelor constituționale consacrate, și mai ales, nici o normă nouă de conduită socială nu poate avea alt conținut, decât ce! ce se degajă din spiritul general al așezărilor de bază ale societății.

Aceste formule au tulburat adânc mica societate românească antebelică, au constituit un ideal pentru a cărui realizare nici un sacrificiu n-a fost socotit prea mare.

Respectul legilor, atât din partea guvernanților cât și din partea guvernaților, în cea mai avansată societate capitalistă, este considerat, teoretic și practic, ca singura forma posibilă a egalității. „Inegalitățile naturale, de fapt, indescifrabile înfăptuiri ale naturii, sunt retușate prin orânduirea juridică egalitară, prin ceea ce se cheamă, în mod curent, egalitatea în drepturi". Cu această predică, se împănează școlile publice.

Dreptatea se confundă, în principiu, cu legalitatea. Moraliștii, care se zbat mereu la perfidia existenței, propovăduiesc în pustiu. Viața, în desfășurarea ei materială, ia menținut în postura de inofensivi furnizori de idealuri. Pentru că un lucru este, în mod indiscutabil, stabilit cel puțin pentru vremea noastră: idealurile irealizabile nu se bucură de onoarea cazierelor Siguranței.

Legalismul este o formă iluministă. Revoluția democratică a creat iluzia posibilităților progresului pe calea evoluției lente, încărcând individul cu un mănunchi de prerogative, al căror exercițiu normal va trebui să ducă, fără salturi, la forme noi de viață colectivă.

Dar șubreda alcătuire, după un serios examen al practicii sociale, s-a arătat în adevărata ei înfățișare de construcție pur logică. Și noi am fost siliți să parcurgem

această etapă în care ne aflăm și astăzi. A doua jumătate a veacului al XIX-lea s-a scurs într-o luptă neîntreruptă, în majoritatea cazurilor, formală, dată la suprafața vieții politice de tabere ce-și disputau conducerea destinelor României mici. După 1866, lupta căpătă un aspect mai grav. Se acordase poporului o Constituție de factură democratică. Intervenția maselor în această ciocnire aparentă, dădea interminabilelor procese un caracter de o seriozitate neobișnuită. Revolte rurale, nearticulate de conștienta netă a intereselor de clasă, au punctat cu roșu harta socială a Valahilor, fără consecințe importante pentru clasa posedanților.

Procesul social, incipient capitalist, este tipic. Coloratura autohtonă nu-i schimbă esența. Legile interdependenței ne-au impus trăirea în etape scurte a fazelor de evoluție, parcurse de societățile avansate ale Occidentului. Am adoptat o Constituție democratică, o mică jucărie formală, revizuită de câteva ori și neaplicată în litera și spiritul ei.

în primul pătrar al acestui veac, am înregistrat un eveniment, a cărui importanță n-a scăpat nici unui cercetător obiectiv al istoriei noastre sociale: 1907. Ruralii au fost mânați de setea de pământ și de nevoia întronării respectului legilor. Moment culminant al luptei țărănești (o palidă expresie a luptei de clasă), 1907 desemnează, vag, liniile de evoluție politică a României. Războiul mondial, în care s-a sudat și imperialismul burgheziei românești, cu consecințele lui în toate domeniile vieții sociale, cu prefacerile violente petrecute în Imperiul Țarilor, trebuia în mod firesc să desăvârșească revoluția democratică burgheză și din țara noastră. întâmplările politice, pe care le-am trăit cu toții, ne demonstrează contrariul. Asistăm la o exacerbare a reacțiunii, la o declanșare fără frâu a violenței acesteia. Ortodocșii iluminismului, credincioșii tipicului libertar, reîncep cruciada legalistă, lupta pentru

libertățile cetățenești suprimate de intervenția arbitrară a autorităților.

Efortul unei fracțiuni a păturii conducătoare este neutralizat prin aparente mișcări de regim, prin certuri cu factorul constituțional, consumate în discuții platonice și planuri strategice, lipsite de eficacitate. Formula monarhiei simbolice, tip britanic, lipsită de funcțiuni politice active, constituie azi tot bagajul programatic al unor însemnate personalități politice. Această problemă, în actualele împrejurări, cu cât este pusă mai pregnant, cu atât are darul de a pulveriza organismele politice sub presiunea tentațiilor puterii și a maselor nemulțumite.

Oamenii cu „reală răspundere" constată cu reală neliniște fenomenul măcinării generale a tuturor partidelor burgheze. Fiecare partid politic își simte bazele acțiunii sale zbuciumate. Dicționarul clasic democratic mai posedă unele lozinci cu o oarecare rezonanță în conștiința populară, dar întrebuințarea lor trebuie să fie bine controlată. „Dozarea înțeleaptă" este cuvântul de ordine. „Burghezii generoși" ai României au intrat într-o zodie periculoasă, care-i privează de plăcerile jocului libertar, obligându-i să renunțe la onoarea istorică a realizării operei lor.

Sarcina înfăptuirii revoluției democratice, fază necesar premergătoare societății socialiste, aparține proletariatului și aliaților lui. Bineînțeles, acest lucru se poate întâmpla numai dacă evenimentele noi nu-l vor sili să sară etapele.

Evident, piedicile sunt multiple și grele, dar nu insurmontabile. Inerția maselor țărănești influențează, deocamdată, raportul de forte în favoarea burgheziei. Această inerție este abil întreținută, prin concesiuni aparente, prin fluturarea constantă a prejudecăților primare, prin educație religioasă, prin incitarea susținuta a instinctului posesiunii, de care se leagă, pentru țăranul mic și mijlociu, satisfacerea trebuințelor

elementare și nici de cum o precisă conștiință a proprietății, așa cum susțin apărătorii virtuților individualismului economic.

Toată educația politică a țăranului se reduce la tălmăcirea sumară a dreptului electoral (alegeri libere) și, uneori, la critica nuanțelor programatice care disting grupurile politice burgheze, la expunerea tendențioasă și falsă a capacității de guvernare a adversarului, lucru care-i scapă total din lipsă de educații intelectuale suficiente.

Empiric, își dă seama de ineficacitatea acestor gogoși inutile. Partidele muncii sunt prezentate sumbru, ca un flagel împotriva voinții lui Dumnezeu. Legalismul militant sau, cu alte cuvinte, constituționalismul este inoperant. Pentru că, oricât l-ar unge, carul nu va atinge viteza avionului. Au intrat forțe noi în arenă, care reclamă forme noi de viață. Va permite burghezia libera lor mișcare? Se pot trage concluzii din ultimele evenimente.

2. *Libertate—Egalitate—Fraternitate*

De la *Declarația drepturilor omului și cetățeanului* până la *Declarația drepturilor poporului muncitor,* s-a scurs atâta timp cât era necesar pentru înțelegerea, prin experimentare, a sensului revoluției burgheze. Moștenind păcatele lumii vechi, noul regim de clasă și-a angrenat interesele cu puterea organizată a statului, a cărui mistică a cultivat-o mai departe.

Proaspăta plutocrație s-a înfățișat, cucerind prin violență puterea politică, cu o jerbă de idealuri al căror faliment îl trăim azi. Fecunda anarhie a producției și-a epuizat puterile de creație. Masele muncitoare, a căror conștiință a fost revoluționată de mișcarea sindicală modernă ca o reacțiune firească împotriva exploatării, nu mai pot suporta nesiguranța. Burghezia, sleită de luptă, conduce astăzi omenirea după un catehism

perimat. Umbra lui Babeuf a înfiorat, acum un veac și jumătate, atmosfera creată de „cele trei prostituate metafizice", patronând acea superbă anticipare a „conjurației egalilor".

Atunci, reacțiunea politică, real egalitară, a fost spulberată de concursul incertitudinilor. Trebuia consumată experiența socială până la capăt. Progresul economic a fost condiționat de o lungă perioadă de suferințe colective. Și Marx a recunoscut acest lucru:

„Acei care, ca Sismondi, vor să revină la justa proporționalitate a producției, conservând bazele actuale ale societății, sunt reacționari, fiindcă, pentru a fi consecvenți, ei trebuie să readucă toate celelalte condiții ale industriei timpurilor trecute. în societatea actuală, în industria bazată pe schimburi individuale, anarhia producției, care este suma atâtor mizerii, este în același timp sursa întregului progres." (Karl Marx. *Misere de la philosophie).*

Burghezia a creat astfel condițiile obiective ale propriei sale dispariții. Ce-a mai rămas din vechile idealuri? Trâmbițele idealurilor umanitare sună acum strident. Masele nu mai pot fi guvernate democratic. Printr-un anumit intervenționism, democrația contemporană ia forme feudale.

în ce constă acest intervenționism? îl prezentăm sub forma lui contradictorie.

Limitarea concurenței, a bogăției individuale, prin suspendarea cotelor de amortizare și reducerea venitului printr-o fiscalitate sălbatică, subordonarea producției, trebuințelor socotite după profitul capitalist sau după tipicul zgârcit al moralei clericale, raționalizarea, prin concentrarea silită, înființându-se un monopol privat antisocial, intervenția în domeniul relațiunilor de credit etc.

Mijloace: legi și ordonanțe guvernamentale. Bazele sociale ale democrației politice se strâmtează. Termele

de agitație, prin lipsa lor de seriozitate, sunt întâmpinate de proteste populare. Pentru stăpânirea maselor, înăsprite prin ațâțarea pasiunilor, puterea de stat trebuiește mărită considerabil. Clientela electorală ar servi admirabil pentru acest scop, dacă finanțele publice n-ar fi așa de greu izbite de criză. Statul, însă, nu mai oferă nici un avantaj sigur ortacilor de luptă.

Cele trei postulate, azvârlite pentru a cuceri adeziunea unanimă, nu-și mai găsesc corespondențe în domeniul realităților. Ideea de stat este ireconciliabilă cu ideea libertății, principiul se desprinde din practica lucrurilor.

Regimul de clasă exclude egalitatea. Fraternitatea nu-i posibilă, prin simpla existență a intereselor antagonice ale celor două lumi. Preponderența libertății a împiedicat sudura celor trei principii de viață. Numai egalitatea integrală le poate contopi într-o nouă sinteză. Dar atunci, am trecut granițele lumii în care ne mișcăm.

Schimbarea formelor de organizare ale vieții sociale nu urmează simultan procesele petrecute în interiorul grupului. De aceea, este dificilă chestiunea de a cunoaște exact momentul potrivit, când o acțiune politică poate aduce roadele așteptate sau poate fi înfrântă de rezistențe nebănuite sau neapreciate îndeajuns.

Intervin, în câmpul observațiunii noastre științifice, forțe care complică datele problemei și care fac impresia, mai ales prin neexperimentați, a unei decizii a schemelor construite.

Este cazul marxismului. Superioritatea doctrinei materialiste istorice constă în faptul că întreg sistemul întemeiat de Marx este întemeiat pe certitudini — vorbim de ideile centrale.

Fenomenele sociale sunt ireversibile. Legile evoluției, ca un corolar al acestei prime constatări, au un caracter pozitiv exact și necesar. Istoria nu se

repetă. Aceste principii sunt un îndreptar prețios pentru oricine vrea să cunoască semnificația evenimentelor pe care le trăiește. Deviațiile aparente sunt irelevante. Ținând socoteală de aceste precizări, ne putem da seama de natura unei constituții.

Constituția este rezultanta unui raport de forțe active. Fiindcă dreptul este expresiunea materială a „forței". Interpretarea juridică, pur formală, ne depărtează de adevărata ființă a unei constituții.

Dar, fiindcă forțele sociale sunt contradictorii, armonia contrariilor nu este realizabilă decât prin dominațiunea unora asupra celorlalte. Raportul de forțe sociale și inegale dă echilibrului social un caracter de instabilitate. O schimbare a raportului de forțe atrage în mod necesar o schimbare a formelor convenționale. Urmând istoric acest proces, Marx a ajuns la concepția luptei de clasă. Numai astfel s-au înțeles toate frământările sociale, momentele revoluționare care, în lipsa acestei dezlegări surprinzătoare, ar apărea drept miracole inexplicabile. Marxismul nu se rezumă doar la o simplă interpretare a istoriei, construind o teorie filozofică, ci are și un adânc sens pragmatic, servind proletariatului o teorie politică.

Conștiința de clasă, prin apariția în istorie a socialismului științific, s-a cristalizat definitiv din elementele necesare unei acțiuni transformatoare. Această conștiință, produs al mișcării sindicale moderne, s-a desăvârșit, făcând din proletariat, o forță socială activă, capabilă să substituie, în posturile de comandă, burghezia.

Capitalismul dispune încă de puterea politică. Aceasta îi creionează o situație avantajoasă, putând manevra cu puterea de stat. Așa se explică de ce legiuirile poartă timbrul raportului de forțe, fixat în constituția burgheză, deși acest raport nu mai are corespondențe sociale. Puterea politică, menținută în

virtutea inerției și cu imense sacrificii, este singura realitate pe care se sprijină, astăzi, burghezia.

Cu toată înțelegerea partidelor capitaliste asupra marilor chestiuni: ordinea publică, apărarea exterioară și problema aliaților, front unic împotriva „curentelor anarhice" aceste partide au pierdut iremediabil substratul popular al acțiunii lor. Bazele sociale s-au strâmtat, reducându-se la mici nuclee de cointeresați în exploatarea maselor, nuclee răspândite la suprafața vieții sociale și identificându-se cu cadrele vieții de partid. Constituția democratică burgheză este acum mai mult formală decât reală.

Arbitrarul, călcarea legilor, sunt stări explicabile, când singurul mijloc de apărare al legilor, al ordinei, îl servește statul politic cu tot arsenalul său de opresiune.

Lupta de clasă a trecut de mult din forma legalității, a reformelor născute din compromisuri, în zona conflictelor deschise, privind ființa regimului. Mai târziu sau mai devreme, soarta capitalismului este pecetluită. Misiunea lui istorică s-a terminat. Ușoara năpârlire fascistă nu-l mai poate reîntrema.

CHESTIUNI DE PRINCIPII, DE METODĂ ȘI DE FAPTE, MAI ALES

Evenimentele din ultima vreme au pus în discuție problema mișcărilor de mase sau, întrebuințând o expresiune mai puțin gravă, problema manifestațiilor de stradă. Chestiunea nu este așa de simplă. Evident că, nu polițiștii sunt chemați să rezolve conflictele ivite între autoritatea publică și grupurile sau grupulețele în care se condensează un aspect oarecare al nemulțumirilor colective. Aceasta intră în competența guvernanților care decid, ei fiind simpli executanți. Se știe de toată lumea că reprezentanții autorității constituite, de multe ori calcă în strâchini întrebuințând pentru împiedicarea unor dezastre închipuite metoda prevențiunii-represive.

La noi, mai ales, nu poate fi vorba de nici un pericol, chiar în împrejurările prin care trecem.

Românul nu-i revoluționar. Pleacă la revoluție și se oprește la nuntă. Dovada: în timpul Revoluției din Austro-Ungaria și înainte de emanciparea naționalităților asuprite, pretutindeni, au fost crâncene răscoale, răsturnări violente de lucruri; numai în Ardeal și în părțile locuite de români, au dominat liniștea și o disciplină impresionantă. Și, dacă am scruta mai adînc „spiritul revoluționar" la români, vom observa că nicicând în istoria noastră n-am avut o revoluție cu caracter social, ci în majoritatea cazurilor, mișcările populare s-au redus la revendicări național-poiitice și la simple deziderate de nevinovată dreptate socială, neobservându-se vreodată tendințe manifeste de schimbare radicală a structurii social-economice. Sunt adevăruri banale, desprinse din psihologia poporului

român, de care trebuie să se țină cont, când se fixează principiile și metodele de guvernare.

D-l Nae Ionescu simplifică foarte mult problema. Grăbit în a găsi o soluție logică, trece peste chestiunea mișcărilor de suprafață (acesta este punctul moralgic al situației, întrucât toate manifestațiile gălăgioase de la noi sunt simple mișcări de suprafață comandate de prepușii negustorilor de la Clubul din Calea Victoriei) și ajunge, dacă am înțeles bine, la formula represiunii, întreagă arta guvernării se bazează pe elementul represiv, menit a menține ordinea constituită în contra tuturor actelor de agresiune care tind la destrămarea și înlocuirea ei.

Să ne permită d-l profesor să nu fim de aceeași părere. Argumentul D-sale poate să fie valabi! din punct de vedere logic, dar poate fi complet eronat din punct de vedere al faptelor. Argumentul d-sale constituie, în esență, un principiu, ci nu o metodă de guvernare, așa cum este pus, în afară de realitățile înconjurătoare. Dacă precizăm premisele realităților cu care lucrăm, atunci elementul represiv se desprinde ca o consecință a faptelor care țintesc la violarea normelor de viață din care se încheagă ordinea constituită.

Să precizăm scurt. Ce trebuie să apere statul ca putere suverană?

1. Persoana Regelui, care exprimă simbolic ființa statului; 2. Puterile constituite ale statului; 3. Proprietatea privată care nu poate fi limitată în exercițiul ei, decât de puterea superioară statală, înțelegând prin aceasta degradarea bunurilor, care constituiesc obiectul dreptului de proprietate șt deposedarea violentă; 4. Viața, sănătatea, integritatea corporală și demnitatea persoanelor; 5. Familia ca celulă vie, socială și ca temelie a întregii noastre organizații social-economice; 6. Independența internă și externă a statului român și păstrarea neștirbită a teritoriilor sale în limita granițelor existente.

fată ce nu-i permis a fi răsturnat și înlocuit prin violență.

Dar o să mi se spună :„n-ai spus nimic nou, astea le știm și noi și sunt scrise la tipic." Le-om fi știind noi, și-or fi scrise la tipic, dar reprezentanții forței publice, în fața unei vulgare manifestări de stradă, le uită brusc. Toate acestea ar fi trebuit să fie scrise cu litere de un metru pe zidurile cetății să le citească de zece ori pe zi toți nătărăii, așa ca să le intre în sânge. Și atunci, se va observa, spre marea mirare tuturor speriaților, că represiunea nu-i un element esențial al artei guvernării, că nu poate fi un principiu sănătos de conducere, și nici o ireproșabila metodă de rezolvare a conflictelor care se ivesc între autoritate și colectivitate. întrucât pot fi novice revendicările tumultuoase ale unor categorii sociale nemulțumite? întrucât este periclitată ordinea constituită prin faptul, că un grup de cetățeni necăjiți, cântă la moară, la târța-pârța sau strigă „Jos Argetoianu sau Duca sau oricare altul?" lar conveni D-lui Nae Ionescu o societate de robi resemnați?

Totdeauna au existat și vor exista cât va fi lumea manifestații și revendicări de mase, formulate față de autoritatea superioară socială (statul), cerându-se intervenția puterii sale ordonatoare. Există o tradiție nenorocită care tronează și, astăzi, în mentalitatea apărătorilor ordinii și pe deasupra conducătorilor politici ai statului. Miniștrii sunt captivi neghiobiei poliției de stat, ai cărei reprezentanți sunt terorizați de tot soiul de comploturi imaginare, de acte subversive etc. Dacă li s-ar impune anumite metode de conduită, am evita multe nenorociri tragicomice...

Sunt atâtea poziții dominante de apărare: casele cu acoperișurile și ferestrele lor și câte alte locuri de observații discrete, neprovocatoare ale autorității care ar putea evita ciocnirile inutile, cu manifestanții. De asemenea, o sumă întreagă de mijloace și de semne

de orientare cu privire la tendințele unei mișcări în masă: omul umblă, aleargă, dă din mâini, coadă, strigă, urlă, fluieră și fiecare din aceste expresiuni ale ființei lui trădează un ritm interior sau o nevoie, canalizate spre un țel anumit. Reprezentantul autorității are și el, la rândul său, mijloace de percepție și înțelegere în ipoteza că nu e bou. Să asculte, să observe de la locul său de comandă liniștit, repetând în minte tipicul constituțional și comparându-l cu răcnetele din afară. In clipa când constată ivirea pericolului, după o rapidă, dar înțeleaptă chibzuință poate recurge la represiune. Mai este nevoie să aduc exemple eclatante, că majoritatea revoluțiilor au fost provocate de autoritatea nesăbuită a cărei opacitate a fost exploatată de dornici pescuitori în ape tulbure. Să reconstruiască fiecare în mintea lui fresca Răscoalelor țărănești din 1907, pentru a-și servi sieși un exemplu mai apropiat.

Se poate întrebuința, este adevărat, în principiu și fără o cercetare prealabilă, represiunea extrem-violentă împotriva păturii suprapuse a societății românești, a cărei poftă de mâncare este limitată și a căror buzunare sunt fără de fund. Asta-i altceva. Trebuie să se facă distincție între trântori și albine, între exploatatori și exploatați. între capitaliștii români care trăiesc în veacul al XVI-lea și cei occidentali. Și atunci metodele și, dacă vreți, principiile de guvernare se impun în mod automat. Nouă, chemăriștilor, nu prea ne este teamă de acest lucru, pentru că exploatatorii muncii naționale îngroașă rândurile triburilor ciocoiești, cu origini incerte.

Noi punem d-lui Nae Ionescu următoarele întrebări: 1. Cum se face că un covrig costă doi tei și un kilogram de grâu pe alocurea se vinde cu doi lei, ba, mai mult, se spune că ne înecăm în grâu? 2. Care este metoda de luminare a maselor, care, deși istoricește nu ne-au dovedit-o, ar putea la un moment dat să dărâme bruma

de civilizație ce-am creionat-o? (întrebarea este mai mult ipotetică întrucât nu cred în virtuțile revoluționare ale poporului român).

Referitor la datoria conducătorilor de a lumina poporul, este instructivă o mică întâmplare din viața marelui scriitor rus Andreev. în timpul nu știu cărei revoluții, mi se pare cea din 1905, se duce la el un burghez rus, gâfâind și plin de spaimă, adresându-i-se în termenii următori:

— D-le Andreev, poporul revoltat se îndreaptă spre muzeul de artă și acolo sunt tablouri celebre de Murillo, Van Dick, Replin, Rembrandt și va distruge tot.

Andreev răspunde:

— Poporul nu știe că aceste lucruri au o valoare?

— Nu, răspunde interlocutorul.

Andreev, atunci, conchide:

— Lasă să le distrugă, dacă nu înțelege, căci tablourile n-au nici o valoare în sine! De ce nu i-ați învățat să le cunoască?

Aceasta, ca o mică paranteză, pentru că D-l Nae Ionescu nu admite înmulțirea numărului de intelectuali creați de școlile publice (ideea proletariatului-intelectual pericol, prin contrast cu ideea proletariatului-analfabet, docil și resemnat).

3. Care sunt, pentru d-sa, mijloacele de împiedicare a cretinizării rasei noastre, datorită subalimentației? 4. Cum s-ar putea înlătura lepra birocratică? 5. Cum s-ar putea raționaliza, după un sistem echitabil și de ansamblu, ținând seama de natura omului și a lucrurilor, munca națională? 6. Cum s-ar putea repartiza echitabil venitul național între clasele producătoare în general? 7. Cum s-ar putea înlătura mizeria generală (deocamdată, paliative), mizeria, putoarea și păduchii care umplu mahalalele noastre? 8. Cum s-ar putea dărâma din temelie întreaga școală

românească falsă, care hrănește generații întregi de tineri nevinovați cu gogoși-de-tufă?

Dar pentru a nu lungi chestionarul la infinit, îl rugăm să ne răspundă ia aceste întrebări, nouă celor care frământați cu gândul și pătrunși până în adâncul sufletului de avânturile tinereții generoase, ca în urmă să putem vedea dacă mai are vreo rațiune „represiunea". Câtă vreme noi nu găsim soluții practice pentru interogații puse mai sus, represiunea, ca mijloc de suprimare a revoltei colective nu-și poate găsi temeiul sau cum spune d-l profesor Nae lonescu: .justificarea în pura mențiune a ordinei". Repetăm, nu poate fi vorba de moral sau imoral, legal sau ilegal, uman sau inuman, drept sau nedrept, ci totul se polarizează în jurul unor constatări obiective, impuse minții noastre de realitățile ambiente.

Este vorba, d-le profesor, de eliminarea unor cauze adânci, de care depinde rezistența regimului pe care îl apărăm.

Și cu taifasuri, fie ele chiar logice, nu ieftinim traiul, nu luminăm poporul și, chiar când pe lângă taifasuri mai adăugăm câte un aperitiv de gloanțe, tot n-o putem scoate la vopsea.

PARLAMENTARII

Fiți veseli, d-lor parlamentari! Fiți veseli, pentru că poporul n-a ajuns încă să-și creeze o nouă formă de expresie a voinței sale de autoguvernare.

Etapele de progres, în gândirea politică populară, nu se pot măsura precis în timp, de aceea, să nu vă surprindă toleranța fără margini a maselor față de unele mecanisme defectuoase de stat.

Fiți liniștiți, d-lor parlamentari, căci mitul democratic, cu forțele sale contradictorii ce se armonizează într-o paradoxală sinteză, se prezintă încă cu aceeași protecție în conștiința anonimă, și va trebui, cred eu, să curgă multă vreme, până când vaga legătură sentimentală dintre Parlament și obște se va transforma într-un contract bilateral perfect, cu drepturi și obligații riguros definite pentru ambele părți contractante. Dar până atunci, până când mandatul d-voastră va lua o formă concretă, încărcată cu responsabilități și riscuri imediate, tineretul național-țărănist vă roagă insistent ca, în locul unei riguroase și calitative pregătiri tehnice în problemele de stat, să așterneți cu dărnicie neprecupețită sufletul nepătat, plin de idealismul ce-l impune conștiința împlinirii datoriei.

Noi știm precis că regimul democratic, prin libertățile multiple ce le acordă guvernantului și guvernatului pulverizează principiul suveranității unice, a cărei singură menire n-ar putea fi decât conservarea și progresul grupului întreg, făcând din fiecare gură-cască un mic suveran atotputernic din când în când, dând naștere la o stare de nesiguranță și de provizorat

permanent. Și, totuși, d-lor parlamentari, după cum spuneam mai sus, în democrație găsim forțe contradictorii ce se armonizează paradoxal.

Principiul libertății, de esență pur democratică și care ar duce la anarhizarea societății, este neutralizat de legea numărului, care grupează forțele incoerente individuale, salvând grupul de la dezastrul atomizării.

Nu știm dacă gruparea forțelor se face după principii mecanice determinate sau este în funcție de capriciu, de scopuri ce se transformă fără încetare. Și, atunci, d-lor parlamentari, știți d-voastră cum sta treaba? Ori vă faceți datoria în mod cinstit, pentru ca să rămâneți un reflex permanent al dezideratelor colective, ori veți ajunge să vă întrebați nedumeriți, chiar mâine sau într-o bună zi, când capriciul maselor populare va trece zgomotos, cu surle și țimbale, pe lângă d-voastră, că ce s-ajntâmplat?

în zadar, se macină atâtea forțe la moara din Dealul Mitropoliei, în zadar, încearcă actualul guvern să spulbere ereziile politice, financiare, economice etc. ale regimurilor trecute, dacă munca constructivă și creatoare a Guvernului Maniu nu este secondată cu avânt tineresc, care să imprime ritmului vremii nota național-țărănismului.

Beția succesului, în loc să fie un stimulent de îndrăzneață creațiune, pare că a transformat Casa din Dealul Mitropoliei într-un confortabil palat în care intră și iese cine-i place. Nimeni nu se uită, ca într-o oglindă în propria sa conștiință, pentru a-și face un examen sumar din care să desprindă rostul său de adevărat parlamentar?

Fie bătrân, fie tânăr, prin masaj cel puțin, încercați de puneți suflet în locul competenței, d-lor parlamentari, la baza muncii constructive de fiecare zi a Guvernului Național-Țărănesc.

Dați câte o mână de ajutor D-lor Maniu și Mihalache, ca o recompensă pentru faptul de a fi integrat pe fiecare în mitul democratic, a cărui durată va depinde de felul cum s-a răsfrânt în conștiința dv. splendoarea simbolului.

LEGIFERAREA — MODUL DE REDACTARE A LEGILOR

Nu mă gândesc la mecanismul constituțional pentru crearea normelor de drept, nici la obiceiul pământului, acel proces de lentă așezare a orânduirilor obștești, dar, mai ales, vreau să elimin cu tot dinadinsul acea preocupare sterilă de tehnicitate juridică, întrucât toate interpretările pur juridice, care s-au dat până acum fenomenului social, au avut darul de a alunga din conștiința noastră elementele morale și sufletești. Un fel de dureroasă anchiloză a libertății sprintului, un fel de împiedicare stranie a procesului generator de viață, se degajează dintre filele mucede ale codurilor fundamentale, din acele legiuiri comune, în care pare că s-a așezat pentru eternitate înțelepciunea omului de acum 5 mii de ani.

Reguli sfinte, care odinioară schingiuiau simțirea strămoșilor și le încătușau sufletul în cercuri de oțel, par, astăzi, firave așezări, construite de beteaga minte a unor înțelepți primari, a căror sforțare a fost parcă îndreptată diabolic, spre nefericirea omului. Și, astăzi, se resimte, nefasta influență a tradiției dreptului. Și, astăzi se menține ca o înjurie grosolană a spiritului uman, acea ipocrizie a ideii de justiție socială, concretizată în norma de drept. În balastul codurilor și al uzurilor drepte (un jurist care se respectă ar zice: uzuri juridice sau nejuridice, în sensul că un obicei în care se concretizează experiența mai mult sau mai puțin îndelungată a unui grup social, este juridic sub raportul conținutului, în măsura în care încorporează ideea de drept a colectivității, idee considerată ca atare,

numai în ipoteza conformității sale cu tradiția dreptului), s-a împotmolit tot avântul nostru creator. Spiritul rutinar și înțepenit în moravuri desuete ne menține într-o stare de dezolantă apatie. Am putea spune, cu drept cuvânt, că am ajuns !a o adevărată religie socială, în sensul imuabilității instituțiilor de drept care normează raporturile dintre noi, românii.

Da, și e stupid. Toți hipopotamii arenei își urlă din rărunchi jelania pe la răspântii, toți fac constatarea că suntem un adevărat paradis al naturii, prin frumusețile și bogățiile încorporate în teritoriul țării noastre, dar nimeni dintre acești năstrușnici realiști nu-și pune întrebarea: care e cauza tuturor relelor? S-o spun eu răspicat: mentalitatea noastră juridică.

Ideea pe care noi ne-am făcut-o despre drept și dreptate. Printr-o ciudată transformare, s-a produs o aproape completă disociere între normele juridice și elementele morale și sufletești, dându-ne la fiecare ocazie senzația elementară jenantă, a unui sisifism moral, din care nu desprindem decât dezgust. Și nu numai bătrânii României, ci și tinerii în zdrobitoarea lor majoritate gândesc la fel. Nicăieri nu vezi, îmbobocind măcar, o acțiune proaspătă, care să dea piept cu prejudecățile, sfărâmându-le! Nicăieri nu întâlnești tovărășia sfântă, plină de fiorul purificator al credinței în fapta aspră, revelatoare de forme noi ascunse în sânul naturii zgârcite; nicăieri nu răsare efortul voluntar, al cărui țel să se rezume într-un singur cuvânt: creație. Și este dureros!

Se poate ca un neam întreg să trăiască încătușat de o sumă de prejudecăți neroade, care nu au nici măcar calitatea originalității ei etnice?!

Astăzi, se știe cu precizie matematică care este cauza răului. S-a stabilit definitiv etiologia boalei sociale prin care trecem și s-au indicat și remediile. Este o grotească nepotrivire între ideile noi și formele vechi.

Legiferăm astăzi, căutând sistematic să punem de acord gândirea noastră cu tipicul trecutului. O muncă tehnică foarte migăloasă, desfășurăm sistematic pe terenul legiferării. O grijă nemaipomenită de acord al textelor de legi, între ele și pactul fundamental, dar mai ales un respect constant pentru gramatica dreptului, acele reguli de limbaj inutil, care au încuiat capetele multor oameni de ispravă. Și ne învârtim în loc.

Ne ucidem toate speranțele și credințele într-un viitor mai bun, prin simplul fapt că ceea ce ne interesează într-o lege, este corecta ei redactare, după tipicul juridic, ci nu „ideia forță" menită a dezlănțui o acțiune fecundă. Viața materială, morală și sufletească a colectivității încep a curge în afară de sfera legilor sterpe, lipsite de orice utilitate directă.

Parlamentul, singura instituție purtătoare de progres, are în mână cheia soluționării tuturor problemelor care ne frământă: legiferarea. Dar pentru atingerea scopurilor sale, are nevoie de un tonic tineresc, care să-i învioreze atmosfera de arhivă istorică. Pe frontispiciul Parlamentului românesc de astăzi trebuie să fie gravate în litere de un metru câteva vorbe mari și late: legea este expresia concretă a unei idei desprinsă din nevoile reale ale colectivității într-un moment dat.

între forma legii și ideea cuprinsă într-însa trebuie să existe o perfectă armonie. O lege, care nu va fi în stare să pună în mișcare idei fecunde, din momentul intrării ei în vigoare, nu are nici o valoare practică și, astfel, trebuie să rămână în scăfârlia autorului ei.

tdeea de lege, care simbolizează ceva novator, nu-i sinonimă cu ideea de legalitate. Meseria distincțiunii între faptul legal și ilegal aparține puterii executive. Rostul parlamentului sau vorbind în sens mai larg, al puterii legiuitoare, este în a da liber curs realizării dezideratelor materiale, morale și sufletești, mereu noi

ale colectivității. Dacă parlamentul nu promovează aceste idei, riscă să dispară.

P.S. Legile reale sunt concise, simple ca bună ziua și sincere. Inactivitatea parlamentului de astăzi, în sensul lipsei unei colaborări active cu miniștrii „făcători de legi", se datorește neîncrederii legitime stârnite de legile sistem vechi care încearcă a îmbrăca idei noi. Parlamentul democratic trăiește drama inutilității legilor și instituțiilor capitaliste. De aceea, votează în neștire și cu nemiluita.

Asistăm la un proces patologic, de proliferare legislativă, inerent organismelor îmbătrânite în plină descompunere. Este un simpton caracteristic, pentru finalul sistemului în care și pentru care ne zbatem astăzi zadarnic. în loc să organizăm înfrângerea, am putea prepara terenul, scurtând, cum spune Marx, perioada de gestație.

MESAJUL REGAL ȘI ULTIMELE EVENIMENTE POLITICE

„Minoritatea socială, depozitarea privilegiilor de tot soiul, n-are niciodată dreptate-
Majoritatea a avut, are și va avea întotdeauna dreptate, acestea^ fiind dictate de postulatele etice, sociale, politice etc. în această formulă, se rezumă tot crezul generației noastre, radical democratice"

Am citit, liniștit și fără nici o prejudecată de clică, Mesajul Regal și am căutat să desprind din el sensul noului ritm care s-a anunțat cu atâta pompă. Evident, nu m-a surprins faptul că în partea lui economică generală este egal cu zero, fiind complet lipsit de soluții concrete, de imediată eficacitate, și nici faptul destul de transparent al unor declarații dictatoriale copilăresc disimulate. Astăzi, după atâta rățoială a condotierilor autohtoni, ne-am obișnuit așa de mult cu violențele mărunte și sterpe, îndreptate de guvernele cu miros de boierie împotriva adversarilor politici, cu ilegalitățile comise față de imensa majoritate a cetățenilor săraci, încât problema legalității în România, cu vremea se va elimina complet din vocabularul luptelor politice. Desigur că, partizanii legalismuiui clasic constituțional vor găsi întotdeauna accente de revoltă, vor protesta cu ultima energie în contra abuzurilor și încăicărilor de lege, dar rândurile lor se vor rări și se vor converti cu vremea la realitățile stringente ale momentului istorico-social prin care trecem.

Partea interesantă a mesajului este aceea care face apologia datinei, a cărei mistică a măcinat în mod inutil spiritul rasei noastre dornice de progres, veacuri de-a

rândul, menținând în cătușele mizeriei și întunericului acea majoritate mereu nedreptățită de o minoritate a tuturor oligarhiilor, care a îmbătat cu apă rece (spirituală se înțelege!) generații întregi de cărturari de treabă, își arată și astăzi colții mândră de posibilitățile ei de revenire. Noi nu suntem împotriva datinei, atâta vreme cât ea rămâne de domeniul faptelor istorice, conturate prin individualitatea lor printr-o cronologică și sistematică argumentare, pentru uzul științelor sociale și istorice în general. Dar din momentul când datina sau tradiția devine un îndreptar al acțiunilor noastre concrete menite a stimula șt proteja forțele creatoare ale rasei, atunci devenim adversarii neînduplecați ai datinei, ea însemnând în viața unui popor o serie de momente statice, ci nu dinamice, cele din urmă reprezentând elementul viu al rasei, procesul necesar de prefacere în care se înglobează toate virtuțile creatoare ale ei. Cultul datinei și al strămoșilor, anunțat cu emfază în Mesajul Tronului, împinge guvernul actual pe linia moartă a istoriei și anunță, mai ales în împrejurările de astăzi, o perioadă de durată indiferentă, a unei guvernări sterpe. Acesta este preludiul ritmului nou!

Nu ne putem însă opri aici. Mesajul conține un pasaj vag, care prezintă, totuși, oarecare semnificație: „Oriunde se va cere îndreptarea legislației actuale, veți avea să dați guvernului meu concursul Domniilor Voastre, pentru o prefacere îndrumată pe calea orânduirii definitive a așezămintelor publice".

„Prefacerea îndrumată pe calea orânduirii definitive a așezămintelor publice?!" Nu suspectez nimic. încerc o sesizare logică a pasajului și văd că întâmpin o serioasă rezistență mintală.

Lumea este un fluviu în permanentă curgere, cel puțin așa ne-o înfățișează cunoșterea de devenire istorică. Orice prefacere constituie motivul unei noi prefaceri. Nu s-a înscăunat încă, în gândirea filozofic-

istorică teoria prefacerii definitive! Sincer și tinerește putem mărturisi, astăzi, că comorile înțelepciunii materialiste a istoriei, cu substrat dialectic hegelian încep a-și arăta și pe aceste meleaguri sclipirile lor ademenitoare pentru conștiințele tinerești „setoase" de „prefacere". Nouă ne vine greu, nouă, celor tineri mai ales, să neglijăm voit puterea propulsivă care se degajă din forțele inexpugnabile ale istoriei. Viața tinde a se reconstrui automat aproape pe un alt plan mai înalt și ar fi trist ca, din întreg potențialul energetic al rasei, să se desprindă numai nota firavă a unui „legitimism" sterp și rău înțeles. Legitim, în înțeles etico-social, este tot ce dă expresie ideii de justiție socială, concretizată într-o orânduire conformă aspirațiilor noastre ideale.

Desigur că, multora dintre cititorii noștri o să li se pară ciudată această analiză dialectică a unui pasaj șters și insignifiant în aparență, din Mesajul Tronului. Pentru noi, însă, aci stă nodul problemei actualei guvernări. Pasajul cu pricina exprimă corect ideea datinei, pe care guvernul în înțelegerea lui tradiționalistă și reacționară tinde s-o înscăuneze definitiv. Guvernul actual nu aduce nimic nou. Toată arta guvernării lui este pur tehnică, neglijând complect chestia etico-socială.

După cum reiese clar din cuprinsul Mesajului, neajunsurile crizei social-economice și social-politice de astăzi au o unică și exclusivă cauză: neglijarea datinei și înlocuirea ei prin instituții de cultură și civilizație modernă, nepotrivite pe trupul plugăresc al nației noastre. Cu alte cuvinte, guvernarea profesorului Iorga va reprezenta ideea „sămănătorismului" „în marș"! Credem că am lichidat, odată pentru totdeauna, această inofensivă {ieri, se înțelege) mișcare literară, și ne-am închipuit niciodată că se va traduce în acțiuni politice. Este just că, criza social-economică și social-politică, prin care trecem noi și celelalte noroade europene, este consecința firească a dezvoltării

societăților moderne capitaliste, dar acest fapt nu ne poate determina pentru nimic în lume să aruncăm ancora spiritului la începutul sumbrului Ev Mediu.

Vrem să rămânem un stat primitiv-agrar, ajustat mereu tradiției noastre plugărești? Este în interesul superior al rasei noastre de a rămâne la așezările primare sătești, cu căsuțe agățate pe dealuri înflorite, sub poale de pădure, cu curți spațioase, pline de petece de iarbă grasă și de baligi? Atunci, nu ne rămâne de făcut decât să ajustăm mereu statul nostru realității noastre rurale și să eliminăm cu încetul instituțiile moderne democratice. Atunci, vom deveni o oază de liniște, un parc sălbatic de recreație pentru comis-voiajorii obosiți ai Occidentului — o mică colonie economică. Voința noastră, însă, a generației tinere a Ardealului, este alta și-n consecință și metodele de gurvenare pe care noi le preconizăm vor fi altele.

Ținem să se știe de la început un lucru: ne plac acțiunile sincere, cu efecte directe în viața materială și morală a maselor. Minoritatea socială nu va intra, de aici înainte, în sfera preocupărilor noastre, decât în măsura în care își ajustează sau, mai precis, își subordonează interesele ei, intereselor majorității muncitoare. Știm, însă, de la început, că vom fi scutiți de această „plăcere". Și, pentru uzul metodologic al cunoașterii realităților social-economice și social-politice din România, ne fixăm un punct luminos de orientare: conflictul ireductibil între minoritatea bogaților și majoritatea săracilor. Așa și numai așa se poate pune problema, în mod clar, în societatea noastră

Toate eforturile noastre se vor îndrepta spre aservirea tehnică a minorității conștiente și egoiste, pentru scopurile majorității nedreptățite, pe care voim s-o ridicăm pe planul culturii și civilizației europene. De altfel, într-acolo se îndreaptă și starea de incertitudine a raporturilor social-economice existente și lipsa de

busolă a păturii suprapuse, care se macină într-o atitudine de provizorat și expectativă. Actele de guvernare pur tehnică și administrativă ale actualului cabinet vor fi de scurtă scadență și fără efecte apreciabile.

Guvernul (orga, în lumina ultimelor evenimente politice, trăiește într-o admosferă de precaritate a puterii, ceea ce infirmă de la început toate așa-zisele proiecte novatoare. însuși Mesajul Regal, prin cuprinsul lui aprogramatic, pecetluiește soarta „asociațiunii precare și vremelnice pentru exploatarea bucuriilor puterii". Patrimoniului colosal de inerție pe care-l aduce Guvernul lorga, îi va urma o acțiune înviorătoare pătrunsă de spiritul noutății, creației, după un plan rațional de ansamblu și-a reconstrucției sociale, care, de bună seamă, va fi în stare să dezmorțească și să scuture puțin din somnolența sau, cum spune Mesajul, „să trezească inițiativele adormite" (individuale mai ales, curățite puțin de egoismul tor primitiv. Numai un pic curățite).

Până atunci, însă, neglijând trecutele, actualele și eventualele inegalități, abuzuri, incorectitudini și toate combinațiile politice de ultimă oră, toate supărările și matrapazlâcurile partidelor mari și mici, vom explora vânjos vâna de aur a mizeriei majoritare, a cărei prezență va fi un neîntrerupt stimulent de creație politică. Numai triumful „definitiv" al majorității sărace ne va îndemna să redactăm un Mesaj de aspră și masivă durabilitate. Așa s-au răsfrânt, în conștiința tinerimii ardelene, cuprinsul Mesajului Regal, prin care s-a deschis actuala sesiune parlamentară și ultimele evenimente politice.

P.S. Până una alta, atragem atențiunea Guvernului că, în țara aceasta, sunt întreprinderi comerciale și industriale, în care se lucrează peste opt ore, mai precis 14 ore, că această „spoliațiune colonială se petrece sub supravegherea „bine intenționată" a unor inspectori ai muncii, că țăranul român {depozitarul binecuvântatei datini) ajuns la sapă de lemn, se subalimentează și se cretinizează

în masă, că internatele școlare s-au transformat în centre de tuberculozare, iar școlile publice, prin metodele lor de instrucție și educație, sunt fiecare focare de imbecilizare colectivă; că copii* săraci și cuminți se istovesc de pomană sau păzesc purceii și gâștele, iar cei bogați și proști își pavoazează, pentru gloria spirituală, a neamului, scăfârlia cu vânt intelectual. Știm precis că guvernul nu va lua nici o măsură, împiedicat fiind de datină și de faptul că „țara e păcătoasă", dar noi îi aducem !a cunoștință toate acestea așa ca simpli și onești cetățeni.

ROTATIVA

Cititorule,

Poate d-ta nu ești obișnuit cu mecanismul destul de complicat ai vieții constituționale, mai ales că d-ta arbitrezi în conflictele politice dintre partide, cu totul după alte criterii decât omul politic.

Pe d-ta nu te interesează aproape de loc certurile intestine afe cutărui partid sau, cum spui d-ta, sfada dintre domnii mari și mici și nici nu-ți chinui mintea cu formule de algebră constituțională, ci te așezi frumos în sfera intereselor dumitale și-ale vecinilor dumitale și construiești, pornind de aici, o frumoasă clădire, croită din linii perfect arhitectonice, cu temeliile înfipte adânc în realitățiile stringente ale vieții.

Așa judeci dumneata, știu precis lucrul acesta datorită anchetelor cotidiene, din care am adunat un imens materia! documentar, fecund în consecințele lui practice, și bine faci că judeci astfel. închipuiește-ți că ți-ai deplasa voluntar gândirea dumitale concretă, desprinsă din ritmul intereselor apropiate, în sfera certurilor și mișcărilor de suprafață și, atunci, vei observa că plutești în vid. Și dacă toți semeni dumitale cu judecată sănătoasă și robustă ar face la fel, întreaga orientare politică ar impune o ciudată deplasare a liniilor de forță în câmpul sterp al taifasurilor interminabile, a căror exclusivă preocupare se reduce în gripa unei excelențe, la supărarea ușor remediabilă a unui mititel nervos și veșnic nemulțumit, la vânzoleala partidelor de opoziție pe chestia teoriei partidelor de guvernământ și-a succesiunii la putere etc.

Dar înțelepciunea dumitale, un mic fragment din marea înțelepciune populară, refuză categoric acest soi de judecăți anapoda. Știi cu exactitate, că examenul partidelor politice, se dă la anumite răstimpuri stabilite în fața obștei frământată de griji și nevoi, că această obște creează și mănâncă idolii creați, neputincioși, și, ceea ce este mai esențial și demn de reținut, că nu se mai revine, istoricește vorbind, asupra organismelor politice scoase din uz. N-ai idee ce lucru sănătos este acesta pentru primenirea atmosferii. De aceea, îți mărturisesc sincer, că am o deosebită admirație pentru judecata dumitale limpede. Și pentru că am prilejul să-ți comunic sentimentele și gândurile mele, țin cu orice preț să te lămuresc asupra unui lucru, care nu trebuie să-ți scape și care poate nu te-a preocupat îndeajuns. (Judecata dreaptă neglijează, uneori, o sumă întreagă de găinării periculoase, așa că, până în momentul constatărilor precise, se pot face inutile experiențe).

Vreau să-ți vorbesc despre *rotativă.*

Ce este *rotativa?*

Este un sistem politic antidemocratic adică în contra voinței celor mulți (concepând democrația riu în sens libertar, ci în sens țărănesc), care presupune existența a două partide de guvernământ, cu drept în monopol de viață publică. Este un uz perimat, bine ajustat pentru o clică oligarhică a cărei factice divizare în două tabere adverse are ca scop distribuirea puterii după un plan stabilit prezentând maselor același program de guvernare, cu mici deosebiri de detaliu, urmărind însă aceeași țintă.

Observatorul neexperimentat crede că are de ales între două curente adverse, conturându-se în mintea lui două aspecte diferite ale vieții politice. în realitate, lucrurile stau astfel. Taberele se ceartă de ochii lumii. între ele există un consens de exploatare a puterii, pe

care și-o înmânează cu dibăcie la intervale anumite. Și pentru ca acest conflict aparent să prezinte aspectul unei lupte adevărate, intervalele succesiunii la putere nu trebuie să se suprapună peste soroacele constituționale. Un mic exemplu: certurile dintre răposatul Partid Conservator și Partidul Liberal în veacul trecut, aproape până la Marea Unire, la și dumneata istoria în mână și citește. Conservatorii apărau cronicarii și egumenii mănăstirilor defuncte, tradiția spirituală sedimentară în file mucede de cronici, liberalii se zbăteau să aclimatizeze o brumă de cultură și civilizație apuseană; dar, când era vorba de interesele economice ale ambelor tabere, domnea o dumnezeiască armonie între luptători. Nici o deosebire de concepție. Câteodată așa, glumind, conservatorii susțineau reducerea tarifelor vamale, care stânjeneau în mare parte câștigul lor material și mai dădeau din când în când câte o mică panama pe față peste care trăgeau frumușel mușamaua. încolo, reprezentații ambelor tabere exploatau munca națională, fiecare după priceperea sa și la adăpostul grijilor de legitimă răzmeriță printr-o bine organizată forță armată și polițienească (concursul dat de liberali conservatorilor latifundiari, în 1907, cu ocazia răscoalelor țărănești, servește de exemplu. Știe prea bine generalul!)

împropietărirea de la 1864? Praf în ochii țăranilor! Ion Brătianu ar fi spus cândva, înainte de reforma agrară de la 1864, că nu-l interesează chestia proprietății rurale, ci mai mult problema creditului și-a băncilor în genere; liberalismul și-a îndeplinit misiunea, în ceea ce privește regimul proprietății mobiliare rurale, prin proclamarea principiului liberei circulații a bunurilor. Atât. Ceea ce înseamnă că prin încadrarea statului și societății românești în ritmul circulatoriu al vieții capitaliste, s-a atins ultima țintă a vieții noastre

social-economice. Țăranii, deposedați de-a lungul istoriei de pământurile lor, să le recâștige prin muncă dacă pot! Problema agrară din România, înaintea Războiului cel Mare, oferă cercetătorului un sfâșietor de trist capitol de istorie socială. Reforma agrară postbelică? Dacă forțele agrariene intrate în arenă n-ar fi scărmănat îndeajuns partidele oligarhice (liberalii și anexele lor), această reformă n-ar fi însemnat altceva decât o reformă defensivă a marii proprietăți individuale. Pe vremea domniei acestor partide, domnea sistemul rotativei și părea firesc.

După Unire, însă, intră în arenă forțe noi, a căror grupare a dat naștere unui nou partid politic: Partidul Național-Țărănesc. Cu o structură ideologică profund democratică, printr-o dârză și aspră luptă, a căutat să scoată din viața noastră publică Partidul Liberal, ca organism îmbătrânit, care încerca să supraviețuiască rosturilor sale istorice. Și a reușit. Revoluția agrariană în România a însemnat un triumf al progresului politic, în sensul permanentei deveniri, al luptei pentru nimicirea forțelor vechi de viață politică, pentru năruirea moravurilor nepotrivite vremurilor noi. Ar avea vreun sens politic și istoric revenirea la sistemul rotativei, când noi, național-țărăniștii ne-am făcut un titlu de glorie din sfărâmarea organismelor emasculate?

Mișcarea agrariană din România a impus în viața noastră politică un nou crez: crezul luptei neîntrerupte, de afirmare, care nu se poate doza după firava rețetă a rotativei. Rotativa transformă politicele programe în evanghelii indiscutabile, iar partidele politice, în clici legate prin interese asemănătoare, având, cum am spus mai sus, același scop: exploatarea celor mulți prin deținerea puterii de stat. Nu! Luptă dârză și aspră, aceasta este deviza scrisă pe steagul nostru și cine nu este în stare să reziste, să piară!

Mi se pare că acesta este sensul democrației.

Problema succesiunii la guvern apare în lumina celor de mai sus, ca un reflex al conștiinței colective. Forțele se verifică Jos, nu sus. Prin luptă, nu prin gâlceava de bâlci. Monarhul observă! Cântărește și compară raportul de forțe și hotărește în urma examenului obiectiv al pulsului de jos.

PROBLEMA REGIUNII ÎN NOUA REFORMĂ ADMINISTRATIVĂ

Pentru un spectator obiectiv, pare cât se poate de ciudată întreaga dialectică juridică dezvoltată de Partidul Liberal, începând cu „bătrânii" și terminând cu „tinerii-bătrâni". Argumentele aparțin unei legalități specific liberale în care reaua credință joacă un rol determinant.

Pare straniu cum târgoveții zilelor de ieri, legați prin dulci interese, se trezesc brusc într-o atmosferă de ideație pură din care nu-i trezește decât durerea amară a unor vremi trecute, când Bucureștii cu minunatele lor subterane ofereau comod posibilitatea oricărei aventuri politice.

S-a creat o întreagă literatură, am putea mai exact spune filosofie a *regiunii,* arătându-se că din punctul de vedere al dreptului pur, teoretic, *regiunea,* ar prezenta avantaje considerabile, oferind perspectiva unei bune administrații, dar descentralizarea aceasta teoretică contrazice realitățile noastre politice, sociale și chiar economice. O autonomie locală mai largă în cadrul regiunii ne-ar duce inevitabil la regionalism sau chiar separatism în starea de spirit actuală ce domină Provinciile Alipite.

Punem întrebarea firească: cărui fapt se datorește (excluzând minoritățile etnice a căror nemulțumire în noul stat am convingerea că va dura atâta vreme cât li se vor distribui „fel de fel" de grații din partea politicienilor venali și nepopulari și iluzii din partea

corifreilor iredentismului maghiar) nemulțumirea iscată în Provinciile Alipite? Nu este oare consecința directă a centralizării excesive ce-a permis toate abuzurile și inepțiile datorită necunoașterii situației adevărate locale?

Fiecare regiune are fizionomia ei particulară, în ciuda tuturor teoriilor onaniste, fizionomie ce trebuiește respectată pentru activarea forțelor sale reale.

Argumentele ridicole de ordin constituțional alese pe sprânceană de uzurpatorii de ieri ai puterii se întorc în contra lor. Art. 1 din *Constituție,* „Regatul României este un stat național unitar și indivizibil", interpretat în sens liberal, ar trebui să ofere aspectul unui conglomerat amorf de oameni și pământ cu buricul în București.

întrucât privește, articolul patru din *Constituție* nu este întru nimic contrazis de actuala reformă, în care regiunea este concepută ca o deconcentrare a serviciilor publice pentru o mai bună și corectă gestiune a lor. (Art. 4. Teritoriul României din punct de vedere administrativ se împarte în județe, județele în comune. Numărul, întinderea și subdiviziunile lor teritoriale se vor stabili după formele prevăzute în legile de organizare administrativă. *Nota editorului)*

Nu constituie, după cum s-a spus răspicat, o unitate administrativă constituțională, adică o persoană morală de drept pubiic ce și-ar avea consacrarea în *Constituție,* ci o simplă asociație de județe, pentru o mai bună gestiune a intereselor comune.

Organizația, mai mult sau mai puțin complexă a *regiunii,* nu indică absolut caracterul său de persoană morală de drept public.

Unitatea națională n-are nimic comun cu uniformitatea administrativă, care constituie, din contră,

Problemele fundamentale administrative, fiind de ordine materială, satisfăcute fiind în cadrul *regiunii,* nu pot împiedica unitatea spirituală a unui popor, atât de oropsit de fostele guvernări liberale.

CUVINTE DESPRE DESCENTRALIZAREA ADMINISTRATIVA

Nu discutăm această chestiune, nici de dragul vreunui principiu programatic, nici pentru a expune o teorie răsuflată de atâta trăncăneală verbală, care dă de lucru profesorilor de drept public în clasificarea categoriilor Juridice ale materiei dreptului administrativ, ci pentru că este încă actuală, prin procesul prea lent de desăvârșire. Nu facem parte din acea categorie de inși înțepeniți în teoriile politice înainte de 1848, care cred că legile sunt entități permanente, iar programele politice literă de Biblie. Pentru motivele acestea, sperăm că vom putea aprecia fără prejudecăți, opera de descentralizare administrativă întreprinsă de Partidul Național-Țărănesc. Dar mai înainte de a intra în subiect, ne permitem a face o constatare: instituțiile juridice, care sintetizează viața politică a unui popor, tind în măsura progresului să-și piardă culoare etnică sau, cum se mai spune, tind spre universalitate. Nicăieri, poate, ca în domeniul dreptului, școala istorică nu a dat un mai mare faliment.

într-adevăr, toate națiunile europene, au adoptat ideea proprietății quiritare, croind pe seama lor construcții cu același substrat roman. Nu mai vorbim de vremurile noastre.

Interdependența economică și juridică dintre popoare este așa de accentuată, încât se poate vorbi cu drept cuvânt de zone internaționale juridice, cu instituții de drept public sau privat aproape identice. Pe noi, nu ne indignează împrumutul rațional al unor instituții juridice utile, fie că-s indiene, patagoneze sau

ungurești, dacă înfăptuirea lor legislativă și practică a dat rezultate mulțumitoare și a însemnat un progres în așezarea vieții de stat. Am putea cita, spre exemplificare, autori români reputați mult mai deștepți decât Octavian Goga sau Popa Lupaș.

Ne-a surprins foarte neplăcut influența exercitată de tradiția înțepenită a vieții noastre publice, cu ocazia înfăptuirii primei noastre Reforme de descentralizare administrativă. Sugestiile cotoilor administrativi aparțin grupului de mandarini centrali, formulările și calculele gazetarilor de meserie, care au savurat cu deliciu roadele binefăcătoare ale ideii naționale, trucurile proștilor enciclopedici, care-și imaginau statul ca o plăcintă fără contur, cârâitul misticilor de profesie, care concep unitatea națională ca un conglomerat amorf, socotelile tehnicienilor financiari și economici, obișnuiți prea mult cu contabilitatea în partidă dublă, toate acestea au terorizat în așa măsură Guvernul Național-Țărănesc, încât acesta s-a văzut nevoit să ciupească câte un pic din integralitatea proiectului, dându-ne senzația jenantă a unui firav început. Facem aceste observații cu un adânc regret, mai ales că de această reformă depinde viitorul democrației, prin ea putându-se lichida definitiv ultimele resturi ale băieților de bani gata, crescuți în voie pe lângă bugetul statului.

Focarele de administrație locală, în cazul unei autonomii desăvârșite, ajustează viața de stat după nevoile colectivității și împiedică destrămarea unității noastre etnice. Adversarii noștri ne-au șantajat în mod ordinar pe chestia ideii naționale. Orice reformă a fost primită ca o crimă, față de această sacrosantă idee.

Cum se poate să Izbești în organizația centralistă a statului român, fără să periclitezi fructul ideii naționale, unitatea națională?

Cum îndrăznesc național-țărăniștii să împiedice nașterea așa scumpă nouă a porcilor și tancrezilor?

Este o îndrăzneală nemaipomenită să știrbești privilegiile unei clici bancare, ale cărei surse de venit s-au redus întotdeauna la dijmuirea impozitelor de tot soiul care au alimentat tezaurul publici Și sugestiile au prins.

Entuziasmul s-a potolit la auzul trâmbițelor și tobelor măscăricilor așezați cu nădejde la apărarea pozițiilor cucerite pentru umplerea buzunarelor lor fără fund. Daca am fi făcut o statistică exactă a fraudelor comise înainte de venirea noastră la putere, am fi consumat frumoase cantități de hârtie și cerneală pentru calculul sumelor defraudate, dar, mai ales, am fi putut echilibra toate bugetele corporațiilor de drept public fără ajutorul vreunui împrumut extern. Ni se pare, că, dacă am fi făcut acest lucru de la început, ar fi răsunat închisorile de jalbe, îndreptate spre nemărginita clemență regală. N-am fi avut nevoie, nici de o drastică lege a presei, pentru că briganzii condeiului s-ar fi inițiat la umbra zidului în substanțialul vieții umane.

Deocamdată, apărăm câteva instituții create cu multă osteneală și a căror utilitate s-a dovedit prin experiență:

1) notarul comunal, a substituit notarul de stat, înăcrit, ghiftuit, cu blană de samur și cu mașină Buick, versat în lectura *Monitorului Oficial* și deprins în executarea deciziilor ministeriale, manifest ilegale. Am isprăvit povestea cu cunoscutul și harnicul expert în alegeri făcute pe sprânceană, micul satrap rural, înfipt ca un pion în conștiința obștească, sfidând orice dorință legitimă a cetățenilor neconformă cu intențiile politice ale cutărei excelențe, supărată pe regimul democratic;

2) președintele consiliului județean (șeful adevărat al administrației județene), emanație a consiliului județean, silit de noua lege să dea o amplă socoteală acestui mic parlament local. Câtă distanță între ispravnicul de ieri, care călca o mie de găini în goană

cu mașina de-a-lungul și de-a-latul județului și prefectul de astăzi, un modest reprezentant al puterii centrale, care nu-și mai poate vârî nasul decât în batistă și se mulțumește cu controlul respectării legilor și cu eliberarea pașapoartelor.

Foarte frumos. Așa se și cuvine. Nu i s-a știrbit întru nimic prestigiul. Nu s-a făcut altceva decât că s-a delimitat sfera problemelor de înaltă ordine, care nu are nimic comun cu chestiile de gospodărie locală. Nu este nici plăcut, nici necesar, nici util sâ utilizezi bugetul acestei administrații locale pentru „scopuri diplomatice" sau pentru alegeri binecuvântate de biciul lui Dumnezeu. Se fac, în felul acesta, de cinstită gospodărire, o grămadă de economii, care-și pot găsi ușor destinația în acoperirea nevoilor locale. Și, apoi, un lucru: prin limitarea drepturilor prefectului, s-a eliminat cauza conflictului între stat și administrațiile locale;

3) directoratele ministeriale vor deveni, cu vremea, o adevărată binefacere, pentru regiunile administrative. De ce? Cunosc mai bine problemele locale. Au posibilitatea de a ancheta serios șt prompt, în toate chestiunile, deferite competenței lor. Ar fi de dorit ca această competență să se lărgească, cât mai mult posibil. Miniștrii au destul de lucru. Cu cât vor fi mai descărcați de sarcini administrative, cu atât vor avea mai multă vreme de gândit asupra marilor probleme care frământă societatea. Descentralizarea desăvârșită administrativă are menirea de a închega ordinea de stat. De desubtul acestei ordini, există amorfa masă socială, ale cărei frământări și prefaceri pot preocupa serios mintea excelențelor și încă cu mare folos. Un ministru nu-i chemat să rezolve jalba unui agent sanitar de la Valea Porcului sau să asculte plângerea unui cârciumar știrb, pentru eliberarea brevetului de băuturi spirtuoase. Sade rău!

Nu mai vorbim de noianul de nevoi și mizerii mărunte din care se împletește viața de toate zilele a cetățeanului necăjit!

Se obiecționează cheltuielile extraordinare făcute prin înființarea Directoratelor ministeriale.

Vom avea ocazia, în curând, să luminăm și această controversă inutilă. Prin înființarea acestor directorate, s-au desființat o mulțime de inspectorate și servicii speciale, tot atâtea porturi sterpe de avangardă ale puterii centrale, regimente întregi de slujbași menite a pisa cărbuni în cap contribuabililor și a a mobiliza stațiunile climaterice și balneare, fără a-și justifica existența cu nimic. Provinciile Alipite, mai ales, erau pline de asemenea trântori.

Vom expune mai târziu organizarea Completă a Directoratului Ministerial al Ardealului, vom arăta roadele activității sale și economiile realizate prin raționalizarea administrației locale regionale. în ceea ce privește controlul apropiat al administrațiilor, județene, municipale și comunale, Directoratele Ministeriale vor putea face, în ipoteza unei complete descentalizări, adevărate minuni. Cine va putea, oare, scutura municipiile, județele și comunele de pletora de slujbași care „beau tutun" și stau crăciți prin birouri, consumând 3/4 din bugetele respective? Suntem abia la început. Orice pas înainte pe calea descentralizării va însemna un progres.

Dacă miniștrii nu vor renunța la pretențiile de atotputernicie, cea mai importantă reformă a național-țărănismului va rămâne o biată și vagă dorință. Noul proiect de modificare a legii administrației locale va trebui să țină cont de aceste considerații și de rezultatele experienței făcute cu acest început de descentralizare. Să nu ne învârtim în loc.

P.S. Descentralizarea administrativă transformă slujbașul birocrat în slujbaș gospodar. Aceasta este misiunea adevărată a funcționarului din administrația locală.

Problemele ordinai publice, și siguranțe) statului formează obiectul preocupărilor funcționarilor de stat și al reprezentanților puterii politice superioare. Chestiunile edilitare, de asitență socială, instituțiile de igienă și medicale, întreprinderile economice, (industrie și comerțul legate de posibilitățile locale de dezvoltare), căile de comunicație locală și mijloacele de transport, dezvoltarea conștiinței civice și al solidarității grupurilor profesionale, educația culturala și morală a cetățenilor, sunt tot atâtea probleme care se pot astfel adânci prin activarea forțelor sociale locale și cu concursul statului, când nevoia va cere. Miniștrii, prin situația lor, iau cunoștință palpabilă de aceste lucruri abia la sfârșitul guvernării. Oricâtă bunăvoință ar avea, orientările lor se reduc la cercetarea lor mai mult sau mai puțin amănunțită a unor rapoarte spălăcite, construite de multe ori de imaginația Impintenată a vreunui slujbaș setos de decorații.

în statul centralist, slujbașul nu simte greutatea răspunderii, prin controlul exercitat de comunitatea interesată sau de organul de control imediat superior investit cu puteri mat mari, acestea neputându-se realiza decât într-un regim descentralizator.

LIBERTATEA PRESEI
(Scurt protest pentru uzul cetățenilor urbani)

Nu știu de ce, dar de câte ori vorbesc despre libertate simt nevoia de a lua o atitudine protestatară, de a mă război cu orânduirea reală sau chiar cu orânduiri imaginare. Probabil că libertatea este o lege a spiritului nostru, așa îmi vine a crede, căci n-ar avea altfel nici un sens toată truda noastră de descătușare din lanțurile cu care ne ferecă neîntrerupt vecinii îndepărtați sau frații noștri, începând cu scabroasa și îndobitocită protipendadă spirituală și politică a țării, până la faptul meschin al trecătorului, care-ți retează gândul în clipa înfăptuirii lui ciudate. Să presupunem, pentru nevoia demonstrației, că omul, acest mic dobitoc are spirit și că legea spiritului său ar fi libertatea.

Pe care om îl izbește mai crunt limitarea libertății? Pe omul orașului modern, căci numai el cunoaște libertatea spiritului. Țăranul nu cunoaște acest soi de libertate, sufletul lui fiind construit din câteva elementare certitudini, topite în unitatea superioară a lui Dumnezeu.

Țăranul cunoaște numai libertatea mișcării fizice și a bucuriilor sădite în el de natură, bucurii primare, spiritul lui fiind parcă legat cu lanțuri grele ca de plumb, lovit de câteva năluci împurpurate de mintea lui mereu odihnită. Când am auzit că guvernul Majestății Sale Regelui a confiscat ziarul „Vestul" și toată presa minoritară care a reprodus un discurs inofensiv al D-lui Sever Bocu, nu

m-am gândit deloc la țărani și nici la știrbirea vreunui drept al lor. Pentru țărani, libertatea presei n-are nici un fel de însemnătate. Evident, este de datoria noastră să-i facem a înțelege acest lucru. M-am gândit, însă, la noi, orășenii, și la lașitatea noastră, la tolerarea fără margini a satrapiilor de tot soiul, m-am gândit la dinamitarea (este vorba de dinamită reală) autorității samavolnice, la apărarea redacțiilor invadate de imbecilitatea polițienească cu pistolul, la suprimarea bruscă a ministrului sau subalternului său care încearcă să dea înapoi minutarul progresului cu două sute de ani, și așa, încet, încet, sub presiunea sufletului răzvrătit, a marelui spirit urban care trăiește în mine, am trăit pasionat o clipă sfărâmarea în puzderii a întregii orânduiri sociale și statale. Așa ne gândim noi, gazetarii neindependenți, salahori ai gândului colectiv, atunci când autoritatea ne scuipă în față în semn de dispreț. Și poate nimeni nu crede în rostul răzbunării violente, al suprimării autorității samavolnice, ca noi gazetarii.

S-au confiscat ziarele minoritare din Timișoara care au reprodus un discurs inofensiv al D-lui Sever Bocu și confratele nostru „Vestul". Acesta-i faptul lapidar prezent. Să vorbim sincer ne este scârbă, pentru că s-au pus piedici spiritului inofensiv și mai ales pentru că verificăm dureros neputința citadinului obosit, incapabil de mici violențe reconfortante. Ne-a părut rău că proprietarii de gazete din București nu s-au sesizat. Asta o spunem ca gazetari, căci oamenii politici au prilej să se bucure de tăcerea presei bucureștene, căreia va trebui ca mâine să-i pună zăbala la gură și pentru acest lucru le trebuie să întărească tradiția. De altfel, proprietarilor de gazete le dorim tot concursul poliției pentru prosperitatea lor materială, dar repet, nouă celor liberi, ne este scârbă de confiscarea confratelui nostru „Vestul" și-a presei minoritare

timișorene. Nu de altceva, dar nu conținea nimic alarmant sau revoluționar.

Domnul Sever Bocu fiind cetățean pașnic, fără metehne de insurgent.

PROIECTUL DE LEGE PENTRU CONTROLUL AVERILOR

Dacă la un moment dat, am ridica principiul răspunderii penale și materiale din viața socială, am ajunge la extrema ideală a ordinii actuale, la anarhie. Este sau nu este răspundere în fața legilor, sunt cei doi termeni ai problemei de siguranță socială.

La noi, în România, se petrece în mod constant, un fenomen ciudat: orice reformator își înghite o bună parte din reformă, prin faptul sugestiilor multiple, venite din afară. Ceea ce-l caracterizează este naivitatea și buna credință. Vorbesc de reformatorii adevărați, nu de panglicarii care dau flăcări pe nări. De câte ori se pune chestiunea răspunderii mandarinilor excroci fraudulоși și, mai cu seamă, a harnicifor gospodari politici, care au ajuns la putere în roabă și pleacă în limuzină, încep discuții aprinse pe toate temele, afară, bineînțeles, de gestiunea lor frauduloasă. Un exemplu, de mare reformator naiv, ni-l oferă D-l Titulescu. După război, țara simțea nevoia unei satisfacții morale, cerând sălbatic tragerea la răspundere a îmbogățiților de război. „Foarte just" și când zic astfel mă gândesc ia bietele legi făcute pentru proști, și foarte moral, pentru că nimic nu jignește mat mult sentimentul de dreptate și cinste decât faptul de a frustra statul și societatea în momente de dezastre.

în timp ce majoritatea, docilă ca întotdeauna, sacrifică totul pentru împlinirea idealului național, un pumn de bandiți constituiți în partid politic, spoliau cu nemiluita statul, îndesându-și buzunarele, pentru scumpa lor fericire. Și au fost puțin aceștia? Un pumn

de hoți. Și au furat mult: miliarde. De unde? De la aprovizionare. Nu mai vorbim de tezaur! Până în cot și-au băgat mâna. Ce vremuri de aur pentru afacerile cu furnituri de stat, ce minunate împrejurări pentru realizarea principiului porcesc: „Să făurim burghezia română cu toate mijloacele permise sau nepermise, legale sau ilegale, morale sau imorale". Și d-l Titulescu, de bună credință, ca orice reformator român, și-a luat la început rolul în serios. Dar dârza atitudine a omului de stat s-a sfărâmat la primul examen, al realităților. S-au găsit inși, evadați în economia socială, cu mai mult sau mai puțină competență, care au acuzat pe reformator cam în felul următor:

a) este lipsit de simțul realităților economice. (Unu! dintre criticii D-sale este partizanul economiei politice pure, curățită de multă vreme, zice el, de ingredientele politico-sociale);

b) reforma păcătuiește prin abuzul de fiscalitate și politică socială, (d-l Titulescu încerca, sub forma unui impozit, o adevărată fiscare a averilor îmbogățiților de război);

c) este, în interesul economiei naționale, să protejăm capitalul, indiferent de modalitățile de acumulare, România fiind în fază de tranziție spre industrializare, când capitalul este chemat a juca un rol hotărâtor. Economia politică nu cunoaște, în problemele sale, moralul sau imoralul ca elemente esențiale în procesul activității economice. Această disciplină, însă, în concepția actuală, nu cunoaște decât hegemonia capitalului, care în patrimoniul particular devine productiv, iar, în cel public, sterp. Ideea lucrativității capitalului trebuie să primeze, profitul individual fiind resortul prosperității generale și, apoi, te-ai putea aștepta, la un moment dat, la o evaziune a capitalurilor, mult mai periculoasă, decât violarea tuturor ordinilor morale;

d) și, la urma urmelor, cine ar putea garanta o executare conștiincioasă și lipsită de pasiune a controlului patrimoniilor născute prin fraudă?

Să o lăsăm baltă și să punem punct. Și așa s-a întâmplat. Ce a rămas din reforma economică și financiară a D-lui Titulescu?

Un biet impozit progresiv pe venitul global, un impozit pe succesiuni, la început, cu scopul de a limita în sine dreptul de moștenire; mai târziu, datorită „fecunzilor interpreți ai dreptului", a fost considerat ca o sursă de venit pentru fisc și alte câteva cârpeli drăguțe în materie de buget. Chestia răspunderii a rămas deschisă. Reformatorul a fost uitat, iar poporul a trecut mai departe. L-a depășit. Noi, național-țărăniștii, am luat chestia în mână.

Și poporul după noi. în idealismul lui curat, nu-i venea să creadă că lupta politică selecționează la noi briganzii și îi așază în fruntea statului. Și noi credem acest lucru. Nu se poate, ca un popor de 18 milioane să fie compus numai din tâlhari, sau, chiar dacă poporul este cinstit și pfin de virtuți morale, este exclus ca din rândul acestui popor să se ridice la conducere hoții.

Convins de toate acestea, d-l Ion Mihalache a întocmit un proiect care constituie controlul averilor tuturor cetățenilor. însă apărătorii economiei naționale stau după ușă. Aceleași critici, aceleași obiecții neroade, asaltează pe generosul reformator.

Unii susțin să se limiteze controlul la averile funcționarilor publici, adică să scape hoții adevărați, inșii politici iresponsabili ai regimurilor de ieri.

Ce dracu să găsești la un slujbaș? Că a iuat mită un burduf de brânză, un miel sau o sută de ouă pe care le-a consumat de mult. Poate să afli ceva serios, chiar furturi adevărate, la înalții funcționari din ministere. Aceasta este însă prea puțin și tare mi-e teamă, că dacă nu se face un control general și radical al averilor,

atunci, chestia răspunderii, va rămâne iar deschisă, reformatorul va fi uitat, iar poporul va trece mai departe pentru a o înmâna altora.

Este o chestiune de viață a poporului român, de a-și reabilita demnitatea și prestigiul în afară și înăuntru.

Revizuirea valorilor morale va fi cea mai strălucită operă, care s-a realizat vreodată în istoria noastră. De realizarea ei integrală, depinde soarta partidului agrarian în România.

Altfel, statistica fraudelor și sancțiunea lor morală, penală și materială, va fi deajuns pentru a constitui un program întreg, pentru noi organisme politice. Această chestie este axa guvernării unui stat civilizat.

LEGEA PENTRU CONTROLUL AVERILOR

Desigur că, oricărui român conștient îi plesnesc obrajii de rușine prin votarea unei asemenea legi, care pe lângă faptul că crează o stare de neîncredere generală și de nesiguranță, mai oferă și un certificat global conducătorilor acestei țări, printre care se află unii lipsiți nu numai de onestitate, dar chiar de pudoare și de bun simț. O asemenea lege, născută din întrecerile etice desfășurate cu mult tămbălău în arena vieții politice, denotă și o lipsă totală de seriozitate.

Cum adică, nu-s suficiente codurile represive pentru a urmări pe delapidatori sau pe acei inși veroși care acumulează patrimonii imense speculând situațiile politice deținute în stat? Este nevoie de o lege specială, care să consfințească măsuri excepționale pentru hoții banului public? Sau, poate, o lege a controlului averilor slujbașilor de Stat nu are ca scop de a urmări pe infractorii propriu-ziși, ci mai mult pe așa-ziși fraudatori invizibili ai patrimoniului public?

Sunt anumiți indivizi care se îmbogățesc uluitor de repede fără însă să lase pe urma lor indiciile vreunei fapte penale. Asemenea indivizi, însă, nu aparțin numai taberilor politice, birocrației sau slujbașimei, ci se găsesc și printre rândurile neoficialilor, ale „oamenilor de treabă" și aceștia din urmă fac averi frustrând în majoritatea cazurilor statul, fie prin furnituri scandaloase, fie prin acapararea bogățiilor sale sub diferite forme. Sunt colaboratorii tehnici nedespărțiți ai miniștrilor resorturilor economiei naționale, beneficiari direcți ai tuturor conjuncturilor economice, inspiratorii

diverselor sisteme de exploatare ale avuțiilor publice, printre care cel mai ales, idealul propovăduitorilor monopolului privat; este sistemul concesionărilor, un fei de lichidare a monopolului public curent în practica economiei capitaliste.

Și, totuși,despre acest soi de bandiți neoficiali nu vorbește proiectul d-lui ministru Pop, nici nu definește concret sfera unor complicități totdeauna prezente, când este vorba de o față urâtă și reprobabilă. Noi știm dinainte ce soartă au aceste legi când este vorba de aplicarea lor. Avem o lege specială a responsabilității ministeriale; din 1879, a aplicat-o oare cineva până astăzi? De câte ori, de atunci încoace, au călcat miniștrii diferitelor cabinete constituția și legile țării și nimeni nu i-a tras la răspundere?

Partidul Liberal și anexele sale, timp de aproape zece ani, au violat constituția, și conducătorii lui de ieri, rămași în viață, sunt considerați ca reprezentanți serioși ai unui partid de guvernământ, gata oricând să „preia puterea" pentru a ne conduce destinele acestei țări. Nu putem trece, totuși, cu vederea faptul apariției unui asemenea proiect de lege, preconizat, de altfel, de Partidul Național-Țărănesc, și, prin urmare, îl vom discuta ca buni democrați. Ar fi de dorit să se înfăptuiască cât mai grabnic votarea lui, pentru a avea totodată la îndemână un instrument sau, mai exact, un temei legal, pentru controlul averilor reprezentanților pasageri sau permanenți ai autorității. Chiar simpla posibilitate a acestui control ar avea un oarecare efect moralizator.

S-ar găsi, poate, cândva un nebun, care ar lua legea în serios, ar pune-o în aplicare, adăugându-i unele corective absolut necesare și-ar descoperi spre stupefacția tuturor cetățenilor birnici, lucruri înspăimântătoare. Ar răsturna, cum se spune în popor, „șandramaua" cu susul în jos. Dar „noua lege" a D-lui

ministru Vaier Pop a luat calea firească a întârzierilor „definitive".

Printr-o bizară asociație îmi vin în minte două lapidare judecăți celebre formulate de doi stâlpi ai spiritualității umane: Proudhon și Zola. Primul a emis formula: „Proprietatea este un furt"; al doilea, cinica și ascuțita observație: „*A*\ dracului bandit mai este și omul cumsecade!"

Aceste judecăți subtile ar servi ca expunere de motive la un vast proiect de reconstrucție socială, care, ce-i drept, ar face inutilă orice lege de control a averilor câștigate ilicit de deținătorii puterii. Deocamdată, ne mulțumim și cu o lege mai mică, de reduse proporții etice, prin care anumite persoane și rudele lor, în linie directă și până la un anumit grad în linie colaterală,să fie obligate a-și justifica liceitatea, modul de dobândire a averii, punându-se la dispoziția cetățenilor pentru o acțiune populară, care să pună în curgere procedura de control. Legea aceasta s-ar perfecționa cu vremea și să sperăm că se va ajunge, pe lângă sancțiunile penale până la confiscarea averilor dobândite ilicit. (Evident că aici ne izbim de Constituția noastră „liberală", însă și Constituția se poate ajusta circumstanțelor sociale și morale ale statului nostru).

Un prieten amator și făuritor de butade interesante a făcut o serie de observații prețioase, privitoare la acest proiect buclucaș pe care le reproducem întocmai, fiind foarte instructive pentru un observator al zilelor noastre!

„într-adevăr, legea d-lui ministru Pop (îi zic lege pentru că doresc să devină!) indică gradul de imoralitate al protipendadei noastre politice și birocratice, pecetluind o stare dezastruoasă de lucruri. Nu sunt oameni cinstiți în România? Se vede treaba că nu! Această lege, care îmbujorează obrajii acestei țări, arată că numărul lor este insignifiant. Și dacă

persoanele obligate să-și justifice liceitatea modului de achiziție a averii, ar fi pasibile nu numai de pedeapsa penală și politică, de „cheltuieli de judecată și urmărire", ci printr-o sumară procedură li s-ar confisca averea și, dacă s-ar adăuga vasta lor complicitate cu toți oamenii de afaceri sau chiar cu aproape toată polulația țării, aplicarea riguroasă a acestei legi, ne-ar pune în fața celei mai mari exproprieri care a cunoscut-o istoria, ne-ar revela fapte care ne-ar lăsa uimiți și-ar compromite un sistem.

Dar legea, fiind „neserioasă și antisocială", n-o va rotunji nimeni în acest sens și nici nu se va aplica, pentru că în intenția celor care vor s-o aducă, n-a stat desființarea societății actuale, ci totul se va petrece teatral pentru flămânda masă cu gură-cască și de nătărăi. Societatea de azi, privită structural, conform legii saturați unii sociale, are un număr de excroci invariabil determinat de condițiile ei de existență".

Este cel mai bun comentariu ce s-a făcut acestui proiect. Nu ni-l putem, totuși, însuși în întregime, fiindcă noi suntem democrați și mai credem încă în desăvârșirea morală a omului în regimul „tuturor libertăților".

NOUL GUVERN ȘI SOLUȚIONAREA CRIZEI POLITICE

Un elementar simț al realităților ne îndeamnă a cerceta lucrurile în aspectele lor concrete, a porni de la datele pe care ni le furnizează experiența imediată și a desprinde din ritmul împrejurărilor acel precis „ceea ce este", ci nu ceea ce ar fi trebuit să fie. Nu făurim prin urmare ipoteze și nici nu facem profeții. Pentru a urrna o linie de obiectivă conduită politică, vom ține drumul larg, deschis și fără cotituri fixat de d-l Titulescu.

O profundă criză social-economică, cu profunde răsfrângeri în viața social-economică a țării, angajase partidele politice într-o luptă fără precedent. Partidele oligarhice aruncau, cu o poftă sălbatică de putere, unica lor lozincă, anateme asupra Guvernului Naționai-Țărănesc, acuzându-l de păcatele care făceau parte din cortegiul metodelor lor de guvernare și pe care ele nu le ispășiseră îndeajuns printr-o lungă și adevărată expirație; Partidul Național-Țărănesc, dintr-un spirit de largă conciliație, pentru menținerea liniștii și ordinii constituite s-a menținut cu sacrificii programatice și de popularitate în cadrul realităților burgheze, căutând să folosească marea sa încredere populară pentru împăciuirea spiritelor și pentru o armonică și liniștită colaborare cu elementele privilegiate ale societății românești. Toată activitatea Partidului Național-Țărănesc se poate rezuma astfel: realizarea cu toate menajamentele pe care le comportă libertatea individuală a principiilor din care se încheagă liberalismul social-economic.

Noi, național-țărăniștii, pentru a nu zgudui câtuși de puțin starea existentă de lucruri, am evitat să aplicăm acel minim din programul nostru radical, care constă în controlul direct statal al patrimoniului particular, ținta programatică a oricărui partid de stânga, acel minim de încercuire al liberei activități, cu scopul de a echilibra pentru o oarecare perioadă de timp cele două forțe permanent antagonice ale societății capitaliste: capitalul și munca. De multe ori, ni s-a rănit conștiința biciuită de morala revoluționară a muncii, concretizată în principiul preemunenței puterilor direct producătoare. Rezultatul: am fost târâți pe nesimțite într-un proces de absurdă și nefastă nivelare, s-a creat în jurul nostru o atmosferă de provizorat și incertitudine, s-au tulburat apele opiniei publice prin încadrarea noastră în disciplinele asfixiante ale trecutului, pentru a ne pierde treptat rosturile noastre inițiale de partid radical democratic.

Procesul a culminat cu guvernul Mironescu. Acum se impunea o definitivă dezlegare, atât pentru noi cât și pentru țară. împrejurările de astăzi nu ne-au surprins. Metodele întrebuințate trebuiau a fi revizuite, iar discuțiile care animă cercurile noastre se polarizează în jurul unui singur principiu: schimbarea de atitudine, conformă împrejurărilor critice prin care trece astăzi țara. Libertatea clasic-democratică este o pretenție frivolă a unui număr prea puțin apreciabil de cetățeni privilegiați. Mandatul popular încredințat nouă tinde, astăzi, să ia forma precisă a forței disciplinate pusă în serviciul mulțimilor, limitând cu îndrăzneală drepturile de exploatare ale celor puțini. Și nimeni în această țară nu poate face acest lucru, în afară de Partidul Național-Țărănesc. Monarhul a înțeles perfect de bine acest lucru. Dar pentru a paraliza jocul liber al forțelor minore, a întins ramura de măslin pentru împăciuirea taberelor gâlcevitoare și a lansat generoasa idee a unui guvern de uniune națională.

Era aceasta o soluție mulțumitoare pentru vremurile de astăzi? Nu discutăm acest lucru, întrucât credem în înțelepciunea Regelui și-l urmăm cu toată dragostea noastră tinerească în toate acțiunile lui nobile.

Pentru realizarea acestui deziderat regal, s-a designat persoana cu vastă suprafață politică a d-lui Titulescu, singurul om din România menit a juca rolul de arbitru între partide. Prin ce mijloace? Prin abila sa inteligență, prin experiența sa și prin lipsa oricărei pasiuni care ar fi înăbușit dreapta judecată. D-l Titulescu n-avea partid și nici nu voia să facă un partid. Ținta sa era să realizeze un armistițiu între partide, pentru o colaborare a cărei durată era dictată de oportunitate, urmând ca, după trecerea impasului în care se găsește astăzi țara, partidele politice să-și reînceapă activitatea în toată libertatea, pentru înfăptuirea idealului lor de progres.

Un guvern de uniune națională avea menirea de a verifica forța ideologică și programatică a fiecărui partid, prin controlul riguros și obiectiv, prin cercetarea lipsită de patimă a relelor de care suferă țara, spulberând demagogia ieftină și supunând pe fiecare om politic la o minuțioasă analiză a conștiinței sale.

Și D-l Titulescu n-a reușit să înfăptuiască gândul său împăciuitor. Manierele sale diplomatice întreprinse după metodele acumulate după o lungă viață occidentală, au fost considerate de tribul pestriț al celor mărunți drept pretexte de amuzament, fiecare grupare minoră formulând pretenții care mai de care mai extravagantă, făcând astfel să eșueze cea mai binevoitoare dintre intenții. în orice caz, eșuarea combinațiilor Titulescu, în urma evenimentelor întâmplate în ultimele zile, pare stranie. Gazetele de partid și-au continuat sfada lor lămuritoare, mârâind surd față de noul guvern (asta se cheamă, în limbajul curent, stare de binevoitoare expectativă!), iar cele zise

independente și-au prezentat noilor guvernanți traista cu complimente și finețuri.

Evident, D-l Titulescu este tratat ca un guvernant care a acumulat erori imense într-o perioadă de nouă ani de nefastă stăpânire! Dar să-l lăsăm pe d-sa să-și formuleze atitudinea, așa cum s-a precizat prin evoluarea peripețiilor prin care a trecut de la început până astăzi: „Pentru mine era clar un lucru: Ori formez un guvern al Uniunii Naționale, ori formez un guvern de coaliție cu partidele mari. (Adică partidele: Național-Țărănesc și Național Liberal). Sub nici un chip, nu aș fi format un guvern de coaliție, compus din partidele mici. Aceasta, pentru motivul serios că nu aș fi realizat nimic serios intern și nici nu aș fi servit țara în afară. în ultimul moment, am admis soluția unui guvern de specialiști. Aceasta, însă, nu ca o formă definitivă, ci pentru a câștiga timp ca să realizez guvernul de coaliție pe care-l socoteam indicat față de împrejurările de acum. Dacă, după un interval oarecafe, aș fi constatat că nu pot realiza soluția dorită, m-aș fi retras. Un guvern în forma în care s-a constituit în urmă, eu nu l-am putut admite."

Aceasta-i sinteza situației politice din România. Cu adversarii noștri cei mai înverșunați, liberalii ducești, cu acei care ne-ar fi impus prin simpla lor colaborare un plus de comprimare programatică reușisem să facem un compromis costisitor. Am făcut de-ajuns, nu s-a putut mai mult. îndărătnicia celor mărunți ne-a adus în situația de azi. Președintele actualului guvern (N. lorga, *nota editorului)* lansează un manifest inofensiv către țară. Nimic de zis. Dar lucrurile nu se opresc aici. Activitatea politică a premierului se precizează în fragmentare declarații programatice personale și de partid, din care reiese indubitabil că voiește cu tot dinadinsul să-și rețină puterea pentru sine și partidul său înjghebat la repezeală din acei eterni „iubitori de

patrie și ideal", având bineînțeles colaborarea a câtorva grupulețe firave, al căror program se va pune de acord cu principiul tutorelui premier care se va anunța telegrafic spre delectarea nației flămânde de transformări radicale.

Deocamdată, criza este staționară și plutește într-o atmosferă de acalmie generală.

Depinde de atitudinea noului guvern ca ea să se declanșeze într-o aspră luptă în contra sau să ia o nouă întorsătură neprevăzută. în orice caz, noua fază a crizei politice ne oferă perspective și surprize, care, credem noi, depășesc prevederile actualilor guvernanți. Afirmăm de pe acum că, nu vom evita lupta dârză cu adversarii oricare ar fi ei, dacă împrejurările vor reclama acest lucru, și nu ne îndoim că luptele politice pe care ni le oferă viitorul vor fi mult mai interesante decât cele din trecut, Cel puțin pentru noi, național-țărăniștii.

GUVERN DE CONCENTRARE

Această formulă, uneori serioasă, coincide de obicei cu sfârșitul unui regim, care numai poate face față situației.

în momentul critic, toate partidele sunt de acord asupa necesității concentrării tuturor forțelor politice pentru stabilirea unui echilibru „absolut indispensabil" pentru ieșirea din impasul în care se găsește țara gospodărită anarhic! Aceasta este credința generală care stăpânește judecata fiecărui om politic român, în momente de „cald patriotism", de lipsă de prestigiu, de neputință politică și de renunțare pasageră la egoismul lui firesc și burghez, dar mai ales burghez.

Poate că nicăieri nu se limitează și constrânge în tipare silite și axfixiante libertatea omului ca în această țară de aproximativă ordine burgheză.

în România, un partid politic care ar refuza categoric, indiferent de împrejurările prin care ar trece țara, corsetul formulei concentrării este considerat ca trădător de neam din partea celorlalte partide și a presei de mare scandal național. Evident, opinia publică nu înregistrează niciodată aceste susceptibilități de pură esență etnică, pentru că acestea privesc numai o infimă minoritate din corpul națiunii.

Să analizăm puțin structural un guvern de concentrare și să încercăm să definim temeiurile iui politice, cât și scopurile lui. Vom discuta chestiunea în principiu și sumar, întrucât realitățile politice de la noi și raportul de forțe între partidele existente se cunosc mai mult sau mai puțin exact.

Care sunt temeiurile ce justifică ideea unui guvern

de concentrare? Unul singur: neînțelegerea între partide și lupta lor neînduplecată este cauza exclusivă a impasului în care se află țara și, de aici, decurge obligația lor de a se solidariza forțat. (Reacționarii adevărați și patrioții de bulevard). Democrații siropoși, apărători credincioși ai ideii de partid, cer doar un simplu armistițiu, întrucât luptele dintre partide ar influența „catastrofal" situația și, deci, trebuie întinsă ramura de măslin.

O analiză fugară a împrejurărilor sociale, economice și politice ale României de astăzi ne scutește de o argumentare prea amplă, prin care să arătăm neseriozitatea acestei interpretări a momentului istoric de față. într-adevăr, cauzele crizei de astăzi nu-s politice și, mai ales, nu pot fi considerate drept cauze ale crizei social-economice actuale, realizările și tendințele de democratizare radicală a vieții publice. Din contra, democrația social-politică a României a promovat cunoașterea exactă a structurii noastre sociale și statale, punându-seîn situația neplăcută, dar perfect utilă, de a cunoaște capacitatea politică și valoarea etică a păturii noastre suprapuse. Trecem printr-o criză de structură, criza regimului capitalist. Nu putem ascunde acest lucru, fiindcă astfel nu realizăm nimic.

Veacul trecut a cunoscut lupte sângeroase între bogați și săraci, dar aceste lupte au fost sporadice și întâmplătoare. Crâmpeie de crize ciclice voiajau dintr-o țară în alta producând dezechilibre locale fără repercursiuni îndepărtate, dată fiind slaba interdependență economică a popoarelor: regiuni înfometate endemic sau periodic. Așa s-ar prezenta mizeria socială a veacului al XIX-lea, iar crizele economice și efectele lor bântuiau regiuni și îmbrăcau aspecte corespunzătoare acestei mizerii.

Astăzi, însă, e cu totul altceva. Intrega planetă este cuprinsă de un chin prerevoluționar. Criza economică

s-a extins pretutindeni în statele agrare și în cele industriale, a atins toate domeniile vieții: economice, sociale și politice. Luptele politice dintre partide nu au nici un fel de influența asupra crizei, ele fiind o simplă consecință. Din contră, aceste lupte, oricât de aspre ar fi, au o virtute incontestabilă: lămuresc criza și proporțiile ei, îndemnând partidele îndrăznețe a preconiza soluții eroice conform împrejurărilor. Și, apoi, care ar fi scopul unui guvern de concentrare? 1. suspendarea temporară a conflictelor prin încheierea unui armistițiu de destindere a raporturilor încordate de astăzi; 2. soluții eroice dictate de împrejurări excepționale.

Aici, o mică paranteză.

Prin soluții eroice, se înțelege: reducerea bugetului, concedierea slujbașilor inutili, reducerea salariilor muncitorești, o eventuală reducere a impozitelor în cazul în care nu s-ar menține cu orice preț la nivelul lor actual, consolidarea instituțiilor de credit privat și apărarea monedei stabilizate la un curs cam ridicat, întreagă acesta politică ar potența criza și ar precipita un deznodământ neprevăzut, fiindcă esențialul, conflictul dintre bogați și săraci, dintre capital și muncă, ar rămâne neatinsă.

Viciul acestei politici constă, pe de o parte, în faptul că nu s-ar ține cont de dezideratele maselor radicalizate de mizerie, iar, pe de altă parte, prin faptul că o criză ecnomică și socială de structură este tratată prin mijloace politice, deci, de suprafață, cunoscute în tipicul clasic burghez, astăzi, răsuflat. Acesta-i adevărul!

Dar, admițând că s-ar putea ajunge la un acord în principiu, care ar fi modalitățile de realizare ale unui guvern de concentrare? Guvern de concentrare cu actualul Parlament? Imposibil! De ce? 1. majoritățile docile ale d-lui Argetoianu sunt antiparlamentare și, deci, antidemocratice; 2. guvernul actual a fost și este

în contra ideii de partid, așa că orice colaborare cu el ar constitui o completă negare a acestei idei.

O altă posibilitate: Dizolvarea Parlamentului actual, alegeri libere garantate de un guvern neutru cu misiune strict electorală și constituirea unui cabinet de concentrare, de uniune sacră sau de orice alt soi de uniune vreți, desprins din raportul de forțe politice concretizat în configurația politică a parlamentului liber ales. Ar fi aceasta o soluție? Știm noi? Cine o găsește serioasă, nu are decât să o adopte. Un lucru însă e cert: o presiune exercitată asupra statelor majore ale partidelor politice, în afară de consultarea corpului electoral, este egală cu o furtună într-un pahar cu apă.

Repetăm: în împrejurările de astăzi, un partid politic nu poate crea nimic, decât atunci când poate întreprinde o acțiune pe cont propriu, iar succesul nu-i poate fi asigurat decât în cazul când este posesorul unei reale soluții care să nu admită compromisul, pentru nici un motiv. Cunosc programele partidelor politice românești și mentalitatea noastră, nu putem recunoaște vreo virtute salvatoare unui guvern de concentrare sau de uniune sacră, oricât de ideal ar fi constituit și de oricine ar fi prezidat.

Atât, deocamdată!

CRIZA DE GUVERN

O oră de surescitare, de tensiune inutilă, pentru nimic. De multe ori, noi, românii, am realizat un miracol: nimicul.

Sunt momente în istoria țării noastre, când acțiunile desfășurate pe planul vieții politice sunt îmbibate de nota mistic-orientală a sufletului nostru, de acea slăbiciune dezolantă împrăștiată de haosul dezorientării. Jos un murmur de nemulțumire aproape generalizat, care se adâncește și tinde să se transforme în răbufniri violente cu incalculabile consecințe. Sus, pare că s-a renunțat la formula alternanțelor, toate mințile fiind cuprinse de o copleșitoare sete de armonie (chiar formală), de sinteză a contradicțiilor, de nivelare a asperităților inerente vieții politice într-un stat democratic.

Putem afirma cu certitudine, că protipendada politică a României actuale va fi depășită de evenimentele care vor veni fiind complet lipsită de pregătire morală, de curajul necesar pentru stăpânirea vremurilor tulburi de astăzi. De altfel, la ce ar folosi rețetele de cabinet menite să împace 30-40 de inși, atunci când între suprastructura politică și tendințele social-economice s-au rupt punțile de legătură, când procesele de firească transformare structurală de jos nu-și găsește corespondențele în funcțiuni de reală comandă supremă. Mulți dintre noi refuză cu îndârjire să accepte formula falimentului rațiunii _diriguitoare, atribuind temporar această eclipsă unei firave minorități, al cărui egoism o scoate din ritmul realităților poate tocmai

pentru a da liber curs înfăptuirii istoriei. Aceasta pare a fi caracteristica vremurilor noastre.

Tactica faptului împlinit, dusă până la absurd, numai cu scopul ieftin de a deruta adversarii, de a-i pune în situația penibilă a alegerii între: idealul lor politic adevărat și chestia conștiinței lor de români, disociindu-se abil de aceste două realități care ar trebui să formeze un tot indispensabil, s-a practicat și se practică și azi pe scară întinsă în țara noastră.

Regulatorul constant al sarcinilor dintre guvern și opoziție este sentimentul național, al cărui exclusiv depozitar este întotdeauna guvernul. Orice impas al țării, înfăptuire capricioasă a hazardului, care impune în mod necesar o forțată colaborare a tuturor, „pentru salvarea patriei amenințate de pericol".

în asemenea circumstanțe, cu oameni lipsiți de caracter și îndrăzneală, ideea de luptă pentru afirmarea unui crez se pulverizează degenerând în taifasuri sterile, precizate în mici acorduri dubioase și pasagere, lipsite de francheță. Toba patriotică, hăituită frenetic la răspântii, întunecă înțelegerea, slăbește pasiunea triumfului eroic al valorilor reale, pătrunse de adevăratul sentiment al răspunderii. Să luăm un exemplu concret: conversiunea datoriilor agricole. Guvernul afirmă răspicat, că voința sa nestrămutată este îndreptată în momentul de față spre rezolvarea grabnică a asanării datoriilor țărănești. Sarcina de a întreține în lumea plugarilor iluzia înfăptuirii dezideratelor lor și-a luat-o presă guvernamentală, așa-zisa presă independentă și bieții miniștri iresponsabili, deveniți ca prin farmec, măreții exponenți ai maselor rurale.

Fiecare ministru, mare sau mic, al Guvernului Iorga-Argetoianu este un soi de tribun. Dar guvernul știe că nu poate înlocui conversiunea în condițiile preconizate de dânsul. Totuși, persistă în susținerea soluțiilor sale, răspunzând obiecțiunilor opoziției printr-o supralicitare

demagogică. Dacă cumva își însușește vreo opinie din taberele adverse, atunci, desfăcând în elementele sale componente sistemul adversarului, alege partea cea mai puțin potrivită scopului ales.

La început, a lansat formula colaborării tuturor partidelor în chestia conversiunii, cu un cinism revoltător: eu nu doresc conversiunea, a zis d-l Argetoianu, dar având nevoie de o diversiune, o lansez; partidele politice sunt obligate sub grave sancțiuni electorale să colaboreze la elaborarea conversiunii, ele având nevoie de popularitate, iar guvernul, nu.

Voi concepe un proiect sau, mai degrabă, un sistem de asanare a creditului rural, inacceptabil, cu dublu scop: 1. pentru a compromite popularitatea partidelor politice și, deci, ideea de partid; 2. pentru a salva demnitatea guvernului, în intenția căruia n-a stat nicicând înfăptuirea conversiunii, lăsând să se creadă că miraculoasa și salvatoarea formulă a eșuat din vina opoziției bancocrate.

Orice critică, oricât de întemeiată, este direct antipatriotică, pătura rurală reprezentând fundamentul social și politic al Statului nostru. Că se periclitează spiritul privat și se năruie spiritul de economie, că este în joc întregul sistem al economiei liberal-buegheze, printre ai cărui potentanți se numără și d-l Argetoianu, că lipsește numerarul, condiție esențială a oricărei înfăptuiri financiare toate aceste argumente sunt îndreptate împotriva orânduirii social-politice democratice. Partidele politice sunt vinovate de mecanismul defectuos al orânduirii economice-burgheze. Se poate. Numai că, sunt partide în țara aceasta, care la un moment dat pot face tabula rasa, printre care ne place să numărăm și Partidul Național-Țărănesc.

Noi, național-țărăniștii am făcut și de data aceasta ca și atunci când am fost la guvern, un gest de rară înțelepciune, părăsind câmpul radicalismului nostru

democratic, fiindcă am socotit că în condițiile în care se află țara noastră, nu ne este permisă nici o inițiativă îndrăzneață și că acțiunile noastre, atât în politica internă cât și în politica externă trebuiesc să fie timbrate de prudență- Nu s-a înțeles acest lucru. Consecința se impune de la sine.

Situația României se prezintă, sumar, astfel: 1. *în politica externă,* ne mișcăm în automatismul clasicelor amiciții, iar inițiativele luate de guvern în afară de tradiția politicii noastre externe și, uneori, în contradicție cu interesele de moment, ne-a creat o atmosferă imposibilă, stăpânită de hazard și nesiguranță. O orientare spre Germania urmată de revenirea neroadă și fără tranziție, cu plângărețe declarații în metropola ocrotitoare a Franței. La Răsărit, nici o siguranță, a cărei exclusivă cauză este diletantismul boierilor diplomați de carieră; 2. *în politica internă,* haos. Conversiunea, nodul gordian al conjuncturii politice actuale, a avut un singur rezultat: împiedicarea funcționării mecanismului normal al vieții constituționale.

Așa se explică ridicola criză de guvernare de o oră, rămasă fără urmare. (Teama de necunoscut, întrucât eventualele alegeri ar da naștere la lupte politice în legătură cu această chestie, mai aprig ca oricând.) Noi, nu e vorba, le dorim cu tot dinadinsul. Nu strică câtuși de puțin popularității noastre sfada cu boierii, mai ales acum când, în sânul partidului se desemnează tendințe de radicalizare aproape generalizate și în concordanță cu dezideratele maselor.

Noi, tineretul, am jucat un rol covârșitor, în acest proces și dorim din tot sufletul desăvârșirea lui. In ceea ce privește chestia patriotismului, o considerăm rezolvată prin simplul fapt al ridicării mulțimilor la o viață mai omenească. A început, credem, perioada de dârză și completă obstrucție parlamentară, fiecare partid fiind obligat să lucreze sincer, în conformitate cu idealurile

Nu putem admite, pentru nici un motiv, abolirea sistemului constituțional. Țara singură este în măsură să desemneze pe viitorii ei conducători efectivi.

Criza de guvern s-a declarat.

Corolarul îl cunoaște orice democrat ortodox: descifrarea sensului împrejurărilor, prin ajutorul de o netăgăduită eficacitate, a scrutinului popular. Să se pregătească formula tehnică cea mai potrivită pentru a nu se falsifica libera expresiune a voinței obștești.

REVOLTAȚII
(Un ecou al corului rustic pentru oligarhii deștepți)

Au trecut alegerile. S-au aranjat socoteli mari și mărunte, s-a încercat a se denatura realitățile sociale, politice și economice ale țării bântuite de mizeria creată de criză și de tradiția atotstăpânitoare a dreptului clasic burghez și s-au comis greșeli supărătoare de guvernul surprizelor neplăcute pentru democrații convinși de virtuțile creatoare ale regimului parlamentar și constituțional.

Aproape trei săptămâni de zbucium zadarnic, pentru o biată schimbare de guvern, a cărei țintă unică a fost lichidarea regimului democratic în România prin lichidarea metodelor de lichelizare a țării de sus până jos. Astăzi, însă, în urma experienței prețioase și în urma elocvenței faptelor concrete culese cu obiectivitate și sârguință în campania politică înverșunată pe care am trăit-o, noi, generația tânără, putem trage concluzii îmbucurătoare pentru viitorul social și politic al României de mâine.

Putem afirma categoric, că între intențiile Metropolei, preocupată de interesele păturii suprapuse, și dezideratele maselor populare se sapă încet, dar sigur, o prăpastie fără posibilități de trecere lentă sau bruscă. Nu trebuie să ascundem adevărul, căci aceasta nu ne-ar folosi la nimic.

Un fapt profund semnificativ s-a desprins ca un imperativ etic din conștiința maselor țărănești: apropierea acestor mase generoase, setoase de dreptate și de o viață mai omenească, de tot ce-i nou.

S-a verificat, încă o dată, forța creatoare a idealului colectiv de progres, puterea dinamică a iluziei de mai bine. Noutatea politică constituie astăzi centrul de gravitate al preocupărilor rurale.

Este adevărat, că înapoia acestei curiozități revoluționare, se frământă sentimentele surde ale unei clase de revoltați, care nu-și poate fixa deocamdată cu precizie idealurile, pentru motive lesne de înțeles.

Țăranii sunt complet lipsiți de cultură. Tot bagajul lor spiritual este de natură primar-religioasă, iar școala lor nu depășește, sub raportul cunoașterii vieții și a problemelor ei, milenara lor experiență. Țăranii, după zece ani de lupte politice, au ajuns la conștiința unui singur fapt: realitatea mizeriei lor materiale și morale. Au învățat că sunt nefericiți, că trăiesc în mizerie, că sunt nedreptățiți, și că, între ei, nedreptățiții și nedreptâțitorii, s-a încins o luptă aspră din care au convingerea că ei vor ieși triumfători. Sunt conștienți, de asemenea, de puterea lor numerică, și acest lucru l-a putut constata orice om de bună credință, care a mers în mijlocul lor cu intenții curate din nevoia sufletească de a le cunoaște mizeriile, de a le pipăi rănile și de a căuta remediile conforme circumstanțelor vitrege prin care trec.

Cu toate acestea, conștiința lor de clasă n-a ajuns încă în faza de completă rotunjire, n-a atins limita acelei solidarități organice, care să le asigure o radicală stăpânire a puterii, singura în stare a le asigura o stare de prosperitate generală.

Știu că sunt nefericiți, dar nu știu de ce sunt nefericiți. S-a spus, din partea acelora care disprețuiesc regimul democratic, că trecem printr-un proces de discreditare al partidelor politice. Este inexact. Țăranii, singura forță socială de luat în seamă în țara aceasta, nu urăsc partidul politic. Ei nici nu știu ce înseamnă un partid politic. Țăranii urăsc pe „domni", adică pe nădrăgarii hărpăreți și mincinoși, etic și economic.

Datina rurală și orânduirea juridică sunt în permanent conflict. Țăranii văd în lupta politică toată gama posibilităților de violare etică a dreptului atât pentru comunitățile mici, cât și pentru^ comunitatea întreagă din care se încheagă statul. în ce sens se poate schimba orânduirea nedreaptă de astăzi și care ar fi metodele de realizare a idealului lor, ei nu pot să precizeze încă. în orice sens, exponentul voinței colective rurale poate, in extremis, întrebuința violența, care este foarte mult apreciată în această pătură puternică, dornică astăzi, mai mult ca oricând, de stăpânire politică. Chestia răspunderilor, de pildă, este astăzi răsuflată. Nu mai poate constitui un mijloc eficace de captare a voinței țărănești, întrucât nimeni nu a pus-o răspicat și nu a rezolvat-o prin mijloacele expeditive, chiar violente, care să satisfacă sentimentul for de justiție socială. Guvernul Profesorului lorga se mândrește prin faptul de a fi obținut importante majorități parlamentare.

Prin ce mijloace: 1. prin violența haidamacilor electorali, ajutați de p administrație docilă, gata oricând de a călca legea pentru folosul boierilor cuminți și patrioți; 2. prin mijlocul primei majoritare acordată de o lege electorală profund antidemocratică și neconstituțională; 3. prin procesul scabros de a târî coroana în luptele politice și de a exploata încrederea monarhului pentru un facil succes electoral, permițându-și, sub egida regală și la adăpost de orice răspundere, de a viola voința alegătorilor și de a falsifica rezultatul alegerilor. S-a mai întrebuințat un mijloc, dar fără succes: speculația demagogică asupra răspunderilor și asupra crizei generale prin care trece astăzi țara.

în fiecare circumscripție electorală, un pumn de nerozi adorabili au prefațat declinul guvernării iorgiste, punând în sarcina partidelor politice catastrofala scădere a prețurilor produselor agricole. Guvernul

lorga, au afirmat căpcăunii micilor oligarhii provinciale, a fost hărăzit de Dumnezeu și Sf. Petru, pentru a aduce raiul pe pământ și pentru a aduce valoarea unui ou la prețul de cinci franci francezi. Nu-i vorbă, că nici noi nu suntem chiar așa de slabi de memorie încât să nu fim în stare să le scoatem pe sub nas cu vârf și îndesat, toate aceste promisiuni prostești, mai ales că ne cunoaștem noi clienții foarte bine.

Din toată această harababură, se desprind clar următoarele: criza economică prin care trecem va fi de lungă durată, fiind o criză de regim social-economică, ci nu politică, cum pretind patrioții și patriotarzii bulevardelor bucureștene; țăranii sunt revoltați, adică în plin proces de revoluționare a conștiinței lor de clasă și că misiunea generației noastre constă în a capta nemulțumirile țărănești, canalizându-le în sensul noilor orientări sociai-economice care frământă astăzi lumea. Un guvern de mari burghezi, care oscilează între metodele dictatoriale de menținere a statusului-quo economic-social și metodele liberalismului clasic, este sortit unei rapide măcinări, colaborând la descompunerea lui; un factor politic de mare importanță: configurația politică a actualei camere.

Experiența Guvernului lorga va înscrie un nou și prețios capitol în procesul de transformare socială a României moderne. în fiecare rău, și-un bine, spune un vechi adagiu. Noi mulțumim veliților boieri pentru prețioasele servicii aduse ideilor noastre social-politice, precipitându-se, prin prezența lor, prin fruntea trebilor publice, soluționarea chestiei sociale din România. Răzvrătirea maselor este idealistă și noi la fel. Pentru noi, nu este o înfrângere, ci un mijloc de soluționare precisă.

Experiența își va arăta roadele în curând. Nihilismul politic trăiește numai în scăfârlia profesioniștilor patriotismului de tarabă.

Bunul simț țărănesc, atitudinea reverențioasă și plină de supușenie timbrată de rămășițele străvechii iobagii, față de nădrăgarul îngâmfat și coborât cu hârzogul din cer, au început să se cam tocească, dând loc sentimentelor de legitimă revoltă, care se vor transforma, în curând, în rodnică acțiune politică, pentru acei a căror bunăcredință a fost sistematic înșelată din o mie și una de considerații.

Sfătuim pe amatorii ideilor, crângurilor și dealurilor dantelate cu cetini și tufe fragede de fag, pe administratorii păstorilor și păstorițelor, ai stânelor cu miros de brânză și zer cald, să se grăbească a le înregistra în parfumate-opuri romantice pentru uzul posterității, care va fi dornică de reconfortanta sensibilitate primară în clipele de liniște, când va simți nevoia de evadare din zumzetul mecanic și trepidant al mașinilor de uzină și din fabrica agricolă.

P.S. încadrarea Partidului Liberal, în combinația politică a așa zisei „uniuni naționale", constituie pentru noi un prilej de rară mulțumire, întrucât ne scutește pe viitor de neplăcerea de a vedea reeditându-se metodele perimate ale trecutului. Acest partid minor, slăbuț și osificat, învechit în rele, va forma de azi înainte opoziția permanentă a Majestății Sale Regelui, cerând spre delectarea tuturor, puterea, în numele tradiției, ideii naționale, a principiilor de legalitate și de ordine etc., etc...

Poate în actuala legislatură, să facă un pic de opoziție guvernului. Vom fi alături, însă în mod mecanic și fortuit. în clipa când se va strica șandramaua, ne vom vedea fiecare de treabă. Evident că ei vor trece... în opoziție, dacă nu pe lumea cealaltă. S-ar putea ca actualul guvern, fiind profund burghez, prin prezența D-ior Argetoianu și Manolescu (conducătorii efectivi), să legifereze ținând socoteala până în amănunt de ambițiile fiecărui industriaș și bancher liberal care laolatâ formează istorica adunătură. Atunci, liberalii vor fi absorbiți de acest guvern sau invers. Procesul este indiferent. Cert este un lucru: că ne aflăm în pragul unor mari prefaceri, care ne vor scăpa de multe căzături infantile.

Mai este un bob zăbavă, până la o completă și de lungă dominație politică a păturii rurale.

După un ușor recul democratic, național-țărănismul își va recăpăta din nou forțele sale inițiale. Pentru aceasta, va fi nevoie de o radicală schimbare de program, pe care am anunțat-o de mult în această foaie, și despre care vom vorbi mai pe larg, începând de azi înainte.

BIBLIOGRAFIE
(selectivă)

A. PUBLICAȚII*

I. CHEMAREA TINERIMII ROMÂNE. Cluj. 17 martie 1929-30 martie 1932:

1/4. *NOI și El-nr.* 3/17 martie 1929, p. 2;

2/36. *Problema regiunii în noua formă administrativi* -8/21 aprilie 1929, p. 3;

3/5. *Micii satarpi- a/28* aprilie 1929, p. 1;

4/2. *Simbolul păcii și iubirii-* 12/19 mai 1929, p. 4;

5/34. *Parlamentarii* -16/16 iunie 1929, p. 1;

6/6. *Forțele active ale Partidului Național Țărănesc* - 19/7 iulie 1929, p. 3;

7/7. *Iluziile măscăricilor*-20/14 iulie 1929, p. 1;

8/8. *Comunicatul Partidului Național Român al domnului Nicolae lorga* - 22/28 iulie 1929, p. 3;

9/9. *Aspecte-* 26/25 august 1929, p. 3;

10/25. *ideea de stat și criza actuală* - 44/23 noiembrie 1930;

?Dispunerea titlurilor tn listă este cronologică, în comparație cu structurarea tematică a lucrărilor din volum în cele două secțiuni distincte, dar convergente: **statutul politicii și politica statului;** aceste criterii se regăsesc în numerotarea dublă — în ordinea apariției în presă și, respectiv, a repartizării în sumar.

11/11. *Transformarea partidelor politice* (Principiul regrupării forțelor pentru apărarea sfintelor tradiții) - 48/21 decembrie 1930, p. 1-2;

12/12. *Tineretul ardelean și rostul Organizației „Chemarea"*- 49/28 decembrie 1930, p. 1;

13/3 *Lumina care purcede din haos* - 3/18 ianuarie 1931, p. 3;

14/10. *Democrație și birocrație - 4/25* ianuarie 1931, p. 1-2;

15/13. *Congresul nostru* (I. Lichidarea unui conflict imaginar; II. Politica internă; III. Politica minorităților; IV. Politica externă) - 5/1 februarie 1931, p. 1-2;

16/33. *Chestiuni de principii, de metodă și de fapte, mai ales* - 6/8 februarie 1931, p. 1-2;

17/37. *Rotativa* - 7/15 februarie 1931, p. 3;

18/14. *Jdeea-forță"* (Dincolo de granițele asentimentului popular în regimul democratic) - 8/22 februarie 1931, p. 1-2;

19/41. *Proiectul de lege pentru controlul averilor funcționarilor publici și ale celorlalți cetățeni onești* - 8/22 februarie 1931, p. 2;

20/39. *Câteva cuvinte despre descentralizarea administrativă* - 8/22 februarie 1931, p. 3-4;

21/1. *intre anarhie și disciplina forței* - 9/1 martie 1931, p. 1-2;

22/15. *Naționalism-Țărănism* - 10/8 martie 1931, P-3;

23/26. *Resurecțiunea feudalismului sau un proces de transformare statală?* Idealismul nostru . Efectul transformărilor sociale - 11/15 martie 1931, p. 3;

24/35. *Legiferarea.* Modul de redactare al legilor — 13/29 martie 1931, p. 1;

25/26. *Despre partidele politice, patritism și popor*- 15-16/12 aprilie 1931, p. 4-5;

26/43. *Noul guvern și soluționarea crizei politice* - 17/25 aprilie 1931, p. 1;

27/27. *Capacitatea statului nostru de a se adapta la condițiile crizei actuale* (Piedicile care se opun și s-au opus la această adaptare) - 19/10 mai 1931, p. 4;

28/46. *Revoltații* (Un ecou al corului rustic pentru „oligarhii deștepți") - 22/7 iunie 1931, p. 3-4;

29/36. *Mesajul regal și ultimele evenimente politice* -23/21 iunie 1931, p. 3;

30/17. *Mozaism etico-politic* - 25/15 iulie 1931, p. 1;

31/28. *„Reforma statului".* Cum o înțelegem noi, care suntem obișnuiți să gândim și să vedem - 27/15 august 1931, p. 2;

32/18. *Principiul regrupării forțelor sau despre necesitatea compromisurilor* (Cum s-a răsfrânt în conștiința tineretului chemărist jdeea fuziunii cu averescanii") - 28/1 septembrie 1931, p. 1;

33/20. *Sindicalismul revoluționar sorelian și fascismul*-28/1 septembrie 1931, p. 2;

34/19. *Despre social-democrația contemporană* - 29/15 septembrie 1931, p. 3;

35/40. *Despre libertatea presei* (Scurt protest pentru uzul cetățenilor urbani) - 30/1 octombrie 1931, p. 1;

36/44. *Guvern de concentrare* - 31/15 octombrie 1931, p. 1-2;

37/21. *Conservatori, liberali, socialiști și alte soiuri de democrați radicali* - 33/15 noiembrie 1931, p. 4;

38/29. *Rolul statului* -6/8 februarie 1932, p. 4;

39/45. *Criza de guvern* - 7/15 februarie 1932, p. 7;

40/22. *Criza politică.* Un singur remediu: consultarea maselor în alegeri libere - 8/22 februarie 1932, p. 4;

41/42. *Legea pentru controlul averilor funcționarilor și înalților demnitari ai statului* - 12/30 martie 1932, p.4;

II. *STÂNGA.* Revista progresistă de doctrină și influență marxistă. București, săptămânal (13 noiembrie 1932 - 19 martie 1933)

42/23. *Regulile jocului democratic* - 1/13 noiembrie 1932, p. 1-2;

43/30. *Generația statului sau generația maselor?* - 4/4 decembrie 1932, p. 1-2;

44/31. *Intervenția statului în relațiile economice* (1. Nonintervenționalismul; 2. Economia dirijată; 3. Limita concesiunilor) - 5/11 decembrie 1932, p. 1-2;

45/32. *Constituționalism sau despre raportul de forțe* (1. Legalitate; 2. Libertate-Egalitate-Fraternitate) - 16/26 februarie 1933, p. 1;

46/24. *Lupta împotriva marxismului* (1. Statul majorității; 2. Un corp de principii) - 19/13 martie 1933, P-1;

B. **VOLUME. EDIȚII**

Țuțea, Petre. *Omul. Tratat de antroppologie creștină.* I. Problemele sau Cartea întrebărilor. Editura Timpul. Iași. 1992. Ediție îngrijită și postfață de Cassian Măria Spiridon; Ii. Sistemele sau Cartea întregurilor logice, autonom-matematice, paralele cu întreguri antice._ Editura Timpul, Iași. 1993. 351p + 296 p.;

*** *între Dumnezeu și neamul meu.* Ediție îngrijită de Gabriel Klimowlcz. Fundația „Anastasia". Editura „Arta Grafică". Redactor; Sorin Dumitrescu. București. 1992. 400 p.;

Țuțea, Petre. *Lumea ca teatru. Teatrul seminar.* Prefață, text stabilit și aparat critic de Mircea Coloșenco. Editura Vestala. Editura Alutus-D. București. 1993. 548 p.;

Țuțea, Petre. *Filosofia nuanțelor.* (Eseuri. Profiluri. Corespondență). Antologie, prefață și aparat critic de Mircea Coloșenco. Text stabilit de Sergiu Coloșenco. Postfață de Sorin Pavel. Editura Timpul, Iași. 1995. 351 p.;

Țuțea, Petre. *Ieftinirea vieții.* Medalioane de antropologie economică. Prefață și text stabilit de Mircea Coloșenco. Editura Elion. București. 2000. 112 p.;

Țuțea, Petre. *Reformă națională și cooperare. Manifestul revoluției naționale* (și colab.: Sorin Pavel, Ioan Crăciunel, Gheorghe Tite, Nicolae Tatu și Petre Ercuță). *Istoria cooperației* (și colab.: Gheorghe Lăpușneanu). >Wdenda. Prefață, text stabilit de Mircea Coloșenco. Editura Elion. București. 2001. 255 p.;

SUMAR

Argument '
Anarhia și disciplina forței *(în loc de prefață)* XI "

PARTEA ÎNTÂI: *STATUTUL POLITICII*

Simbolul păcii și iubirii B
Lumina care purcede din haos '
Noi și Ei 10
Micii satrapi jj
Forțele active ale Partidului Național-Țărânesc •-)§
Iluziile măscăricilor -t, 1Ș
Comunicatul Partidului d-lui Nicolae lorga • *1
Aspecte **
Democrație și birocrație jv
Transformarea partidelor politice 33
Tineretul ardelean și rosturile
Organizației „Chemarea"
Congresul nostru 41
Ideea-forță 49
Național-țăfănism "
Partidele politice, patriotism și popor 5®
Mozaic etnico-politic 62
Principiul regrupării forțelor politice ~j
Sociai-democrația contemporană 69
Sindicalismul revoluționar sorelian
și fascismul °
Conservatori, liberali, socialiști
și alte soiuri de democrați radicali °

Criza politică (Un singur remediu: consultarea maselor în alegeri libere) 80
Regulile jocului democratic 85
Lupta împotriva marxismului 92

PARTEA A DOUA: *POLITICA STATULUI*

Ideea de stat și criza actuală 103
Resurecțiunea feudalismului sau un proces de transformare statală? . 109
Capacitatea statului nostru de a se adapta la condițiile crizei actuale 113
Reforma statului 120
Rolul statului 125
Generația statului sau generația maselor? 129
Intervenția statului în relațiile economice 139
Constituționalism sau despre raportul de forțe 144
Chestiuni de principii, de metodă și de fapte, mai ales 153
Parlamentarii 159
Legiferarea - modul de redactare a legilor 162
Mesajul Regal și ultimele evenimente politice 166
Rotativa 172
Problema regiunii în noua reformă administrativă 177
Cuvinte despre descentralizarea administrativă 180
Libertatea presei (Scurt protest pentru uzul cetățenilor urbani) 186
Proiectul de lege pentru controlul averilor 189
Legea pentru controlul averilor 193
Noul guvern și soluționarea crizei politice 197

Guvern de concentrare 202
Criza de guvern 206
Revoltații (Un ecou al corului rustic pentru oligarhii deștepți) 211
Bibliografie(selectivă) 217

**Carte apirutâ cu sprijinul
Ministerului Culturii si Cultelor**

Petre Țuțea

ANARHIE
ȘT
DISCIPLINA FORȚEI

Ediții.' alcătuita de **Mircea Coloșenco**